

UNIVERZITA KARLOVA
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra církevních dějin a literární historie

Barbora Kubešová

**Přerušená historie a tradice
Vliv totality na skauting
a římskokatolickou církev
v Československu**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jaroslav Čechura, DrSc.

Praha 2019

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

Dne 19. 6. 2019

Barbora Kubešová

Bibliografická citace

Přerušená historie a tradice [rukopis]: Vliv totality na skauting a římskokatolickou církev v Československu: Bakalářská práce / Barbora Kubešová; vedoucí práce: prof. PhDr. Jaroslav Čechura, DrSc. -- Praha, 2019. -- <57> s.

Anotace

Bakalářská práce Přerušená historie a tradice – Vliv totality na skauting a římskokatolickou církev v Československu se pokouší shrnout problematiku přerušení fungování dvou důležitých organizací za totalitního režimu v Československu. V této práci jsou použity dvě metody výzkumu. Tištěné a orální zdroje – sběr a shrnutí informací z tištěné literatury a rozhovor s pamětníky. Díky velkému množství literatury je zde nastíněna historie obou organizací včetně dění za totality, výčet tradic a organizačních prvků. Na základě toho se v práci nachází srovnání tradic a následná shoda ve vnitřní struktuře skautingu a katolické církve. V druhé části práce je výčet rozhovorů s pamětníky, jež byli nebo jsou členy Junáka či katolické církve a zažili rok 1970 nebo rok 1989. Závěrem je spojení informací z tištěných a orálních zdrojů, jejich analýza a zmapování zásahu totalitního režimu do skautingu a katolické církve.

Klíčová slova

Skauting, katolická církev, totalitní režim, rozhovory, pamětníci

Abstract

Bachelor Thesis Interrupted History and Tradition – The Effect of Totalitarianism on the Scouting and the Roman Catholic Church in Czechoslovakia attempts to summarize the issue of the interruption of two important organizations under the totalitarian regime in Czechoslovakia. Two methods of research are used in this work. Printed and oral sources - collection and summary of printed literature information and interviewing survivors. Thanks to the large amount of literature, the history of both organizations, including the events of totalitarianism, the list of traditions and organizational elements is outlined. On the basis of this, there is a comparison of traditions and subsequent consensus on the internal structure of scouting and the Catholic Church. In the second part of the thesis there is a list of interviews with witnesses who were or are members of Junák or the Catholic Church and experienced the year 1970 or 1989. The conclusion is the connection of information from printed and oral sources, their analysis and mapping of the totalitarian regime's intervention into scouting and the Catholic Church.

Keywords

Scouting, Roman Catholic Church, totalitarian régime, interviews, history witness

Počet znaků (včetně mezer): 104 827

Poděkování

Má velká vděčnost patří Edymu – Mgr. Jiřímu Zajícovi, skautovi, křesťanovi, jenž mi byl po celou dobu psaní nápomocný a bez jehož milé pomoci bych neměla většinu rozhovorů ani cenných rad. Bez pomoci Romana Šantory a přístupu do celého skautského archivu by se mi nedostaly cenné materiály, které jsem používala. Ráda bych poděkovala prof. PhDr. Tomáši Halíkovi, Th.D., za pomoc a podporu.

Velké díky trpělivosti a ochotě všech výše zmíněných a všech, kteří si našli čas a odpověděli mi na otázky, týkající se ne vždy lehké doby jejich života.

V neposlední řadě patří mé velké díky za trpělivost a cenné rady mého vedoucího práce, prof. PhDr. Jaroslavovi Čechurovi, DrSc.

Děkuji své rodině, přátelům a všem, kteří za mnou vždy stojí.

Obsah

Úvod.....	11
Teoretická část	13
1. Historie skautingu.....	13
1.1. Světový skauting.....	13
1.2. Začátky československého skautingu.....	14
1.3. Junák – Český skaut	17
1.4. Druhá světová válka (1938–1945)	18
1.5. Druhá světová válka (1938–1945)	19
1.6. Skauting v letech (1948–1868)	19
1.7. Pokus o vzkříšení Junáka (1968 – 1970).....	20
1.8. Totalitní režim (1970–1989)	21
1.9. Revoluce a obnova skautingu.....	22
2. Historie katolické církve.....	25
2.1. Vznik Československa 1918	25
2.2. Obnova církevních institucí (1945–1948).....	27
2.3. Církev po komunistickém převratu roku 1948.....	27
3. Katoličtí skauti Junáci.....	33
4. Základní ideové pilíře	37
Praktická část	41
5. Průběh průzkumu.....	41
6. Popis průzkumného vzorku	45
7. Analýza	47
7.2. Základní informace – skauti.....	47
7.3. Pražské jaro (1869–1970) – katolíci.....	49
7.4. Pražské jaro (1968 – 1070) – skauti	50
7.5. Totalitní režim (1970–1989) – katolíci	53
7.6. Totalitní režim (1968–1970) – skauti.....	54
7.7. Revoluce (1989) – katolíci	57
7.8. Revoluce (1989) – skauti.....	59
7.9. Znovuobnovení fungování – katolíci	59
7.10. Znovuobnovení fungování – skauti.....	62
Závěr	65

Seznam použitých zkratek	69
Seznam literatury	71
Přílohy	73

Úvod

Bakalářská práce se zabývá totalitním režimem v Československu a jeho vlivem na skauting a římskokatolickou církev.

Hlavním cílem této práce bylo nastínit historii skautingu a katolické církve u nás. Skrze rozhovory s pamětníky zjistit, jaký měl totalitní režim vliv na skauting a katolickou církev, jaký byl přístup společnosti v dané éře a jak moc se tyto 2 organizace ve svých kořenech a historii potkávají. V teoretické části práce je díky velkému množství literatury popsána historie, fungování a struktura obou organizací. Důležité pro tuto část bylo sehnání dostupné literatury a nastudování si získaných materiálů. K tématu historie a tradice skautingu a katolické církve u nás je k dispozici velké množství knih, tudíž o písemné zdroje nebyla nouze. Stěžejním zdrojem pro tuto část byl skautský archiv, kde jsem měla laskavou možnost půjčit si mnoho důležitých a jedinečných knih. Dalším zásadním zdrojem byly knihy *Historie skautingu a Skautské století*, kde je nejlépe shrnutá historie i s přidanou hodnotou fotografií a vzpomínek. Knihy *Katolická církev v Československu 1945–1989* a *Katolická církev a totalitarismus v Českých zemích* sloužily jako dobrý základ pro historii katolické církve u nás. Nutno dodat, že cílem této práce není rozsáhlý výklad historie skautingu ani katolické církve, ale pouze její nástin.

V části 5. Základní ideové pilíře porovnávám tradice skautingu a římskokatolické církve. V této pasáži a v kapitole o katolickém skautingu (4. Katolické skautské oddíly) vycházím z jedinečných knih *Katoličtí skauti Junáci v Československu* a *Půlstoletí Kruhu*. Důležité je zmínit *Bibli*, ze které jsem čerpala základní mravní kodexy pro církev. Díky všem těmto knihám jsem mohla dát dohromady jasnou strukturu teoretické části.

Nutno zmínit knihy, které posloužily pro sběr střípků informací od pamětníků, kteří už svou výpověď poskytli jinde. Z těch bych ráda vyzdvihla knihu *Ostrůvky svobody* od Miroslava Vaňka, *To že byl život* od Tomáše Halíka a v neposlední řadě také *Hovory s TGM* od Karla Čapka.

V praktické části jsem si zvolila jako cíl výzkumu zjistit, jaký měl totalitní režim vliv na skauting a katolickou církev, jaké jsou následky „temna“ a jaký na to mají názor zástupci populace, se kterými byl udělán rozhovor. V praktické části práce byla použita jak tištěná forma zdrojů o vedení výzkumu, tak samotný kvalitativní výzkum. Zvolila jsem výzkumnou metodu tzv. Orální historie podle knihy Miroslava Vaňka *Orální historie ve výzkumu soudobých dějin*. Historie této metody sahá až k počátkům civilizace, kde živá vyprávění byla vždy metodou přenosu informací, historie a lidové slovesnosti.

U Řeků byla používána k zaznamenání informací třeba o Peloponéských válkách, v období Ježíše Krista k šíření evangelia slovy, která byla až později sepsaná do písemné podoby, v jaké je známe dnes. Nutno připomenout také Boženu Němcovou a další zástupce Národního obrození, jež náměty pro své knihy čerpali u ústní lidové slovesnosti a v poslední řadě je nutno jako příklad uvést také známé *Hovory s TGM*, kde Karel Čapek sepisuje vzpomínky s prvním prezidentem Československa T. G. Masarykem.

Tuto metodu jsem zvolila vzhledem k jejímu charakteru. Kdo může lépe popsat dopad totality na jednotlivou organizaci než samotní členové dané organizace? Vzpomínky pamětníků, jejich pocity a osobní zkušenosti jsou velmi cenné soubory informací, které jsou nám, ve mnou zpracované době, ještě stále k dispozici.

K volbě tématu mě vedla velká řada okolností. Má rodina byla vždy velkým milovníkem historie a pokud bylo pro mě něco vždy velmi zajímavé, tak rozhovory s lidmi, co zažili neskutečné věci. Rozhovory s pamětníky jsou podle mého názoru jedna z nejdůležitějších složek historie – živé historie. Je třeba z toho čerpat co nejvíce to jde, protože doba trvání jednoho života není nekonečná.

Od dětství navštěvuji skautský oddíl v Liberci, který jakožto organizace byl pro mě velmi důležitý v mém dospívání, a i v dospělosti vidím mnoho věcí, které mě naučil. Má vděčnost skautingu je nepopsatelná. Skautský oddíl mě také postupně dovedl k chápání nejvyšší pravdy a lásky způsobem, který mi nakonec pomohla lépe pochopit a dodat tomu tak poslední kapku samotná víra. Skautský oddíl, který jsem v dětství a dospívání navštěvovala, nebyl křesťanský, a i přesto jsem v něm cítila morální zásady podobné křesťanství. Spojitost mezi těmito dnes pro mě důležitými organizacemi mě začala zajímat.

Ve své bakalářské práci jsem se zajímala o vliv, který měl totalitní režim na tyto dvě organizace, jaké jsou vzpomínky lidí a kolik možné literatury lze k tomuto tématu použít. Stěžejní otázka, kterou jsem si položila byla, jak se totalitní režim dotkl jednotlivých lidí a organizací. V neposlední řadě bych ráda zmínila, že je podle mě velmi důležité bádát v této problematice části naší historie a stále si jí připomínat. Ve chvíli, kdy pamětníci i jejich děti zemřou a nebude živého svědka, bude nám sloužit pouze literatura a zapsané vzpomínky.

Nakonec bych ráda přidala citát Eduarda Goldstückera.

„Úlohou dějepisce a cílem jeho líčení není pouhý faktografický popis událostí, nýbrž proniknutí k jejich skrytému hlubšímu významu (mají-li jej), odhalení smyslu životů...“

Teoretická část

Teoretická část této práce se zabývá historií Junáka a katolické církve v Československu ve 20. století. Bude představena historie Junáka od jeho počátků v Anglii a USA a nástin historie římskokatolické církve v Československu. Klade se zde důraz především na „podzemní církve“ a katolický skaut. V posledním úseku teoretické části budou uvedeny základní ideové pilíře skautingu a katolické církve a jejich následné porovnání.

1. Historie skautingu

1.1. Světový skauting

„Myslím, že jsem nikdy nepotkal kluka, který by nechtěl být raději indiánským náčelníkem než Darwinem nebo Tolstým.“ Píše ve své knize lesní moudrosti jeden ze zakladatelů světového skautingu E. T. Seton.¹

Ernest Thompson Seton a Robert Baden Powel jsou považováni za zakladatele světového skautingu. Je známo, že se v některých pohledech na strukturu a organizaci skautingu rozcházel, ovšem i přes to dnešní skauting čerpá z jejich myšlenek a návodů na to, jak být dobrým člověkem.

E. T. Seton byl majitel farmy, milovník přírodovědy a indiánských kmenů. Díky těmto vášním si začal hrát s chlapci na indiány a vést je tak k přežití v přírodě. Napsal *Knihu lesní moudrosti* a založil tímto počinem skauting v Americe. Na druhé straně mince vzniku skautingu se nacházel armádní důstojník Robert Baden-Powell. Na pohled přísný, zbožný anglický voják, který založil skupinu chlapců s charakterem, kteří pomáhali za bojů zraněným a lidem v nouzi. Skrze knihu *Aids for Scouting* položil základ skautingu v Anglii.

Setkání těchto významných mužů proběhlo v roce 1906 v Londýně, ovšem jejich názory se v základní myšlence cílů výchovy mladých mužů rozcházel. R. Baden-Powell chtěl z chlapců vychovat muže připravené sloužit vlasti a bližním, kdežto E. T. Seton jim chtěl skrze své nadšení pro přírodu předat indiánské vzory. Dalo by se říci, že obecně nakonec zvítězila myšlenka R. Baden-Powella a E. T. Seton byl brán hlavně jako spisovatel a odborný přírodovědec. Jeho význam pro skauting byl ale i tak velmi

¹ ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 20.

významný a přidal do fungování organizace mnoho romantických a dobrodružných prvků.²

Oficiální vznik skautingu se datuje do roku 1908, kdy sir Baden-Powell vydal příručku *Scouting for Boys*. Dodnes tento významný den připomíná pamětní deska: „*V této dvoraně vyhlásil veřejně dne 24. ledna 1908 sir R. Baden-Powell založení skautského hnutí.*“³

Skauting se dál šířil Anglií jako neřízená střela – za pouhý rok už jeho základna členů sčítala 100 000 chlapců. Tenkrát, čistě chlapecký, se stal oblíbenou složkou mládeže a postupně se začal skrze anglické kolonie šířit i do celého světa.

Důležité je zmínit i vznik dívčího oddílu, který za tím chlapeckým dlouho neotálel. Zakladatelkou dívčího skautingu byla Agnes Baden-Powellová. První zmínky o dívčím skautingu jsou v Anglii už v roce 1910.⁴

1.2. Začátky československého skautingu

Dvacáté století znamenalo pro československý skauting největší zisky a ztráty v jednom. Ve stejném století, kdy byl skauting úspěšně zakotvený v Československu, byl také třikrát zakázán a třikrát obnoven. Během všech těchto let Junák prokázal, že zná a cítí své heslo „*Bud' připraven,*“ a díky tomu i dnes stojí tato nejpočetnější mládežnická organizace za výchovou naší mládeže na cestě k lepší osobnosti.

V době před první světovou válkou byly jediné instituce u nás tělovýchovné organizace. „*Kluci ve městě si tolik her neužijí, snad jim to teď nahradí skauting,*“⁵ říká T. G. Masaryk, když vzpomíná na své mládí i mládí svých vrstevníků. Jako nepovinný předmět byla tělesná výchova založena koncem 19. století. Tělesná výchova ale byla spíše negativně hodnocena, na gymnáziích se ze začátku vůbec nepodporovala a byla brána přímo za nepřijatelnou. Hlavní tělovýchovnou organizací byl Sokol. Tyrš propagoval školství jako tělesné i mravní zušlechťování národa, pěstování jeho síly, statečnosti a brannosti, zdraví tělesného, duševního i mravního.⁶

² ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 48.

³ Tamtéž, s. 26.

⁴ *Historie skautingu*, s. 30.

⁵ ČAPEK, Karel. *Hovory s T.G. Masarykem*, s. 14.

⁶ *Historie skautingu*, s. 12.

Ze Sokola vycházely početně slabší tělovýchovné svazy: Orel (katolický) a DTJ (dělnické tělovýchovné jednoty). Vedle sportu pěstovaly tyto organizace i besedy, divadlo, zpěv.⁷

Velký zlom v tělovýchovných jednotách nastal za profesora tělocviku Antonína Benjamína Svojsíka. Jako velmi zcestovalý muž s velkou energií se zabýval myšlenkou reformy výchovy mládeže skrze tělovýchovné jednoty. Mimo sportovní aktivity, které rozvíjejí tělo i ducha, ho lákalo i přežití v přírodě. Při jedné ze svých cest do zahraničí se setkal s knihou Baden-Powella, *Scouting for Boys* a přivezl si ji domů. Díky této události u nás v roce 1911 začíná pomalu vznikat skauting.

„Když se v roce 1911 rozhodl A. B. Svojsík přenést skauting do českých zemí, měl představu, že právě nové hnutí bude lékem na neduhy společnosti a že přispěje k její obrodě. Bylo to v době, kdy se na děti pohlíželo jako na malé dospělé, program pro volný čas nebyl téměř žádný, pobyt v přírodě nikdo neznal a výchova k mravním normám vycházela z příkazů, nikoli z vnitřního rozhodnutí „⁸

Některé postupy z knihy *Scouting for Boys* Svojsík hned vyzkoušel se skupinkou chlapců z žižkovské školy a ruku v ruce s tím začal pomalu organizovat potřebné věci pro založení organizace skauting u nás. Psal, přednášel o skautské výchově a jezdil na výpravy se svými žáky do okolí Prahy. V roce 1912 mu vyšla kniha *Základy junáctví*, která byla do velké míry inspirovaná knihou *Scouting for boys*. Svojsík převzal myšlenky Baden-Powella i E. T. Setona, ale pro český skauting si našel především nové vzory, a to český hraničář, Chody – svobody milované Psohlavce, lidi silných a statečných, sžitých s přírodou.⁹

„Těžko posoudit, kdo má o které odvětví skautingu větší zásluhy, zda Seton nebo Baden-Powell. Jisto jest, že ona romantičnost, poetičnost a láska k přírodě jsou především zásluhou Setona, kdežto pořádek, kázeň a organizace jsou zase dílem Baden-Powellovým.“¹⁰

⁷ ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 32.

⁸ ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 11.

⁹ *Historie skautingu*, s. 28.

¹⁰ ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 38.

Svojsík považoval za nutné vynechat zdůraznění náboženské stránky a věrnosti panovníkovi, jako tomu bylo v Anglii, které považoval v nesvobodném Rakousko-Uhersku za nepoužitelné.

V roce 1912 se Svojsík schází s mnoha významnými osobnostmi a přáteli a představuje jim koncepci svého skautingu. Mezi osobnostmi, které byly spolu se Svojsíkem u kolébky skautingu patří Masaryk, Jirásek, Kramář nebo Weigner. Dalším stěžejním bodem toho roku bylo nalezení správného názvu pro novou organizaci. Významný bohemista František Bílý navrhl jméno „*Bílý – junáci*.“ Nakonec i přes návrhy typu: Stopaři, Psohlavci, Slované a Chodové, Svojsík vybral jméno Junák. Slovo Junák Svojsík nevymyslel, převzal ho od spisovatele Josefa Holečka, který ve své knize mluví o „*černo-horských junácích, tělesně i mravně zdatných mladých mužích*.“ To se nejvíce shodovalo se Svojsíkovou myšlenkou skautingu.¹¹

Díky podpoře od Svazu českých spolků a přátel tělesné výchovy mládeže začal být Junák propagován a mohl vzniknout i první tábor. O prázdninách roku 1912 byl uspořádán pod vedením Svojsíka první tábor pro chlapce z okolí Prahy. Stejně léto uskutečnila i první tábor pro dívky spisovatelka Popelka Biliánová, která se tímto zasloužila o vznik dívčího skautingu u nás.¹² „*Prameny uvádějí, že koncem roku 1912 bylo v Praze kolem 50 skautů*.“¹³

Po vydařených prvních skautských prázdninách byl v září téhož roku založen junácký odbor při Svazu spolků. Rok 1912 nedal za vznik jen skautskému táboru, ale je to i začátek vodního skautingu u nás. A to díky zcestovalému Josefu Rössler-Ořovskému, který viděl skupinku vodních skautů ve Stockholmu a plný nadšení tento koncept přinesl i k nám.

Roku 1913 už úspěšně tábořilo 15 junáckých skupin. Mezi významná skautská střediska do dnešní doby patří oddíl Psohlavců, Dvojka a Pětka. Psohlavci byli založeni na podzim roku 1913 a to Janem Hořejším a Bořivojem Müllerem. Pětka a Dvojka mají datum vzniku taktéž v roce 1913. Mezi významné členy slavné Dvojky patřil J. Foglar – díky jehož knihám žil skauting v srdcích mladých i za dob válek nebo totalit.

K přiblížení atmosféry doby vzniku skautingu byl vybrán výňatek z knihy Skautské století, a to vzpomínka mladého hochy, jenž se šel zapsat do skautského oddílu.

¹¹ ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 40.

¹² *Historie skautingu*, s. 30.

¹³ ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 35.

Ze vzpomínek Ladislava Filipa.

„Prosím, rád bych se stal skautem,“ šeptal jsem na pavlači domu v Myslíkově ulici r. 1913 muži světlých, kučeravých vlasů.

„Jak se jmenuješ?“

„Filip Ladislav.“

„Říká se Jan Hus ne Hus Jan, tedy Ladislav Filip.“ Těmi slovy chytil mé srdce prof. A. B. Svojsík a držel je od té doby pevně. Odevzdal mne rádcí družinky Kamzíků. A tak jsme začali, jako mnoho hochů začíná dnes.¹⁴

Zájem o skauting velmi rostl, mezi přihlášenými byl mimo jiné i druhý československý prezident E. Beneš.¹⁵ Zajímavostí je, že původní znak navrhl na žádost Svojsíka skautům Mikoláš Aleš – byl to štítek s černou hlavou chodského psa na bílém poli.¹⁶

1.3. Junák – Český skaut

Oficiální založení českého skautingu se datuje k 15. červnu 1914, *Junák – Český skaut*. Téhož roku vyšla spisovatelce Popelce Biliánové příručka *O dívčím skautingu*.

Začátky oficiálního fungování organizace nebyly lehké, společnost původně pohlížela na skauty chodící v kloboucích a s dýkou za páskem jako na blázny, cikány a podivíny. Skautky měly také velké problémy, a to kvůli vykonávání činností, které byly určeny pro muže. Postupně, také díky feministickému hnutí a podpoře Alice Masarykové se situace uklidnila.¹⁷

První světová válka byla prvním narušením nadšené práce mladých skautů. I přes to, že oficiálně byli skauti zavázáni Svojsíkovým slibem pomáhat rakouské vládě v charitativním úseku Červeného kříže, vnitřně plánovali převrat. Za zmínku stojí důležitá akce – zřízení skautské pošty. Skauti se spolu se Sokolem osvědčili ve službě samotnému Československu. V květnu 1920 skautská mládež na pražském Hradě vzdávala hold prezidentu republiky T. G. Masarykovi, který se stal protektorem Svazu, aby ocenil skautské cíle bratrství a demokracie.

Roku 1926 přijal valný sjezd důležité programové prohlášení, podle něhož je skaut obrodným hnutím mládeže, hnutím národním, demokratickým, sociálně pokrokovým, nábožensky tolerantním a politicky nestranným. Důležitým datem v rámci této práce

¹⁴ ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 43.

¹⁵ *Historie skautingu*, s. 32.

¹⁶ ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 43.

¹⁷ ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 48.

je počátek 30. let, kde se mimo jiné do Svazu zapojili i skauti katoličtí. Díky tomuto zapojení dostal československý skauting zasloužené místo a uznání ve společnosti. V polovině třicátých let se dostal československý skauting na vrchol svého rozmachu a sdružoval přes 58 tisíc členů. Byla to zlatá léta pro skauting a jeho stříbrné jubileum.¹⁸

„Teprve časem jsem přišel na to, jaká to byla podivuhodná směs: Knihy džunglí přenesené do průmyslového věku, a tradice západního džentlmenství... Díky skautingu začala v první republice konečně vyrůstat mládež, která už měla rysy evropanství, ba světovosti. Chlapci a děvčata jezdili na mezinárodní jamboree, učili se pilně cizí jazyky, aby se dohovořili s mladými lidmi všech světadílů. Byli naději mladé republiky.“¹⁹

1.4. Druhá světová válka (1938–1945)

Rok 1938 byl dramatický pro skauty po celé Evropě. Ruský skauting byl nahrazen Rudými pionýry, v Německu nahradili skaut Hitlerjungend a v Bulharsku Oddíly svobody. Ve všech organizacích zanikaly skautské principy hlavně díky rasové nesnášenlivosti a silnému nacionalismu. U nás se zatím skauti prokázali pouze skvělou přípravou, kterou se osvědčili při mobilizaci.²⁰ Tento rok byl kritickým i pro české skauty, v září odešel k věčnému ohni zakladatel a bojovník za nejvyšší pravdu a lásku – A. B. Svojsík, československá vláda přijala mnichovský diktát, Němci obsadili pohraničí, a i přes základnu o 65 000 členech musel Junák omezit svou činnost.

Rok po dramatickém roce 1938 se skautům povedlo uhájit samostatnost a vznikla organizace Junák, která zahrnovala i katolické skauty. Hlavní cíl Junáka byl pomáhat republice. Do skautského slibu pro věřící bylo po vzoru anglických skautů vloženo *„tak mi pomáhej Bůh.“* Po roce 1940 následovala další mezera v působení skautingu. Tábory byly ukončeny, majetek zkonfiskován. Někteří ze skautů se aktivně zapojili do odboje, jiní utekli do exilu, kde pak založili československý skaut v Anglii. Na popravištích, ve vězeních a v koncentračních táborech skončilo více než 600 skautů, kteří nikdy nepolevili a vždy bojovali za vlast.

V roce 1940 byl Junák potlačen. Tímto protektorátním rozpuštěním skončila první svobodná éra skautingu.

¹⁸ ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 48.

¹⁹ Ze vzpomínek Josefa Charváta.

²⁰ ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 50.

„*Ted' mají oba – a vlastně i Stopař – ukázat, zda odváží jsou, nebo ne! Panečku, tohle je bobřík odvahy, jít někam, kde hrozí tak strašný trest, trest smrti! Právě dnes totiž byly vylepeny a rozích ulic nové červené plakáty, po levé straně v řeči Nepřítele, po pravé v češtině, oznamující popravy dvou rodin i s dětmi! Ti lidé poškozovali prý nějaké zájmy Nepřítelovy říše...a proto tedy. Nejmladšímu popravenému bylo čtrnáct let.*

Co by se stalo s nimi – se Stopařem, Vilíkem a Jirkou, kdyby je nepřátelské hlídky dopadly? Ušetřily by je jen proto, že jim je teprve třináct? A mohli by se Vilík s Jirkou vymlouvat, že oni vlastně tu pečeť ani neodlepili – to Stopař že je naváděl? A mohli by ho v té hrůze nechat samotného?“²¹

1.5. Druhá světová válka (1938–1945)

Během pražského povstání se Junák dotázal československé vlády, zda má obnovit svou činnost. Odpověď ze Slovenska mluvila za vše: „*Obnovte status quo ante bellum.*“²²

Poválečný zájem o skauting byl obrovský, za několik měsíců sčítala skautská základna 200 000 zájemců, závratnou rychlostí vznikala i nová střediska a oddíly. Lidé nezapomněli a přečkali útlum ve fungování skautingu s foglarovkami a vlastními vzpomínkami. V návaznosti na to pak mohli začít skauting radostně a rychle obnovovat. Vzhledem k malému počtu vedoucích se začaly ve velkém pořádat Lesní školy pro budoucí vůdce. Téhož roku se konaly už i první tábory a záhy na to v září začal vycházet časopis Junák, jehož šéfredaktorem byl Jaroslav Foglar. Rok 1945 byl ve znamení Svojsíkova roku, na jehož počest vznikl Svojsíkův závod, ve kterém skauti a skautky předvádí své dovednosti a znalosti do dnes. Během těchto let naše země hostila i významné skautské osobnosti, příkladem může být lady Olave Baden-Powellová.²³

Únor 1948 ovšem znamenal další ukončení činnosti Junáka. KSČ zrušilo fungování Junáka postupnými kroky. Nastalo další dlouhé období ilegality.

1.6. Skauting v letech (1948–1968)

Další těžké období a velká zkouška pro československý skauting nastala čistkou po únorových událostech v roce 1948. Vedení Junáka byla odstraněno a komunisté se snažili včlenit Junáka pod řízený SČM jako organizaci, která bude vychovávat děti od 6 do 15 let. Dále byla zrušena náboženská výchova ve skautu. Všichni, kteří byli starší 16 let se museli přihlásit do KČM. V případě, že tak neudělali, nesměli vykonávat žádnou ze svých funkcí ve skautu. Mimo to byla určena i vrchní hranice pro skautského

²¹ FOGLAR, Jaroslav. *Strach nad Bobří řekou*, s. 49.

²² Obnovte předválečný stav

²³ ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 12

vedoucího a to věk 38 let. Skauti, kteří vždy pevně a tvrdě bojovali za práva a svobody vlasti ve většině případů odmítli, a to mělo za následek rozpad a ukončování činnosti většiny oddílů.

V lednu roku 1951 byl Junák úplně oficiálně rozpuštěn. Komunistický režim pokračoval v zatýkání skautů, obžalovaných bylo více jak 600.²⁴

Již v polovině 60 let se objevovaly tendence o obnovu dětských a mládežnických organizací. Navzdory tvrdému režimu existovaly ilegální skupiny skautů, jejich činnost a působení se omezovalo na úzký kruh lidí. Jedním z příkladů je skupina okolo Ivana Malásky, kteří si říkali roverský kmen Dakota. Tato skupina se koncem šedesátých let připojila k neoficiálnímu skautskému středisku Psohlavci. Toto středisko fungovalo jen díky Josefu Zikánovi, členu KSČ, který si snahou o udržení toho střediska mimo jiné i žehlil dřívější špatné činy, které pro strany konal.²⁵

1.7. Pokus o vzkříšení Junáka (1968 – 1970)

Skauting byl pro lid velmi důležitý. Znamenal úžasné dětství, přátelství, kamarádství a také někdy duchovní služku. 3 dimenze skautingu – služba sobě, bližním a Bohu.²⁶

První větší snahy o obnovu skautingu vyplávaly na povrch hlavně díky špatnému stavu výchovy mládeže. Společnost si začala všimnout těchto mezer a vznikla celková snaha o ozdravení skautských metod. Pionýrská organizace, která nezvládala břímě výchovy mládeže tak dobře jako skauti, byla jedna z těch, co přišli s návrhy na rehabilitaci Junáka. Tyto snahy byly ovšem zamítnuty prezidentem Novotným.

Pražské jaro, které dalo naději lidem i organizacím, odválo poslední zábrany pro obnovu Junáka. I v tomto procesu sehráli velkou roli výše zmiňovaný oddíl Psohlavci. 29. 3. 1968 téměř po 20. letech přestávce zahájil opět Junák svou činnost v čele s Rudolfem Plajnerem a Vlastou Koseovou.²⁷ Obnova Junáka byla společností velmi dobře přijatá. Už v tom samém roce měl skauting na 70 000 lidí a začínalo se jednat o obnově systémů vzdělávání pro nové vůdce, kterých nebylo dostatek. Již v roce 1968 se šel v Praze prvomájový pochod v čele se skauty v krojích. Na poslední chvíli jim byly sehnány košile

²⁴ ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 13

²⁵ VANĚK, Miroslav. *Ostrůvky svobody: kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu*, s. 62.

²⁶ Z dokumentu: Skauti bez lilie

²⁷ VANĚK, Miroslav. *Ostrůvky svobody: kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu*, s. 63.

a od lidu sklidili velký obdiv a úspěch.²⁸ Ten samý rok už se pořádaly i první skautské tábory.

„*Skautem se stává člověk na celý život,*“ proto nebyla překvapující neskutečná rychlost, probuzení čekajících skautů a nadšení při znovuoobnovení fungování skautingu. Toto nadšení neudusila ani okupace 21. srpna 1968. Společnost i skauting si myslely, že stejně ještě něco vyvzdorují. 21. srpnem však končí pražské jaro a zkáza se řítí nejen na slíbený rozvoj skautingu.

Skauti se i tak nevzdávali, stále vychovávali mladé rádce, což byl velmi důležitý a dobrý krok. Ovšem jisté napětí v řadách vedení rostlo a rozdělilo to činovníky na všech úrovních do tří hlavních skupin:

- část, která radikálně odmítala komunisty ve svých řadách,
- část akceptující práci ve skautingu za stávajících podmínek,
- část těch, kteří sice odmítali práci s komunisty ale i tak se chtěli angažovat v práci s mládeží.²⁹

V roce 1969 se konaly tábory a skauti působili, jak jen to šlo. Jejich počet se dostal na 46 000 členů a v roce 1969 se oficiálně zúčastnili Palachova pohřbu. I přes to, že se vláda postupně snažila zabránit práci Junáka, oddíly pracovaly ještě nějakou chvíli dál.

1.8. Totalitní režim (1970–1989)

Osudná noc 21. srpna a následná normalizace zasáhla zprvu na ústavní orgány a KSČ a hned v druhém kole přišla na řadu normalizace organizací. Kampaň proti Junáku se začala objevovat i ve sdělovacích prostředcích. Junák se naposledy před jeho zakázáním sešel 23. května v Brně a o měsíc později rozhodly orgány totalitní moci o ukončení Junáka k září 1970. I přes veškeré tlaky ze stran KSČ proběhly ještě v roce 1970 tábory. A to celkem 1138 táborů, 32 000 dětí a 4100 činovníků.³⁰

Skauting byl rozpuštěn, majetek jim byl zabaven a činovníci si museli rozmyslet, co budou dělat dál. Museli se rozhodnout a v úvahu přicházely čtyři možnosti:

- ilegální skauting,

²⁸ Z dokumentu Skauti bez lilie

²⁹ VANĚK, Miroslav. *Ostrůvky svobody: kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu*, s. 148.

³⁰ *Historie skautingu*, s. 42.

- přestoupení do organizací, které poskytují prostor pro další činnosti s dětmi, ale nejsou pod záštitou Pionýrské organizace,
- vstoupit do Pionýrské organizace a zde se pokusit vytvořit si vlastní prostor a pokračovat dále ve vedení vlastní družiny,
- ukončit činnost.³¹

Druhá skupina se stala skupinou nejpočetnější. Tyto oddíly měli nejlepší a nejsnadnější možnost si vcelku bezpečně udržet své skautské myšlenky a vlastní tvář. Některé z nich dokonce navázaly na bývalé homogenní, tj. křesťanské oddíly. Z hlediska zachování skautingu bylo nejvýhodnější pokračovat právě v druhé variantě, avšak stát preferoval variantu třetí a čtvrtou.³²

Lidé, kteří se rozhodli pro druhou variantu, se se svými oddíly nejčastěji „schovali“ pod organizace jako Československý svaz tělesné výchovy, pod který patřily jednotlivé díly TJ. V roce 1967 začali vznikat pod jednotlivými TJ oddíly mládeže TOM. Oddíly TOM patřily k nejoblíbenějším organizacím, pod jejichž hlavičku se skautské oddíly „schovaly.“

Další velmi využívá možnost byl Svaz pro ochranu přírody TIS, který poskytl ochranu například už vícekrát zmiňovaným Psohlavcům.³³ Díky této snaze udrželi činovníci neviditelnou komunitu Junáka a na základě toho proces obnovy po roce 1989 netrval tak dlouho. Tento útlum fungování skautingu byl však pro organizaci bolestivější než roky 1948 a 1968.³⁴

Ne pro všechny byla tato doba pouze dobou snahy vést mládež i přes „schované košile a slibové odznaky.“ Mnohé činovníky zasáhla perzekuce. Někteří odešli do emigrace, jiní byli sledováni a většina ze starší generace Junáka v této době také zemřela.

1.9. Revoluce a obnova skautingu

Díky postupné změně celospolečenských podmínek nejen u nás, ale i v rámci celého východního bloku se začalo více mluvit o zakázaných věcech, mimo jiné i o skautingu. Od poloviny osmdesátých let 20. století již prosakovaly první skromné zmínky o Junáku i mimo neoficiální tiskoviny a debata kolem zakázaného skautingu zvolna obsazovala

³¹ VANĚK, Miroslav. *Ostrůvky svobody: kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu*, s. 148.

³² Tamtéž, s. 151.

³³ Tamtéž, s. 155.

³⁴ *Historie skautingu*, s. 40.

i některá známá periodika. Z počátku v negativním smyslu, ale to se také změnilo s časem. Nejvíce se ale o Junáku a možné obnově mluvilo až po tzv. Palachově týdnu v lednu 1989.

Revoluce 1989 znamenala změnu nejen pro svobodu národa, ale i pro svobodu skautingu. Hned 2. prosince 1989 bylo v sále městské knihovny v Praze vyhlášeno obnovení činnosti Junáka a ustanovilo se sedmibodové prohlášení, které v sobě obsahovalo náboženskou toleranci, členství ve světových ústředí aj.

27. listopadu 1989 bylo v oficiálním prohlášení Junáka také proklamováno obnovení organizované náboženské výchovy. Uvádělo se zde:

„Stojíme za tím, aby ve skautské organizaci měli důstojné a odpovídající místo naši věřící bratři a sestry, jejichž morální a mravní silou jsme se mohli v uplynulém období mnohokrát inspirovat.“³⁵

Důležitým bodem pro obnovu Junáka bylo navázání kontaktů s exilovými skauty a 28. prosince téhož roku byly schváleny stanovy Českého Junáka – svazu skautů a skautek.³⁶ To rozpoutalo vlnu legálně vydávaných skautských časopisů a nových schůzek pražských skautů.

Po dvacetileté beznaděži se stal zázrak. Pouhých 5 dní po kanonizaci naší blahoslavené Anežky Přemyslovny „padla“ komunistická vláda. Zmražený Junák se probudil k životu téměř hned po 17. listopadu 1989. V Praze i jiných městech se začali scházet činovníci a připravovali již čtvrté obnovení Junáka.

Druhého prosince 1989 byl svolán do pražské městské knihovny sjezd a byla slavnostně zahájena činnost. Největším problémem se zdálo být nedostatečné množství činovníků, kteří by byli schopni vést mládež. Může za to bezesporu pouze dvouletá pauza mezi lety 1968 – 1970 a její nedostatečné zaškolení nových vedoucích. Ruku v ruce s tím i fakt, že většina činovníku byla již v důchodovém věku.

„Téměř devadesátileté cesta našeho skautingu znamená léta nadšení, nadějí, houževnaté práce, zklamání i radosti a západů. Je to cesta vpravdě pro skauty a skautky. Chvilí se vine jarním lesem očekávání, pak stoupá do hor překážek, jde vyprahlou krajinou protivenství a přechází úskalí a sotva na krátko stane na louce u tiché vody. Připomíná spíše putovní tábor než klidné táboření. Svítí na ní letní slunce nebo se

³⁵ ZATLOUKAL, Katoličtí skauti Junáci v Československu, s. 402.

³⁶ VANĚK, Miroslav. *Ostrůvky svobody: kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu*, s. 146.

zatahují mraky, a často nad ní bouří. Je tvrdá, nelze na ní šetřit silami, a přece je krásná... A hlavně jistá, vždyť ji ukazuje kompasová lilie. Je SKAUTSKÁ.“

2. Historie katolické církve

Pokud se bude v této práci mluvit o církvi, bude na mysli především česká římskokatolická církev, tedy církev římskokatolická působící v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Dále je třeba dodat, že výrazem církev se myslí všechny její složky, představitelé církve všech hodností a v neposlední řadě také věřící lid.

V části Historie katolické církve se objeví nástin historie římskokatolické církve od prvního dne Československa.

2.1. Vznik Československa 1918

Do nově vzniklého státu nevkročila katolická církev zrovna příznivě. Nejen díky své historii, ale i díky agitaci určitých kruhů národa, kterým se nelíbil postoj církevní hierarchie k monarchii. Velmi znepokojivá pro československé občany byla prorakousky zaměřená část katolické církve, která se to nebála veřejně přiznat v tisku. V následku hesel společnosti typu „*Pryč od Vídně, pryč od Říma*,” začal i vandalismus proti církevním památkám. Nejvýznamnějším znakem vandalismu bylo zničení barokního Mariánského sloupy na Staroměstském náměstí, jehož autorem byl známý sochař Jiří Bendl, v jehož dílně vznikl i sv. Václav před Muzeem v Praze na Václavském náměstí.³⁷

Vedení církve se po odchodu pražského arcibiskupa Pavla Huyna do Říma ujala Jednota katolického duchovenstva. Jejich požadavky na reformu, se kterými přišli za papežem, uspěli pouze částečně. Členové této jednoty se občas snažili získávat katolické kostely pro své bohoslužby násilím. Tažení protikatolické politiky pokračovalo a nepřímou podporu mu poskytl i prezident T. G. Masaryk. Sám byl evangelíkem a prosazoval rovnováhu mezi církvemi.³⁸

„Postupem času, čtením a zkušenostmi jsem se počal na kněze dívat kritičtěji a rozednívalo se mi, že mezi náboženstvím a církví je rozdíl; katechetové sami na střední škole připouštějí, že církev je sice instituce Boží, ale že má některé stránky lidské, nepodstatné, změnitelné a proto podle národů a zemí různé. Ovšem, že těch stránek lidských mně stále přibývalo; ale nikdy jsem o Bohu a teleologii nepochyboval, vždycky jsem byl optimistou.“³⁹

Je zde ovšem důležité připomenout postoj prvního československého prezidenta ke katolické církvi. Je třeba si uvědomit, že český katolicismus druhé poloviny 19. století

³⁷ HANUŠ, Jiří a Petr FIALA, ed. *Katolická církev a totalitarismus v českých zemích*, s. 7.

³⁸ BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu*, s. 12.

³⁹ ČAPEK, Karel. *Hovory s T.G. Masarykem*, s. 16.

spočíval v ideové oblasti na dvou opěrných pilířích: náboženská ideologie, která se vyznačuje typickými totalitními rysy a na novotomistické⁴⁰ teologii. Obě tyto složky se vzájemně doplňovali.⁴¹ Do roku 1850 byla církev v Rakousku v blízkém vztahu se státní byrokracií.⁴² To skončilo tzv. Oktrojovanou ústavou a císařskými patenty, které v roce 1850 ukončily platnost josefínských reformy.

„Konkordát uzavřený v roce 1855 mezi Vatikánem a Vídní upravil kompetence církevních představitelů začlenil církev do systému státního organismu a na novém ústředí vytvořilo svazek mezi trůnem a oltářem, který zůstal oporou monarchie až do jejího rozpadu.“

Tohle je stěžejní bod pro budoucí chování národa i samotného T.G. Masaryka ke katolické církvi. Masaryk v těchto poměrech začal působit v Praze a byl čerstvým členem církve evangelické. Masaryk se ovšem nikdy netajil tím, že jeho koncepce náboženství je odlišná od katolické, ale i od té protestantské. „Odmítal náboženství zjevené, odmítal racionální důkazy o boží existenci a také odmítal rozhodování církevních autorit. Díky touto vymezení a dalším dílům se dostává do sporů s teologem Šobrem a dominikánem Filipem Konečným a následně i s katolickou církví. Navzájem psali články a díla, kterými si argumentovali ve věcech víry v Boha. Důležité je uvést, že sám Filip Konečný a jeho spojenci patřili k proudu českého katolicismu, který byl imunní vůči jakýmkoliv reformám a nebáli se to dát o sobě vědět. Což je krok, který nijak nepomohl katolické církvi po roce 1918.

Dlouho trvající spory mezi katolickou církví a společností se podařilo urovnat v roce 1927, kdy díky dohodě *modus vivendi*⁴³ mezi státem a církví, získala církev postavení s velkou nezávislostí na státu. V roce 1928 se obnovili styky s Vatikánem a o rok později přijal stát v čele s prezidentem Masarykem patronát nad oslavou svatováclavského milénia.⁴⁴

„Za druhé světové války stála církev za státem. Válka svou podstatou a zahájením genocidy národů a ras ohrozila nejen práva církvi, ale lidská práva vůbec. Bylo jasné, že tato ideologie se s církví za žádných možností nesmiřuje.“⁴⁵

⁴⁰ Reakce Pia IV. Na modernismus – rozvíjí systém metafyziky, ontologie a gnozeologie.

⁴¹ HOJDA, Zdeněk. Bůh a bohové, s. 46.

⁴² KADLEC, Jaroslav. Přehled českých církevních dějin, s. 180.

⁴³ Latinsky způsob života, dohoda mezi dvěma státními subjekty

⁴⁴ BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu*, s. 17.

⁴⁵ HANUŠ, Jiří a Petr FIALA, ed. *Katolická církev a totalitarismus v českých zemích*, s. 76

Katolíci během významných poutí dokonce demonstrovali proti nacistické okupaci. Hlavní ideolog nacizmu Alfred Rosenberg prohlásil v jednom ze svých projevů: „*Říká se, že tělo patří státu a duše církvi a Bohu. Nikdy! Celý člověk, jeho tělo i duše, patří německému národu a státu.*“⁴⁶ Mnozí z řad církve byli za války perzekuováni, vězněni a odvlékáni do koncentračních táborů – církev i přes to sehrála za dob okupace významnou úlohu jako hnutí odporu.

2.2. Obnova církevních institucí (1945–1948)

Po druhé světové válce i v době, kdy byl totalitarismus na spadnutí, katolická církev nebyla nijak přímo omezována. Stát oceňoval zásluhy církve za dob protektorátu, kdy byli vězněni v koncentračních táborech významní církevní hodnostáři např. pražský arcibiskup Josef Beran.⁴⁷

Během několika dalších let proběhla obnova biskupského sboru. Komunistický tisk začal brzo po roce 1945 s protikatolickou kampaní.⁴⁸ V roce 1946 se stal arcibiskupem pražským Josef Beran. V témže roce došlo i k obnově církevních škol a spolků pro mládež, jako byl výše zmiňovaný Orel.⁴⁹

2.3. Církev po komunistickém převratu roku 1948

Únorem roku 1948 byl v Československu nastolen režim, jehož vztah ke křesťanství, a především k římskokatolické církvi byl v zásadě nepřátelský.⁵⁰ Je důležité zde zmínit, že komunistický režim nebyl nastolen pouze u nás, ale v celé řadě jiných zemí Evropy. V některých zemích jako je Polsko a Slovinsko se udržela silná identifikace národa a katolické církve. Na druhou stranu příkladem snahy komunismu odstranit náboženství ze života státu je Albánie. Obecně ale platí, že pro většinu zemí postihnutým komunistickým režimem bylo věřit a chodit do kostela povoleno. Omezení projevu svobodné víry probíhalo všude stejně.

V Československu se tato represivní politika uplatňovala nejdůsledněji a nejvytrvaleji, pomineme-li Albánii. Během drsného roku 1948 se církevní představitelé snažili zmírnit kroky komunistické represe vůči církvi, ovšem marně.

⁴⁶ Tamtéž s. 55

⁴⁷ BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu*, s. 15.

⁴⁸ HANUŠ, Jiří a Petr FIALA, ed. *Katolická církev a totalitarismus v českých zemích*, s. 85

⁴⁹ BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu 1945-1989*, s. 18.

⁵⁰ Tamtéž, s. 7.

„Svět, který se komunisté pokoušejí vytvořit pro člověka, a způsob, jakým se pokoušejí přetvořit člověka samého, se přičí zákonům lidské přirozenosti, nejhlubším potřebám lidské bytosti, jejímu duchovnímu poslání a určení. Marxistický komunismus nese v sobě zárodek neodvratné smrti [...], neboť už Marxova filozofie podává neúplný a znetvořený obraz člověka a jeho duchovního osudu, zjednodušuje a zplošťuje hrubým způsobem lidské dějiny, hlásá tupý a nenávistný ateismus, razí formuli třídního boje a dělá nakonec iracionální skok k neuchopitelné utopii blaženého stavu lidstva, zcela uspokojeného hmotným blahobytem.“⁵¹

4. března 1948 biskupové ve svém pastýřském listě oficiálně odmítli uznat legalitu nového režimu a 12. června J. Beran suspendoval kněze, kteří se podíleli na politickém životě.⁵² Přes to, že se Beran snažil vycházet komunismu vstříc, jejich postoje nijak nezměnil. V březnu už církve postihly tvrdé kroky Ďurišovy zemědělské reformy, která omezovala držbu půdy na 50 ha.⁵³

Církev kvůli tomu ztratila velkou část svého hospodářského zázemí. 30. srpna 1948 byl nakonec schválen plán církevní komise ÚAV NF, jenž měl katolickou církev v Československu, tedy jednoho z nejsilnějších ideových protivníků komunismu, co nejvíce oslabit především dvěma způsoby:

1. přerušit její kontakty s Vatikánem
2. posílit rozpory uvnitř místní církve.⁵⁴

Komunistická snaha, jakkoliv potlačit církev pokračovala dál. Přímá vazba církevních řádů a kongregací na papeže měla být zlikvidována o pár let později při tzv. *akci K*.⁵⁵ Před poslušností papeži měly zastrašit také procesy s „*vatikánskými špiony*“, kterým byly uděleny exemplárně vysoké tresty.⁵⁶

Postupně komunistická strana vytvářela taktiky na to, jak zničit katolickou církev. Pořádali akce, kterými mátlí katolíky,⁵⁷ přepisovali církevní zákony, na základě, kterých pak mohli zákon kněžské služby bez státního souhlasu kriminalizovat,⁵⁸ vyjmuli bohosloveckou fakultu ze svazku univerzit,⁵⁹ jakékoliv katolické oslavy a liturgické

⁵¹ BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu*, s. 248.

⁵² Tamtéž, s. 21.

⁵³ Zákon č.46/1948 Sb., o nové pozemkové reformě (trvalé úpravě k zemědělské a lesní půdě). In: Sbirka zákonů a nařízení. 21. 3. 1948, roč. 1948.

⁵⁴ BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu*, s. 16-17.

⁵⁵ Nezákonná likvidace klášterů a mužských řeholních řádů.

⁵⁶ BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu*, s. 21 a 21.

⁵⁷ Vznik „Mírového hnutí“, které patřilo pod KSČ.

⁵⁸ BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu*, s. 30.

⁵⁹ Tamtéž, s. 32.

obřady stanovili pouze na nedělní mši a kontrovali veškeré církevní dění. I přes veškeré snahy komunistů podmanit si církev, velká část kněží nebyla stále ochotna loajalitu vůči režimu projevit. Mnozí se naopak nebáli vyjít proti komunistickému režimu na veřejnost během bohoslužby, kterou vedli.

Odpor kněží věrných své víře mělo zlomit zejména trojí zatýkání v roce 1950. Velké soudy s církevními hodnostáři probíhaly až do roku 1955, ale k uvězňování duchovních docházelo až do revoluce roku 1989.⁶⁰ Jen do konce 50. let se do vězení dostalo okolo 400 českých a 300 slovenských kněží.⁶¹ Několik desítek kněží už se z vězení nikdy domů nevrátilo, příkladem toho může být známý případ s Josefem Toufarem, který byl umučen komunisty v roce 1950. Přes všechny tyto kroky žilo v Československu v roce 1950 přes 2500 řeholníků a téměř 12 000 řeholnic.⁶² Proto se vláda rozhodla, že další po episkopátu a kléru⁶³ přijde na řadu řeholnictvo. Pod vedením KSČ proběhla další *akce K*, během které bylo postupně pozatýkáno 2420 řeholníků. Mimo to byl zde i rozměr ekonomický, neboť konfiskace klášterního majetku představovala 4. největší majetkový přesun v období po druhé světové válce.⁶⁴ Hned po *akci K* následovala *akce Ř*⁶⁵ a bylo pozatýkáno 4 000 řeholnic.

Komunistický režim se mohl těšit také ze statistik o situaci laiků v českých zemích: zatímco ještě roku 1955 bylo pokřtěno 67 % ze všech narozených dětí, roku 1967 to bylo již jen 48 %. Kromě povinného civilního sňatku uzavřelo roku 1955 také církevní sňatek 52 % párů, zatímco roku 1967 již jen 29 %. Podobný trend se projevil i v případech pohřbů: roku 1955 bylo 75 % pohřbů církevních, roku 1967 již jen 54 %.⁶⁶

Přes veškerou snahu vlády o kontrolu života katolické církve tajná „*podzemní*“ církev fungovala intenzivněji. Často se tyto skupiny formovaly právě kolem lidí, kteří byli propuštěni z vězení. Za zmínku stojí Oto Mádr, Josef Zvěřina nebo Felix Maria Davídek,⁶⁷ o kterých se ve své knize *To že byl život?* velmi zmiňuje Prof. Tomáš Halík. V roce 1963 proběhlo první jednání s Vatikánem, na které komunisté po delší době přistoupily. Jan XXIII. si od rozhovorů s československou vládou sliboval, želepší postavení katolické církve v Československu a zajistí si tak účast českých církevních

⁶⁰ Tamtéž, s. 35.

⁶¹ DOLEŽALOVÁ, Markéta. *Církev za totality – lidé a místa*, s. 21.

⁶² HANUŠ, Jiří. *Křesťané a socialismus*, s. 54.

⁶³ Episkopát – úřad biskupa. Klérus – duchovenstvo.

⁶⁴ Václavík, David. *Náboženství a moderní česká společnost*, s. 42.

⁶⁵ Nezákonná likvidace ženských řeholních řádů.

⁶⁶ BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu*, s. 51.

⁶⁷ REINSBERG, Jiří. *Hospodin rozjasnil svou tvář*, s. 37.

hodnostářů na druhém vatikánském koncilu. Ještě téhož roku jmenoval papež Berana kardinálem, ten záhy v letech 1965 opravdu vycestoval do Říma, ale zpět se již vrátit nesměl. Na základě těchto událostí začal pražskou diecézi spravovat biskup František Tomášek, a to pouze jako apoštolský administrátor.⁶⁸

Za komunistů měli protestanti⁶⁹ větší svobodu než majoritní katolíci. Katolíci a obecně majority se jim nelíbily – hlavně vedení v Římě, které bylo mimo jejich dosah, což je velmi znervózňovalo. Na rozdíl od katolíků mohli protestanté vyvíjet určité aktivity. Často se pak některé katolické akce konaly „poloilegálně“ u protestantů.

„Setkávání při semináři v Jirchářích – výjimečný ostrůvek svobody pro evangelické i katolické intelektuály díky děkanu Komenského evangelické bohoslovecké fakulty J. L. Hromádky.“⁷⁰

2.4. Podzemní církev

Samotné označení „podzemní církev“ užívala tajná policie. Podzemní církve tvořily tyto skupiny

- Neoficiální struktura, kam spadali kněží, kteří byli veřejně vysvěceni, ale z nějakého důvodu jim byl sebrán „státní souhlas“. Pracovali v civilních zaměstnáních na nejhorsích pozicích. Pastorační činnost konali pouze potají. Členem této skupiny byl například Miloslav Vlk – později pražský arcibiskup.
- Vlastní jádro „skryté církve“ – druhá a třetí skupina se skládala z těch, kteří „státní souhlas“ neměli nikdy. Buď byli vysvěceni doma nebo v zahraničí, v obou případech ale tajně.

Do skryté církve se nepočítají pouze kléry nebo řeholnictvo, ale i vše ostatní, co se konalo tajně. Ať už mluvíme o mládežnických spolcích, teologickém studiu nebo církevních spolcích.

Díky *Akce K a P* během 50 let bylo rozpuštěno mnoho řádů a deportováno nebo uvězněno velké množství kněží a řeholníků. Na podzim toho roku byly likvidovány i ženské tábory. Sestry byly nuceny přejít do civilu nebo vykonávat přidělenou práci. Všichni ti, co tyto akce přežili, se pak uchýlili do podzemní. Včetně těch, kteří dostali strach z možného pronásledování až mučení.

⁶⁸ BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu*, s. 54.

⁶⁹ Hlavně největší z nich – Českobratrská církev evangelická

⁷⁰ Halík, Tomáš. *To že byl život?* s. 53.

2.5. Pražské jaro (1968–1940)

Události pražského jara se stejně jako v Junáku promítly i do dění v katolické církvi. 21. března se v Lidových novinách objevily požadavky vůči státu, které sepsali bývalí katoličtí političtí vězni. Tyto požadavky obsahovaly například právní dohodu Československa s Vatikánem, obnovu řeholních řádů nebo svobodný přístup do médií.⁷¹

Za 60 let kvetla filosofická fakulta jako nikdy do teď. Navštívila ji spousta významných teologů a filosofů.⁷²

V květnu 1968 vzniklo *Dílo koncilové obnovy*, které mělo aplikovat do Československa závěry a stanovy druhého vatikánského koncilu v praxi. Nejviditelněji se projeví zejména změny v liturgii. Koncem června mohly na bohoslovecké fakultě krátce vyučovat přední osobnosti katolické církve té doby, jako Josef Zvěřina, Bonvatura Bouše nebo Antonín Huvar.⁷³

Západní studentská revolta prohrála politicky, ale zvítězila kulturně. Došlo však k něčemu paradoxnímu: mnohá hesla, hodnoty a symboly oné vzpoury proti světu konzumu a starých pořádků, se brzy staly konzumním zbožím. „*Mláď přestalo být synonymem vzpoury, stalo se dobře prodávaným artiklem v říši módy a kosmetiky, uniformou snobů a nezbytným doplňkem reklam všeho druhu.*“⁷⁴

2.6. Církev za totality (1970–1989)

Invaze vojsk Varšavské smlouvy v srpnu 1968 zmařila veškeré snahy a naděje o zlepšení situace v Československu. Došlo k obnově Mírového hnutí a útlumu katolické církve.

Jan Pavel II., který dobře znal politický režim v Polsku, přišel s velkou změnou pro katolickou církev v Československu. Vatikán odmítl stavět do čela kandidáty, které se hodily režimu a neustále byla československá vláda upozorňována na rozpor československého práva s národním. Poměrů uvnitř církve se především dotklo vydání *Kodexu kanonického práva* v roce 1983, který omezoval pravomoci vikářů spravující neobsazené diecéze.⁷⁵

Veškeré tyto změny povzbudily československou církev v čele s kardinálem Tomáškem k odvážnějším krokům. V roce 1984 přijel papež na návštěvu do Československa a pouti na Velehradě se účastnilo i přes nesouhlas komunistů 100–

⁷¹ BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu*, s. 55.

⁷² Halík, Tomáš. *To že byl život?* s. 58.

⁷³ BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu*, s. 57-60.

⁷⁴ Halík, Tomáš. *To že byl život?* s. 50.

⁷⁵ HANUŠ, Jiří. *Křesťané a socialismus 1945 – 1989*, s. 68.

200 tisíc věřících. Strach věřících byl prolomen. Samizdatová církev té doby vydávala 15 samizdatových časopisů, lákajících mládež na prázdninové pobyty tzv. *Chaloupky*, měla také 16 tajně působících biskupů, 75 kněží a minimálně 500 aktivních laiků.⁷⁶

29. listopadu 1987 bylo vyhlášeno *Desetiletí duchovní obnovy* a ve stejný den začal katolík Augustin Navrátil organizovat petici, jež požadovala náboženskou svobodu. Podepsalo ji hned 501 580 lidí.⁷⁷ Následovala pout' k Anežce České 12. listopadu 1989, kam ustupující režim povolil účast 10 000 poutníků a mše byla v živém přenosu Československé televize. Oslavy svatořečení Anežky České v Československu proběhly 25. listopadu, tedy již v plném proudu dění sametové revoluce. Ta přinesla po mnoha letech útisku církvi konečně náboženskou svobodu.⁷⁸

2.7. Revoluce a obnova římskokatolické církve

I díky mnoha členům církve, kteří podepsali Chartu 77 a bojovali předních řadách proti komunismu, měla společnost v církvech po totalitě naději. Začala pomalá obnova všech rozpuštěných řádů, postupně docházelo k obnově chodu farností. Pro křesťanský svět ovšem pád režimu přinesl velké „šoky“, na které nebyli připravení. Západní svět s sebou nesl spoustu nemorálních a zkažených věcí. Nakonec kvůli církevním restitucím a velkým sporům o majetek začala společnost na církve koukat opět jako na tu církev, co pořádala křížové výpravy aj. Z prvních let, kdy bylo pozitivní vědomí o církvi dle respondentů na 69 % kleslo během pár let po 40 %. Lidé začali žít své životy, církve přestala být hrdinskou, zaběhla zpět do svých kolejí, hádala se se státem o majetek. Nakonec vždy zvítězí neschopnost církevního PR a minulost, na kterou lidé nezapomínají.

⁷⁶ BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu*, s. 70.

⁷⁷ Tamtéž, s. 71.

⁷⁸ Tamtéž, s. 74.

3. Katoličtí skauti Junáci

Baden Powell, zakladatel skautingu: „*Odmítám a zavrhuji takový skauting, který nemá náboženství za svůj základ. Skaut je především věřícím člověkem a praktickým křesťanem.*“⁷⁹

Antonín B. Svojsík ve svém dopisu Co jest Junáctví píše „*Skauting vykázal v každém směru pozoruhodné výsledky a jsou to právě katoličtí skauti, kteří položili bezpečné základy zdárné práci.*“

Dr. Plajner, náčelník českého Junáka „*Od junáckého zákona vede strmá cesta k Dekalogu, k zákonu božím a ke Kristu, po níž kráčí junáci sdružení v nábožensky vedených oddílech všech křesťanských vyznání.*“⁸⁰

Papež Pius XI „*Sotva můžeme dát mládeži něco lepšího než výchovu skautskou.*“⁸¹

„*Dovedu pochopit, jak je možno, aby člověk shlížel dolů na zemi a byl ateistou. Nedovedu však*

„*Řekněte jim, že je mám rád. A ať jsou dobří a spolehliví a čistí*“ tento vzkaz papeže Pia XII. Vyřídil našim junáků, duchovní rádce Dr. Štěpán Truchta po návratu z Říma.⁸²

Z poznatků, kterou jsou v této části až do teď sepsány je jasné, že v Anglii, kde skauting vznikl, byla vlastní hluboká víra k Bohu a zároveň plnění povinností k Bohu a církvi zcela samozřejmé. Na první pohled se může zdát, že u nás tomu tak nebylo. Ovšem nutno poznamenat, že stejné tradice se dají nalézt i u nás.

V polovině třicátých let v časopisu *Vůdce*⁸³ probíhala diskuze o tom „*zda potřebuje skautské hnutí náboženství?*“⁸⁴ Byly to velmi bujaré diskuze, kde na jedné straně byli ateisti hlásající demokratické občany bez předsudků – náboženských. Druhou stranu zastupovali skauti křesťanští, kteří zastávali názoru Baden-Powella. Dr. Plajner ve své knize *Zavátou junáckou stezkou*, a to přímo v kapitole „*Idea povinnosti k Bohu a náboženská tolerance*“ mluví o tom, že od samého začátku se skauting k náboženství u nás nikdy nehlásil a vycházelo se z toho, že je náboženství zcela soukromé.

⁷⁹ ZATLOUKAL, Václav. *Katoličtí skauti a Junáci v Československu*, s. 7.

⁸⁰ PLAJNER, Rudolf. *Činnovník*, s. 2.

⁸¹ ZATLOUKAL, Václav. *Katoličtí skauti a Junáci v Československu*, s. 2.

⁸² ZATLOUKAL, Václav. *Katoličtí skauti a Junáci v Československu*, s. 14.

⁸³ *Časopis pro skautské činovníky*

⁸⁴ ZATLOUKAL, Václav. *Katoličtí skauti a Junáci v Československu*, s. 15.

Úplné začátky skautingu v Čechách by se daly najít již v roce 1921 na Vinohradech. Kněz P. Jonzef Gargela zde založil „*Sdružení katolické mládeže*.“ První veřejné vystoupení této mládeže bylo o rok později na sletu Československého Orla.⁸⁵

Postupně tento skauting rostl a dostal přívlastek „*Garlegovy skauti*“. Nakonec v roce 1929 byla oficiálně založena skutečná organizace katolických skautů. Počet oddílů čistě katolických rostl. V roce 1935 jich bylo zaevidováno téměř 50. Ústředí mělo 1200 členů, mezi jedním z vůdců byl i známý Reinsberg.⁸⁶

12. května 1936 bylo schváleno náčelnictvem Svazu skautů zavedení nové odborné zkoušky pro katolické skauty, tzv. *Odborka ministrant*.⁸⁷

Podmínky pro získání odborky:

- Umět správně jednoduchou ministraci
- Znat správně průběh obřadů při tiché mši sv. za asistence jednoho ministranta
- Znat a dovést vysvětlit význam barev mešních rouch, jejich využití během církevního roku
- Umět jednoduše vysvětlit pojem a smysl mše. Sv.
- Znalost liturgických předmětů ke mši sv.

Dále pokračovali katoličtí skauti ruku v ruce se skauty „normálními“.

3.1. Legio angelica

Toto hnutí dvacátých let sdružovalo hlavně chlapce ministranty. Za vznik skautských oddílů Legio angelica vděčíme Karlovi Klementu, benediktýnovi, který sdružil tyto skauty pořádáním letního tábora v roce 1933. Pod Legio angelica se v roce 1934 zapsalo 8 pražských skupin a celkem 82 členy.⁸⁸ Mimo klasické skautské akce pořádali mimo jiné i různé poutě, hlavně do Svaté Boleslavi.

Rok 1938 byl stejně jako pro všechny skautské oddíly kritický i pro Legio angelica, ovšem i tak stále pomáhali státu. Mobilizace, pomocné služby, nadšení a obětavost. Začátkem roku 1939 se v rámci snah o sjednocení stali skauti Legio angelica součástí nové organizace Junák. Katolické oddíly ale zůstaly pohromadě a nesly jednotný název „homogenní oddíly“⁸⁹ Junáka.⁹⁰

⁸⁵ Tamtéž, s. 143.

⁸⁶ Tamtéž, s. 151.

⁸⁷ Tamtéž, s. 193.

⁸⁸ ZATLOUKAL, Václav. Katoličtí skauti a Junáci v Československu, s. 183.

⁸⁹ Nábožensky stejnorodé

⁹⁰ ŠPINKA, František. Půlstoletí kruhu, s. 199.

Po okupaci a válčení se stali skauti Legio angelica základním stavebním kamenem pro silný rozvoj nábožensky orientovaného vedení Junáka.

4. Základní ideové pilíře

Mezi základní junácké symboly patří symbol, znak a skautské lilie. Další ideové pilíře, podle kterých se skautská organizace řídí jsou slib, zákon a heslo.

V římskokatolické církvi je to desatero, krédo – vyznání víry, křest a biřmování.

Skautský slib se skládá v dětském věku do 5. třídy a pak v dospělém věku od 6. třídy. Zda je skaut hoden toho skládat slib rozhodne vedení jeho oddílu. Musí prokázat svou věrnost každému ze skautských zákonů, musí být prospěšný pro středisko a chápat, co slib obnáší. U táborového okně, kde se skládá skautský slib, je obvykle zástup těch, co ho skládají s ním a vedoucí oddílu. Panuje tam vždy velká nervozita a zároveň bázeň před nadcházejícím obřadem. Čerství skauti s dojetím prožívají stisk levé ruky⁹¹ jejich vůdce, který je vítá na nové skautské cestě vstříc vyšší Pravdě a Lásce.

Původní znění skautského slibu: ⁹²

„On my honour I promise that:

- I will do my duty to God and the King.
- I will do my best to help others, whatever it cost me.
- I know the scout law, and I will obey it.“

Původní znění slibu Československých skautů podle Svojsíka:

„Slibuji, že budu:

1. Poslouchati vždy hlavu svého svědomí,
2. Konati vždy svou povinnost k vlasti a bližním
3. Řídit se vždy zákonem skautů.“

Po roce 1921 Svaz junáků v čele se Svojsíkem zavedli slib nový:

„Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe:

1. Milovat vlast svou, Republiku československou, a sloužit jí věrně v každé době,
2. Plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské,
3. Duší i tělem být hotov(a) pomáhat bližním. „

⁹¹ Skautskou tradicí je podávání si mezi skauty levou ruku s propletenými malíčky. Levá ruka značí pravdu a četnost tím, že je blíže k srdci.

⁹² Původní znění je z knihy R. Baden-Powella: Scouting for Boys

Dnešní znění skautského slibu:

„Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe: Sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době, plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské, duší i tělem být připraven pomáhat vlasti a bližním.“
Možno ukončit dodatkem: *„K tomu mi pomáhej Bůh.“*

V původním znění Svojsík úplně vynechal část *„I will do my duty to God and the King.“* I přes to, že sám Svojsík byl velmi věřící muž. Hlavní důvod vynechání byla provázanost církve s rakouskou mocností, proti čemu skauting v čele se Svojsíkem bojoval.

Porevoluční obnova Junáka chtěla udělat slib takový, aby prošel všemi kritérii. Byli přijati zpět do světového skautského společenství, kde všichni členi mají ve slibech dodatek s Bohem. Aby se zavděčili všem, přesunuli službu vlasti z prvního bodu do třetího a nahradili ji *„nejvyšší Pravdou a Láskou.“* Tím se mohli znovu navrátit do světového skautského společenství, nepopřeli tak ani první Baden-Powellovský princip o Bohu a zároveň to nebylo nucené přijímání Boha. Vychází to vstříc i skautům z nekřesťanského prostředí – i Ti jsou povinni hledat pravdu a lásku ve svém životě.

V evangeliu podle Matouše se nachází:

„Ježíš mu řekl: „Miluj Hospodina, svého Boha, celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí.“ To je první a největší přikázání. Druhé je mu podobné: „Miluj svého bližního jako sám sebe.“
V těchto dvou přikázáních spočívá Zákon i Proroci.“⁹³

Tato slova nám mohou připomínat jak části skautského slibu, tak zákona. Obzvláště pak dodatek o nejvyšší Pravdě a Lásce.

Další ze skautských nařízení je zákon. Už na první pohled je zde jistá podobnost skautského zákona s židovsko-křesťanským desaterem. Rozdíl ale můžeme nalézt hlavně ve formě. Zatímco u křesťanského desatera je to forma zákazů a nařízení toho, co by křesťan dělat neměl u skautského zákona je to o tom, jaký skaut je a co dělá.

Původní znění zákona je opět kopií Baden-Powellova zákona z knihy *Scouting for Boys*. Od roku 1921, kdy Svojsík zákon pro českého skauta ustanovil, se na významu nic nezměnilo.

Bod čtyři měl dříve ještě dodatek *„a bratrem každé skauta.“* S čímž se v některých oddílech můžeme setkat ještě do dnešních dní.

V bodě devět bylo příslovce *„spořivý“* zaměněno za synonymum *„hospodárný.“* Jiné změny od roku 1921 nenastaly.

⁹³ Mt 22, 37-40

Znění skautské zákona:

1. Skaut je pravdomluvný
2. Skaut je věrný a oddaný
3. Skaut je prospěšným a pomáhá jiným
4. Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle
5. Skaut je zdvořilý
6. Skaut je ochránce přírody a cenných výtvorů lidských
7. Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců
8. Skaut je veselý myslí
9. Skaut je hospodárný
10. Skaut je čistý v myšlení, slovech i skutcích.

Znění desatera dostává od Boha Mojžíš na hoře Sinaj a je zapsáno v Bibli v knize Exodus.

Znění desatera:

1. Nebudeš mít jiné bohy vedle mne
2. Nebudeš brát jméno Hospodina, svého Boha, nadarmo
3. Pamatuj na sobotní den, abys ho posvětil.
4. Cti otce svého a svou matku, abys dlouho žil a dobře se Ti vedlo
5. Nebudeš vraždit
6. Nebudeš cizoložit
7. Nebudeš krást
8. Nepromluvíš křivého svědectví
9. Nebudeš dychtit po ženě svého bližního
10. Nebudeš dychtit po statku svého bližního

Zde by se dalo diskutovat o slíbených zákonech a fungování za totalitního režimu. Skauti byli dokonce nabádáni k tomu, aby bojovali proti režimu, který potlačuje svobody. Ježíš říká v Bibli svým učedníkům často o nastavení druhé tváři pro nepřítele, o lásce k nepříteli větší než ke svému bratru.

V době válečné by se dalo spekulovat o porušení některých zákonů, jako pravdomluvnost a poslušnost představeným. Skauti, kteří byli podrobena výslechům, jistě pravdomluvnými nebyli, a to samé platí o poslušnosti představených. Ovšem zda díky tomu přestali být skauty, se říct nedá. Naopak se dá polemizovat o primární duši skauta, který stojí za svobodou své vlasti a díky lživému svědectví tak chrání vyšší cíle svobody. Dalo by se tedy říct, že z hlediska skautského ducha je to „omluvitelné“.

V případě ducha křesťanského už je to horší. Nejen že křesťanské desatero daleko striktněji a konkrétněji zakazuje křivá svědectví, ale Bible o tom mluví i dále.

„Nebudeš šířit klamnou zprávu abys byl zlovolným svědkem. Nepůjdeš s davem za špatnostmi. Nebudeš svědčit při sporu tak, že se nakloníš k většině a převrátíš právo, ani nebudeš nadržovat chudému při jeho sporu...Drž se z povzdálí od lživého slova.“⁹⁴

Jak se má tedy chovat utlačovaný křesťan, který se podrobuje výslechům a může tak čelit i smrti je jasné. Samotný apoštol Pavel byl podroben ne jednomu výslechu a přesto si nemohl dovolit křivého slova, neboť následoval svého Boha za pravdou a zřící se víry je hříchem.

⁹⁴ Ex, 23

Praktická část

Praktická část bakalářské práce se zabývá analýzou rozhovorů s pamětníky, kteří zažili rok 1970 nebo rok 1989 a navštěvovali skauting nebo katolickou církev. Vzhledem k cíli práce, kterým je zjištění, jaký měla totalita vliv na tyto dvě organizace, pohled společnosti a jak moc se tyto organizace prolínají, kladla autorka otázky s hlavním cílem – jak se měnila daná organizace po revoluci, jaký byl skrze tyto doby na ně pohled společnosti a zda byly tyto dvě organizace nějak spojovány.

5. Průběh průzkumu

Získání respondentů – pamětníků probíhalo více způsoby. Díky pomoci již výše zmíněného Edyho – Jiří Zajíc, který díky velké síti kontaktů, mohl autorce doporučit konkrétní lidi. Autorka také oslovila své přátelé a známé rodiny. Autorka vedla rozhovor s 15 respondenty. Jeden z nejvíce důležitých respondentů dodal tak velké množství vzpomínek k obou tématům, že byl rozdělen do sekcí skauti i katolíci. Je o respondent 1 a 9.

Jako metoda práce byla zvolena kvalitativní metoda tzv. Orální historie. Tato metoda neslouží jako protiklad k písemným pramenům, které lze nalézt v knihovnách či archivech.

„Jde o dvě stránky téže historické mince – aby platila, musí být ražena po obou stranách, musí obsahovat věcná fakta událostí i osobní zkušenost jednotlivců, kteří tyto události prožívali, reagovali na ně a svými postoji spoluurčovali jejich tempo a směr.“⁹⁵

První rozhovory, které kdy, kdo vedl touto metodou, se udály v roce 1948. Byl to Americký historik Allan Nevis. Tato událost představuje mezník, od něhož se použití orální historie používá jako hodnotná metoda historického výzkumu.⁹⁶

Cílem práce v orální historii je získání rozhovoru, který rozšiřuje naše znalosti nabyté již z dřívějšího zkoumání všech dostupných pramenů. Rozšiřuje naše znalosti díky kladeným otázkám autora – tzv. „*tazatele*“ a to hlavně o historické události – o prožitku, pocitech, aktivitě a postojích dotazovaného – tzv. „*narátora*.“⁹⁷

⁹⁵ VANĚK, Miroslav. Orální historie ve výzkumu soudobých dějin, s. 31.

⁹⁶ CRAWFORD, W. Charles. Oral History – The State of Profession, s. 1-9.

⁹⁷ VANĚK, Miroslav. Orální historie ve výzkumu soudobých dějin, s. 53.

Orálně historický pramen je specifický svou formou fixace, svědectví, jež se odehrává v ústní formě. Tento druh pramene má stejně jako každý jiný historický pramen své klady a zápory^{98 99}

Výzkum proběhl ve 4 krocích: první kontakt, záznam rozhovoru, přepis a úprava rozhovoru a konečná analýza výsledků. První kontakt obsahoval setkání se s narátorem – respondentem a předání informací o nahrávání. Popřípadě zde kvůli nemožnosti se sejít byla využita forma sepsání otázek a vyplnění narátorem bez ústního rozhovoru. Byl-li možný rozhovor, byl nahrán na nahrávací zařízení, popř. mobilní telefon. Přepis a úprava rozhovoru proběhly doma a vše bylo přepsáno do jednoto celistvého vzoru.

Autorka se rozhodla pro strukturovaný rozhovor. Předem si připravila seznam otázek a vytvořila si 5 okruhů. Do prvního okruhu spadají základní informace o pamětnících, jako je věk, pohlaví, středisko/farnost, město a jeho první styky se skautským oddílem či vírou jako takovou. Druhý okruh se týká starších pamětníků, zahrnuje totiž dobu Pražského jara 1968–1970. Zde se autorka ptá na fungování organizací, pohled okolí, osudnou noc 1968 a následnou změnu vedení. Třetí okruh zahrnuje období totalitního režimu 1970–1989. V tomto okruhu jsou kladeny otázky o činnosti pamětníka, jakou organizaci navštěvoval, co se dělo s jeho nynější nebo bývalou organizací, popřípadě zda se účastnil nějaké nelegální činnosti. Čtvrtý okruh revoluce 1989 se ptá čistě na revoluční rok a následnou změnu organizace, pohled lidí. Poslední šestý okruh nazvaný znovuoobnovení fungování se doptává na stěžejní otázky o změnách, začátcích, nových tradicích, ale i věcech, které se neobnovily, obecnou změnu organizace, pohled lidí a konečný pohled pamětníka na rekapitulaci života jako skauta. Zde se předpokládá, že rekapitulace života jako křesťana je jasná nebo velmi osobní a není třeba se na to ptát.

Celý takto připravený rozhovor byl nahrán na diktafon nebo laskavě sepsán samotnými pamětníky, kteří byli ujištěni o anonymitě a také byli dotázáni, zda s přepsáním dat souhlasí. V průběhu rozhovoru se autorka doptávala na otázky mimo předem stanovené okruhy, některé vynechala z důvodu nepříjemné povahy otázky pro daného respondenta. Každý z těchto rozhovorů trval 30 minut až hodinu a půl.

Nahrané rozhovory byly přepracovány metodou otevřeného kódování.

⁹⁸ Orální historie je stejně spolehlivá či nespolehlivá jako každá jiná výzkumná metoda. Žádné jiné informace jakéhokoliv druhu nelze v tomto případě zcela důvěřovat a všechny zdroje musí být ověřeny za použití dalších metod nebo pramenů.

⁹⁹ RITCHIE, Donald. Doing Oral History, s. 26,

„Kódování obecně představuje operace, pomocí nichž jsou údaje rozebrány, konceptualizovány a složeny novým způsobem. Při otevřeném kódování je text jako sekvence rozbit na jednotky, těmto jednotkám jsou přidělena jména a s takto nově pojmenovanými (označenými) fragmenty textu potom výzkumník dále pracuje.“¹⁰⁰

¹⁰⁰ ŠVARŤÍČEK, Roman / ŠÉDOVÁ, Klára. Kvalitativní výzkum. S. 42. ?

6. Popis průzkumného vzorku

Hlubkový rozhovor autorka udělala s dvanácti pamětníky. U 4 z nich byla možnost pouze využití emailu, tudíž tito čtyři pamětníci vyplnili předepsané otázky a poslali zpět autorce. Rozhovory probíhaly v rozmezí od ledna 2019 do června 2019. Pamětníci byli záměrně vyhledáváni podle určitých požadavků. Skupina pamětníků, kteří zažili revoluci nebo rok 1970 a jsou křesťany. Skupina pamětníků, kteří zažili revoluci nebo rok 1970 a jsou nebo byli členy skautského oddílu. Každá tato skupina obsahuje po 8 respondentech. Přestože autorka chtěla mít v každé skupině přesně stejný počet těch, jenž zažili revoluci jako těch, co zažili rok 1968, bohužel se jí nepodařilo sehnat přesně takový počet pamětníků, proto jsou výsledky nevyrovnané. Hlavním kritériem výběru ovšem bylo nadšení sdílet vzpomínky, ochota spolupráce a katolický či skautský historický kontext. Níže je uvedena tabulka se základními údaji o pamětnících, které jsou obsaženy v okruhu 1 – základní informace.

Respondenti	Věk	Pohlaví	Organizace	Farnost/středisko
Respondent 1	67 let	muž	katolík	Římskokatolická Praha, Habrovka
Respondent 2	64 let	žena	katolík	Římskokatolická církev, Praha
Respondent 3	42 let	muž	Katolík	Římskokatolická církev, Praha
Respondent 4	62 let	žena	Katolík	Římskokatolická církev, Liberec
Respondent 5	70 let	muž	katolík	Římskokatolická církev, Liberec
Respondent 6	54 let	žena	katolík	Římskokatolická církev, Liberec
Respondent 7	55 let	muž	katolík	Římskokatolická církev, Liberec
Respondent 8	39 let	žena	katolík	Římskokatolická církev, Bílá Hora
Respondent 9	67 let	muž	skaut	Středisko Maják
Respondent 10	60 let	muž	skaut	11A35, 1. Oddíl stopa Rakovník
Respondent 11	55 let	muž	skaut	100. Středisko Stovka Praha
Respondent 12	59 let	muž	skaut	189. Oddíl středisko Maják
Respondent 13	63 let	muž	skaut	Středisko Šureán Liberec
Respondent 14	60 let	žena	skaut	Středisko Praha 4, Dobruška
Respondent 15	47 let	Muž	TJ	Flotila Liberec, TJ Lokomotiva Liberec
Respondent 16	42 let	muž	skaut	Střediska Blaník a Orion, Praha

Tabulka 1: Základní informace o respondentech

7. Analýza

7.1. Základní informace – katolíci

V této skupině jsou 4 ženy a 4 muži. Sešlo se zde 10 respondentů starších 55 let kteří zažili rok 1968 a něco si z něj pamatují. Zbýlých 6 respondentů mluvilo pouze o totalitním režimu a následné revoluci a obnově organizace. Nutno podotknout, že respondent 1 je stejná osoba jako respondent 9. Mluvil o obou organizacích a rozhovor s ním byl natolik obsáhlý, že jsem se to rozhodla spojit.

7.1.1. První styky s vírou

Respondent 1, 2, 4, 5, 6, 7 a 8 jsou k víře vedení od dětství, přes rodiče nebo prarodiče. Jejich víra se v průběhu let utužovala v křesťanských společenstvích. Výjimkou je respondent 1, který byl sice povrchně k víře vedený od dětství, ale začal ji opravdu chápat až v začátcích své cesty skauta. Dalo by se tedy říct, že opravdovost jeho cesty víry začala v cestě k vedení skautského oddílu vlčat.

Respondent 3 jako jediný ze zkoumaného vzorku uvedl, že k víře přišel sám během let, mimo skauting, mimo rodinné zázemí.

Odpovědi v této otázce dopadly dle očekávání autorky. Většina lidí, obzvláště pak v době kolem 70 let, měla víru převzatou skrze rodinu nebo nejbližší okolí.

7.2. Základní informace – skauti

Díky tomuto okruhu mohla autorka zjistit, jak rozmanitá skupina respondentů se sešla. Šest respondentů z osmi jsou starší 55 let, proto odpovídali na všechny otázky. Zbylí dva respondenti odpovídali pouze na ty části období, které si pamatují. V celé této skautské skupině je pouze 1 žena. Sešlo se zde šest respondentů z Prahy a dva z Liberce.

7.2.1. První styky se skautingem

Velká většina respondentů uvedla, že se skautingem setkala díky rodině.

Respondent 9 se nikdy ke skautingu neměl v plánu přidat, byly pro něj důležitější jiné věci. Ve chvíli, kdy v oddílu blízko jeho farnosti chyběl vedoucí vlčat a byl požádán sestrou, rozhodl se pomoci. *„Taký mě sestra lákala, ale já měl jiné starosti, my jsme denně na stanici Budějovická byli na hřišti, hráli divadlo, měl jsem sputu aktivit, tohle jsem nepotřeboval. Když došlo k okupaci o prázdninách 1968 tak do střediska, kde byla má sestra, tak se jim nějak nevrátil vedoucí vlčat a tak přišla za mnou abych jim pomohl*

alespoň na několik měsíců. Tak já se uvolil, nebylo to o tom jestli se mi chce nebo ne, byli tam nějací kluci, co mě potřebují a tak jsem musel.“

Respondent 10 začal chodit do skauta hned po jeho obnově roku 1968. O tom, díky komu tam začal chodit, nemáme informace.

Respondent 11 pochází z velmi silné skautské rodiny. Jeho prarodiče, rodiče, a dokonce nejspíš i jeho porodní doktor byli všichni skauti. *„Já jsem se totiž narodil do skautské rodiny, můj dědeček byl Svojsíkovým nástupcem ve funkci náčelníka, kvůli čemuž strávil celou válku v koncentračním táboře Buchenwald, ...“*

Respondent 12 nastoupil do skauta hned v roce 1968 ve věku 8 let, zda ho k tomu ale vedl vliv rodiny nebo vrstevníků nevíme.

Respondent 13 začal křesťanského skauta v Liberci navštěvovat hned po roce 1968 tedy v letech jeho založení. Vzhledem k tomu, že skaut patřil pod jeho farnost, tak se i on zapojil do dění.

Pro respondenta 14 nebylo setkání se skautem ve smyslu, že ho začal navštěvovat, nýbrž skrze maminku, která byla srdcem skautka. *„Nastoupily jsme do tramvaje a maminka mi řekla, ať pozoruji copatou holčičku s maminkou, kde budou vystupovat, že půjdeme za nimi. Vyšly totiž z protějšího domu a maminka zahlédla, že má holčička pod svetrem skautský kroj. Bylo září 1967.“*

Respondent 15 nebyl nikdy oficiálním členem skauta, ovšem navštěvoval za totality Flotilu, která se hned po revoluci skautským oddílem stala. Jeho první setkání se skautingem bylo díky vyprávění rodičů, obzvláště otce. *„Byl to hlavně můj otec, který pro mě spíš jako kárně – výchovné spojení slov používal větu „takto by se skaut nikdy nechoval“* Mimo jiné se se skautem setkával při čtení Rychlých šípů, které jako mladí kluci obdivovali a kterými se chtěli stát. Zde se dá tedy o skautu mluvit jako o něčem, co bylo synonymem dobrodružství, které chtěl každý chlapec zažít.

Respondent 16 se doopravdy se skautem setkal až v roce 1990, kdy vyšlo najevo, že jejich TOM se celou dobu od svého vzniku v sedmdesátých letech podprahově řídil podle skautských a křesťanských hodnot.

Zde je zajímavé, kolik z respondentů uvedlo své setkání se skautingem skrze rodinu. Dalo by se usoudit, že to bylo velmi zakotveno v rodinách či povědomí osob. Vypovídá

o tom i odpovědi respondenta 15, kde on ani jeho rodiče sice skaut nenavštěvovali, ale i přesto byli skauti z Rychlých šípů jeho hrdiny. Nutno přihlédnout k faktu, že většina respondentů jsou do teď velmi aktivními skauty a bylo tomu tak vždy, což přirozeně pochází z vlasteneckého ducha rodiny.

7.3. Pražské jaro (1869–1970) – katolíci

V tomto okruhu autorku zajímalo, jak vypadala doba pražského jara. Co to znamenalo pro římskokatolickou církev, jaká byla změna fungování, svobod a jaký byl obecný pohled společnosti na církev.

4 z 8 pamětníků zažili situace kolem roku 1968 a mají na ní vzpomínky. Zbýlí čtyři pamětníci se k tomu tématu nevyjadřovali.

7.3.1. Pohled na katolickou církev kolem roku 1968

Respondent 1 uvádí, že pohled na katolickou církev byl spíše negativní, ale když potřebovali někoho, kdo bude pravdivě svědčit, šli za křesťanem.

Respondent 2 si pamatuje jisté odsouzení ze strany učitelů, ale na druhou stranu i obdiv ze strany spolužáků.

Respondent 5 sloužil v této době v Praze jako voják. Celkový pohled byl spíše negativní, a proto to pro něj byla těžká doba, kdy se ale na veřejnosti snažil za svou vírou pevně stát. „*Ve svých 20 letech jsem se učil nebát se vyznávat svou víru veřejně, a i ve vojenské uniformě jsem postupně častěji chodil na mši svatou,..!*“

Respondent 4 sice zažil dobu kolem roku 1968, ovšem žil v milující rodině, a to mu nedovoluje vidět obecný pohled společnost – jako 12. letému dítěti.

Zde autorka předpokládala, že bude pohled společností lhostejný a spíše negativní, což se potvrdilo.

7.3.2. Struktura a fungování církve mezi lety 1968 a 1970

Podle respondenta 1 se v době Pražského jara vedlo lépe skautům, než církvi. Ale bylo to pro obě organizace klidnější období.

Respondent 2 uvádí, že byl vidět rozdíl po roce 1968 hlavně díky kontrastu utiskování církve před rokem 1968 a následného uvolnění po něm. „*Mohly se v církvi a ve farnosti uplatňovat změny, které přinesl 2. vatikánský koncil,..*“ Uvádí také svobodu shromažďování a práci s mladou generací. „*Bylo možné, aby kněží byli aktivní a pracovali s mládeží. Snažili se obnovovat některé formy působení před rokem 1948.*“

Respondent 5 vzhledem ke svému působení v armádě během těchto let nemůže poskytnout vzpomínky na působení církve. Pouze, jak již zmínil, se sám snažil dělat něco se svou vírou a tím, jak působí na okolí.

Respondent 7 uvádí, že mu doba přišla hezká. Jako 12-ti letý navštěvoval místní kostel a utvářel vztah s Bohem. „*Bůh se stal mým nejlepším přítelem, na kterého jsem se mohla se vším obrátit,...*“ Z toho se dá vyčíst, že v této době byla církev a její fungování v klidu a lidé se cítili svobodně.

Zde se výpovědi pamětníků shodují s historicky doloženými materiály, kde se uvádí svoboda křesťanství a možnost konání liturgických obřadů i mimo sváteční neděle. Lidé se cítili svobodněji, mohli se veřejně hlásit ke své víře – jak řekl respondent 5, stejně jako si mohli s Bohem utvářet bližší vztahy v ničím nerušeném křesťanském prostředí.

7.3.3. Srpen 1968

Všichni pamětníci si pamatují srpnovou událost jako velmi nepříjemný zážitek. „*Všichni poslouchali rádio a sledovali napjatě televizi. Lidé nakupovali zásoby jídla.*“ Uvedl respondent 4.

Respondent 5, který byl vojákem základní služby, vzpomíná na srpnovou noc, kdy je probudil o půlnoci cvičný vojenský poplach, ale nakonec se žádný výjezd z kasáren nekonal.

Tato otázka nebyla původně plánovaná, ovšem pamětníci o této noci hovořili bez vyzvání, a tudíž vzhledem k její důležitosti pro jejich vzpomínky byla zapsána a zařazena. Na výsledek bakalářské práce nemá žádný vliv. Je to čisté potvrzení historického faktu o okupaci 21. srpna 1968.

7.4. Pražské jaro (1968 – 1970) – skauti

V této otázce odpovídalo pouze šest z osmi respondentů. Respondenti 15 a 16 si bohužel situaci okolo pražského jara nemohou pamatovat.

7.4.1. Rok a místo začátků Vaší skautské cesty

V této otázce autorku zajímalo, jak rychle po obnovení skautingu v Československu začala veřejnost vyjadřovat zájem skrze přihlášení se do oddílu. Jaké oddíly byly hned aktivní a braly nové skauty.

Respondent 9 uvádí, že se do skauta hned nehrnul. Začal ho zajímat až skrze prosbu jeho sestry, které v oddíle potřebovala pomoci.

Respondenti 10, 12, 13 a 14 nastoupili do skauta hned v roce 1968. Respondent 10 začal navštěvovat 1. Oddíl stopa Rakovník a zde byl až do roku 1972. Respondent 12 navštěvoval 189. Oddíl střediska Maják, kde byl i Respondent 9 a později i Respondent 14. Respondent 14 nastoupil do 4. Oddílu katolické skauta Šureán v Liberci.

Respondent 11 nastoupil do skautského oddílu až v roce 1971 a to do ilegální 18. smečky vlčat Praha, která byla maskovaná pod Československým svazem tělesné výchovy.

7.4.2. Pohled na skauting kolem roku 1968

Respondent 9 uvádí, že situace přála skautingu, do oddílů přicházeli nové děti a proto usuzuje, že obecný pohled byl spíše pozitivní.

Podle slov respondenta 10 vypadala situace kolem roku 1968 pro skauting velmi pozitivně. *„Během jednoho dne v Rakovníku vzniklo 5 chlapeckých a 2 dívčí oddíly cca o 30 členech.“* Tato skutečnost sama o sobě vypovídá o velkém zájmu společnosti. Mimo jiné respondent také uvádí, že oni samotní byli velmi pyšní na to, že byli členi Junáka. *„Naprostě běžně jsme na výpravy chodili ve skautských krojích a při průchodu obcemi jsme vytvořili formaci, ...“* Zajímavým faktem, který respondent uvádí je, že si neumí představit, že by dneska někdo šel ve formaci.

Respondent 10, kterému je nyní 55 let si vzpomíná pouze na situaci v 80. letech. K těmto létům ale dodává, že jeho činnost byla vnímána pozitivně a s respekt. Dokonce uvádí: *„Řada kamarádů mi s různými věcmi pomáhali, když jsem je požádal.“*

Respondenti 12 a 13 jednoduše pohled na skauting v této době shrnuli jako normální, a obdivem nebo jako něco, co bylo atraktivní pro mladé.

Na velké nadšení společnosti vzpomíná respondent 14. Podle jeho slov se minimálně okolí změnilo na fanatické obdivovatele skautingu. Jedno patro dětského domova se proměnilo na skautský obchod, jeho maminka, zapálená skautka, začala s radostí nakupovat všechno potřebné vybavení pro své děti. Sám respondent stál brzo ráno frontu na Rychlé šípy, doma plnil Modrý život a četl knihy od Foglara. Dokonce se zde zmiňuje i o respondentu 9. *„Naše vedoucí Ivana byla skvělá, Jana byla její zástupkyně a pak už jsme na schůzkách byly jenom my, světlušky. Její bratr – respondent 9, tenkrát student, všem vytvářel notýsky s úkoly, které pak následně v rodinách kontroloval. Přišel, zazvonil a bratr mu musel předvést, jak myje celé rodině boty, jak má srovnané věci ve skříni a jak doma pomáhá.“*

V této otázce se všichni respondenti shodli na tom, že pohled společnosti na skauting byl pozitivní. Bylo to něco, co si lidé pamatovali z poválečných dob a z knih Rychlých šípů. Dá se předpokládat, že to v lidech vzbuzovalo naději na svobodu a změnu. Skauti byli daleko pyšnější na to, že mohou svobodně vystupovat na veřejnosti, než je tomu často dnes. O tom mluví respondent 10 při zmínce o formaci, jenž utvářeli při procházení městem. Dnešní mládež by toho prý spíše nebyla schopna.

7.4.3. Struktura a fungování skautingu mezi lety 1968 – 1970

Zde se opět nevyjadřovali respondenti 15 a 16. Respondent 11, který nastoupil do skauta až v roce 1971, bude odpovídat na otázky až v okruhu totalitní režim.

Respondenti 12, 12 a 14 zde odpověděli, že všechny skautské tradice a zvyky byly zachovány. Uvádí zde, že se pravidelně chodilo na výlety (výpravy), scházeli se týdně na schůzkách, plnily bobříky, orlí pera, měli nástupy, kroje, pokřiky a slibovali tak, jak je tomu i dnes.

Respondent 10 se o tomto tématu velmi rozmluvil. Mluví o tom, že v době největšího rozkvětu oddílu měli dokonce 4 družiny o 6-8 lidech a každá měla vlastní klubovnu ve městě. Vzpomíná na klubovnu – srub, který měli za městem a kde se scházeli v sobotu. V neděli se dělali často výpravy i mimo město. Oddíl fungoval jako dnes – měli rádce a poradce, připravený program a spolupracovali vzájemně mezi oddíly. V roce 1968 měli pouze 2týdenní tábor, kdežto od roku 1972 už 3týdenní – jak je tomu u skautských táborů dodnes. Vzpomíná i na výbavu tábora, kde první rok měli vše zapůjčené a na další tábor si brigádami vydělali na vlastní vybavení. Program tábora byl pevný a skládal se ze stejných částí jako dnes – nástupy, vztyčení a snímání vlajek aj. Program měli velmi pestrý a během celého tábora pracovali na menších stavbách, nebo dokončovali ty větší. Nakonec dodává: „*Celoroční program byl zřetelně veden v duchu skautského zákona a slibu. Dbalo se na rozvoj a podporu ctností, udržovala se bratrská atmosféra a byli jsme opravdu skvělá a sehraná parta.*“

Na závěr lze tedy říct, že fungování skautingu se od počátků až do dnešních dob nijak výrazně nezměnilo. Jisté pevné body jsou od počátků *Scouting for boys* stále dodržovány a v období pražského jara tomu nebylo jinak.

7.5. Totalitní režim (1970–1989) – katolíci

7.5.1. Pamětník a totalita

Do této otázky už je zahrnuto všech 8 pamětníků ze skupiny katolíci, protože tuto éru už si pamatují všichni.

Na otázku, co vy jste konkrétně dělali za totality a zda jste navštěvovali stejnou farnost odpověděli respondenti vcelku rozlišně. Například pro respondenty 4, 5 a 7 neměl totalitní režim významný vliv na jejich křesťanský život. Respondenti 1, 2 působili částečně ve skrytých církvích nebo spolcích jim podobných. Respondent 3 za totality ještě nebyl praktikujícím křesťanem, tudíž se k této otázce nevyjadřoval.

V první skupině těch, pro, než neměla totalita významný dopad na jejich křesťanský život, se vyskytuje kněz, jenž v té době studoval bohosloveckou fakultu. „*Fakulta fungovala ve standartním režimu a při respektování pravidel, která byla stanovena se dalo vystudovat a stát se knězem*“

Respondent 4 měla v té době už 3 děti, kterým byla věnována celá její pozornost a vzhledem k faktu, že byly malé a nepotřebovaly ještě navštěvovat žádné náboženství pro děti nebo jiné útvary pro mládež, nedělní bohoslužba jim byla dostačujícím prvkem v jejich životě.

Respondente 6 a 7 zakládali rodinu a chodili na mše do kostela, kde podle jejich slov byla možnost pro rodiny s dětmi.

Pamětníci, kteří navštěvovali skryté spolky nebo skryté mše, jsou v této práci vždy pouze z Prahy. I v části křesťané – skauti jsou vždy Ti, jenž se schovávali a šli proti proudu pouze z Prahy. Tento fakt je nejspíše způsobený malým vzorkem pamětníků a také tím, že většina z dotazovaných jsou právě z Prahy. Ovšem i tak je tento fakt považován za zajímavý a brán v potaz do závěru práce. Respondentka 8 byla za dob totality velmi mladá, pamatuje jen střípky, ve kterých se zmiňuje o „*bytové formě*“ výuky náboženství.

Respondent 1 stále navštěvoval svoji církev, ale později se stal i členem nelegální katechetické organizace, kdy vyráběli třeba materiály pro děti. Nikdy se o nich nikdo nedozvěděl.

Respondent 2 uvádí, že i přes obecný zákaz shromažďování se a sházení se na fáře byla možnost se krytě dále scházet a fungovat. „*Scházet se, společně sdílet duchovní život*“

a vzdělávat se v teologii... bylo možné s opatrností uskutečňovat dále., Dále pak respondent 2 uvádí „byla jsem také členem tzv. podzemní, skryté církve...i pro kněze naší farnosti, který nám dobrovolně přijel složit mše na tábor a vést duchovní program to znamenalo možné zatčení a kriminál.“

Z rozhovorů vyplývá, že záleželo na nastavení člověka a na životní situaci. Pokud chtěl žít člověk život v klidu, stačila mu nedělní bohoslužba a jeho hlavní zájem byl orientován jinam než na církev – byla pro něj situace za totality považována za ucházející. Pokud ovšem člověku šlo o víc než jen nedělní mši, pokud chtěl bojovat za vyšší cíle, za svobodu shromažďování ve jménu církve, nebo pokud mu o šlo vlastní sebevzdělání v duchovnu, musel podstupovat kroky, které nebyly legální.

7.5.2. Spojitost katolické církve a skautingu

V otázce, která byla zaměřená na jakoukoliv spojitost mezi katolickou církví a skautingem se 5 pamětníků shodlo na jisté spojitosti. Pro pamětníka 1 měl vždy skauting blízkou spojitost s katolickou církví, a to i proto, že původně byl jeho oddíl založený právě křesťany a navíc byl spojený s farností na Habrovce. Podobně to měl i pamětník 8, který sice na rozdíl od pamětníka 1 nebyl skautem, ale v obou organizacích viděl jistou spojitost, což mohlo zapříčinit také navštěvování farnosti na Habrovce. Pamětník 5 řekl, že skauting a katolická církev patřili dohromady, dodal také: *„Z pochopitelných důvodů se o tom příliš na skautských setkáních nehovořilo a víra se nemohla mladým lidem a dětem veřejně předkládat.“* Hlavní spojitost mu ale přišla ve vedení skautingu, kde i v případech, kdy vedoucí nebyli křesťany, měli snahu předávat dětem správná pravidla a zásady jednání.

Pamětník 7 říká: *„Katolická církev měla a má ke skautingu přirozeně blízko, protože obě organizace uznávají mnoho společných hodnot. Proto také v našem městě funguje jeden velký skautský oddíl vedený a z velké části tvořený dětmi z rodin farníků zdejších farností.“*

7.6. Totalitní režim (1968–1970) – skauti

7.6.1. Pamětník a totalita

Respondent 9 vděčí svému kamarádovi za to, že přišel s nápadem zkusit se „schovat“ pod Sokol. Díky tomu mohl jeho oddíl fungovat během celé totality. Měli podobné zákony, jako skauti ale nikdy veřejně *„neprovokovali“*

Respondent 10 vzpomíná, že do léta 1970 fungovali jako klasický skautský oddíl, ale poté byli – jako většina skautský oddílů, přerazeni pod Pionýrskou organizaci. Naštěstí u nich byla zachována jejich autonomie. Bylo tomu tak až do roku 1972, kdy jejich oddíl úplně zaniknul. Ti, co neukončili činnost úplně i bez jakéhokoliv vazby na neoficiální struktury přešli, nebo jak říká respondent se „schovali“ pod TIS. Dodává, že stejně jako v jejich fare postupně nebylo možné se jakkoliv scházet, stejně to bylo i s jeho oddílem.

Respondent 11 nastoupil v roce 1971 do ilegální 18. Smečky vřchat Praha, která byla maskovaná pod organizací spadající pod Sokol Dejvice. *„Jednalo se o oddíl otevřeně skautský, používající skautskou terminologii a symboliku. Za členy byli přijímáni pouze chlapci z „prověřených“ rodin.“* Ze skautského oddílu sice odešel, ale příčinou nebyl režim nýbrž jisté osobní problémy. Dodává, že „osmnáctka“ stále funguje, jako středisko Kruh. V roce 1982 respondent založil s kamarády turistický oddíl Stopaři, který za dob totality prošel plnou řadou „krytí“, např. to byl turistický oddíl mládeže nebo český svaz ochránců přírody. *„Náš oddíl nebyl otevřeně skautský, skautskou symboliku jsme nepoužívali, maximálně v narážkách – už jméno oddílu bylo vlastně samotné narážkou. Na krku jsme nenosily šátky ale indiánské ozdobné šňůry. Činnost oddílu ale v plném rozsahu respektovala skautskou výchovnou metodu a leckomu to bylo jasné. V Rakovicích, kam jsme jezdili tábořit, o nás všichni místní mluvili jako o skautech z Prahy.“* Po revoluci 1989 toto středisko zaregistrovali do Junáka jako 100. Středisko Junáka, Stovka Praha.

Respondent 12 navštěvoval za totality dál svůj původní skautský oddíl, který se ovšem schoval pod organizaci TOM.

Respondenti 13 a 15 oba za dob totality navštěvovali TJ v Liberci. Respondent 13 navštěvoval TJ Ještěd Liberec, kam přešel jeho skautský oddíl, který se pod tuto organizací nechal zaštitit. Říká: *„Ukončení činnosti bylo velkým rozčarováním, ale v turistickém oddílu to nebylo zas tak špatné, nikdo po nás nevyžadoval nějakou politickou angažovanost, a tak mohla parta okolo oddílu přetrvat a později se přetvořit v společenství dospělých okolo kostela.“* Velkou zásluhu za udržení jistého skautského ducha i pod TJ Ještěd Liberec dává hlavnímu vedoucímu Ronovi, který i přes to vše dokázal udržet dobrou partu

Respondent 15 navštěvoval mimo TJ Lokomotiva Liberec ještě i jiné organizace. Mezi nimi byl i Pionýr o kterém mluví pozitivně bez jakýchkoliv politických povinností či náznaků. *„Měli jsme správné vedoucí a i když jsme nikam na tábory nebo víkendy společně nejezdili, na schůzky jsem chodil rád. Učili jsme se topografií, uzlování, turistické značky, zkrátka získávali jsme „turistické“ znalosti. Nikdy žádná politika, přátelství se SSSR a podobně.“* Respondent byl také členem Flotily, dnes 7. přístavu vodních skautů Flotila Liberec. Když byl členem Flotily, vedli je vedoucí k ideálům svobody, cti, přátelství, tělesné a osobní zdatnosti. Nejdéle byl ale členem výše zmíněné TJ Lokomotiva Liberec, kde podle věku a pohlaví chodili společně cvičit. Společně pak jezdili na víkendové výpravy nebo prázdniny do Jizerských hor na dnes již skautskou chatu – Ahoj. V létě jezdili na tábor. *„Náš stejnokroj byla zelená košile, plnili jsme bobříky a soutěžili v rámci družstev, užívali si přátelství, přírodu, svobodu. Bylo to skvělé období.“*

„Okupace byla pro skauty velká rána,“ vzpomíná respondent 14. *„V roce 1969 jsem byla na táboře, na jednom jediném. V roce 1970 už se nikam nejelo. Vůbec jsme svým dětským rozumem nechápala, proč už si nikdy nemůžu obléct svůj žlutý šátek a proč se kraj a vše ostatní muselo uklidit a odnést v krabici do sklepa.“* Pak jim na jedné schůzce vedoucí řekla, že už nebudou schůzky. Více si bohužel kvůli nízkému věku nepamatuje. Její oddíl dále pak fungoval pod hlavičkou Pionýra. S rodinou se pak přestěhovali do Opočna a až do střední školy žádnou organizaci nenavštěvovala. *„Na střední škole nás všechny zapsali do SSM, nikdo se nikoho neptal: chceš, nechceš, prostě musíš.“* Nikdy nenosila červený šátek a vždy se snažila vést děti ke skautské výchově. *„Pak ale začaly pionýrské hry typu: 25 rudých karafiátů, Partyzánský samopal a další šílené hry zaměřené na Lenina, to jsem tedy už nedávala a prohlásila jsem, že až se jednou obnoví skauting, ráda se vrátím.“* Jak slíbila, hned po revoluci splnila.

7.6.2. Spojitost katolické církve a skautingu

K otázce, zda byla katolická církev obecně spojována se skautingem odpověděli čtyři respondenti, že ano. Respondent 9 navštěvoval od začátku skautský oddíl, který patřil pod farnost. Respondent 12 navštěvoval ten samý oddíl, ve kterém byla řada věřících z nedaleké farnosti. Respondent 13 navštěvoval vždy skautský oddíl, který byl od základů čistě katolický.

Respondent 16 navštěvoval 2 skautské oddíly a oba dávaly prostor křesťanským hodnotám a žitému křesťanství. Dodal ještě: „Zdali je to katolické, či ne, jsme neřešili, šlo o ekumenicky orientované projevy křesťanského života (nedělní mše, večerní zamyšlení). Snažili jsme se to ale dělat dobrovolně a velmi nenásilně, protože byla mezi námi řada nekřesťanů.“

Respondenti 10, 11, 14 a 15 odpověděli, že ve skautingu žádnou spojitost s vírou v Boha neviděli. Respondent 10 dokonce uvádí, že oba jeho vedoucí byli členy KSČ.

Respondent 11 říká, že pro něj i díky rodinnému zázemí žádná spojitost s Bohem nebyla. „Naše skautská rodina byla „nevěřící“, prvorepublikový skauting akceptoval spíše vlasteneckou než duchovní výchovu. Duchovní rozměr skautingu pro mě byl něčím, co jsem začal objevovat až po roce 1989.“

Zajímavé je, že respondent 14 uvedla, že si žádné propojení s církví nepamatuje. Přesto, že navštěvovala stejný oddíl jako respondent 9 a 12, který měl blízko k farnosti na Habrovce. Důvodem může být nízký věk respondentky v době, kdy skaut navštěvovala, nebo opravdová svoboda v náboženském projevu.

Respondent 15 jako malý nepocítil žádné takové propojení. Dodává ovšem: „Dnes jako již dospělý a rodič, jehož 2 nejstarší děti byly členy skautu, bych to popsal jako výchova k pro mě všeobecně platným pravidlům. Ke slušnosti, pomoci druhým, odvaze, přátelství, práci v kolektivu, předávání informací druhým a výchově mladších.“ Ovšem s tím, že by děti byly nuceny projevovat se jakkoliv nábožensky na skautu se nesetkal. Setkal se s tím u jiné organizace, ale to není pro naši práci důležité.

7.7. Revoluce (1989) – katolíci

Otázka revoluce se zaměřuje na události těsně po revoluci. Jak po revoluci znovuobnovovali fungování římskokatolické církve, jaký byl pohled lidí na křesťany. Do této části se připojil se svými vzpomínkami i respondent 3, který uvěřil v Boha až po revoluci.

Zde se všech 8 respondentů shodne, že těsně po revoluci již byla vidět změna církve. Respondent 8 vidí změnu díky možnému návratu benediktýnského řádu na Bílou Horu a následné obnově hmotné i duchovní. Respondent 2 o této změně mluví jako o radikální změně, a to především díky možnostem věnovat se dětem a mládeži a možnosti vytvářet

farní život obecně. Všechny 8 pamětníků se shodlo, že těsně po revoluci byl obecný pohled obyvatelstva na církev spíše kladný.

Respondent 7 říká, že těsně po revoluci i během ní měla společnost na křesťanství pozitivní náhled. Dodává ale, že to se brzo změnilo kvůli tomu: „že církev nedokázala naplnit očekávání společnosti a také kvůli tomu, že očekávání společnosti byla nereálná.“

O pozitivním náhledu na církev po revoluci mluví i respondent 6.

Respondent 5 mluví o tomto kladném pohledu v souvislosti se zásluhami kardinála Tomáška, který se podle jeho slov postavil na stranu českého národa. O tomto kladném období, co se názorů okolí týká, ale mluví pouze jako o krátkém a dočasném, jako většina respondentů. „*Několik měsíců tak měla církev ve společnosti popularitu a sympatie.*“

Respondent 2 mluví o tomto pozitivním období z hlediska kulturních využití, které církev veřejnosti nabízela a které veřejnost oceňovala.

Respondent 8 mluví o velmi vstřícném pohledu společnosti na církev a to díky členům, kteří se za dob temna angažovali. Mluví také o jisté neschopnosti církve si z nějakého důvodu tenhle obecný náhled udržet „*Otázkou zůstává, nakolik této vstřícné společenské atmosféry církev dokázala využít pro větší a dlouhodobější oslovení a zapojení lidí.*“

Respondent 4 mluví o velkém nasazení církve přímo při revoluci i pozitivním pohledu potom. Pak se díky starostem o rodinu zapojila do normálního života a nevnímala tolik okolí a jejich názory na církev.

Respondent 3 mluví o tom, že se obecně říkalo, že na krátkou dobu měla katolická církev pozitivní přízeň. Ovšem on sám ze svého okolí tuto změnu nepocítil. „*u nás v rodině, v širším příbuzenstvu ani v mém okolí kamarádů se to nezměnilo. Tam převládala takový ten typický antiklerikalismus (výjimkou bylo několik křesťanských kamarádů), a ani listopad na tom nic nezměnil.*“

Na závěr lze tedy dodat, že pozitivní náhled na církev po revoluci se očekával. Vzhledem k tomu, že církev patřila k silnému antitotalitnímu odboji, mnoho z jejich hodnostářů podepsalo Chartu 77. Společnost měla díky tomu o církvi dobré mínění – patřili k těm, co se zasloužili o svobodu naší země. Bohužel si církev toto postavení neuměla udržet. Její historie za sebou nechala mnoho krvavých stop a spolu s církevními restitucemi se národ zas vrátil ke spíše negativnímu pohledu na církev – organizaci jako takovou.

7.8. Revoluce (1989) – skauti

Respondenti 10 a 12 se dění na obnově skautingu účastnili, ale ne záhy po revoluci. Respondent 10 se zapojil až v roce 1993 do oddílu, ve kterém je dodnes. Respondent 12 a jeho skautský oddíl schovaný pod organizací TOM nechtěl přijít o svou svébytnost a fungovali dál jako TOM: *„Také proto, že nebylo jasné, kdo bude určovat další směr skautingu, zda bude chtít navázat, tam co skončil v roce 1949 nebo 1969.“*

Respondent 13 již měl v té době děti, na dění se aktivně nepodílel, pouze pak postupně posílal své děti, aby skautský oddíl navštěvovaly.

Respondenti 10, 11, 14, 15 a 16 se aktivně zapojili do fungování skautingu hned po revoluci.

Respondent 11 se hned 2. prosince 1989 účastnil obnov Junáka v Městské knihovně v Praze. Vzpomíná na to, že na podiu seděli jeho mladí kamarádi, protože se rozhodlo, že tam má sedět mladá generace, jinak byl průměr spíše seniorský. *„Myslím, že jsem byl v hledišti jeden z nejmladších. Náš oddíl a i celé středisko se prostě k Junáku přihlásil od prvních dní.“*

Respondent 14 slíbil, že hned po obnově se ke skautingu vrátí a svého slibu dostála. V prosinci 1989 se zapojila do skautského hnutí.

Respondent 15 se po sametové revoluci účastnil vzniku skautingu na Liberecku. *„První shromáždění, které si pamatuji, se konala v budově bývalé obchodní a živnostenské komory v Liberci v Masarykově ulici. Vzpomínám si, že diskuze byly bouřlivé, všichni chtěli přidat trochu svého ke společnému koláči.“*

Respondent 16 si i přes to, že mu bylo v roce 1989 13 let, pamatuje spoustu věcí. Aktivně se účastnil demonstrací a všeho dění kolem. Jako křesťan si pamatuje i určité zážitky s učitelkou před a po revoluci a změnu v celkovém řízení školy. *„Byla to pro mě živelná doba plná emocí, prožíval jsem euforii z toho, že se mohu vrhnout do víru dění naplno.“* Jeho první styky se skautingem byly v roce 1990, kdy se začal navštěvovat TOM.

7.9. Znovuobnovení fungování – katolíci

Poslední okruh měl za úkol shrnout fungování skautingu od revoluce do dnešních dob. Jaké byly změny před a po totalitním režimu a jejich osobní názor na celkovou změnu.

7.9.1. Změny ve struktuře církve

5 respondentů se shodlo na obecné změně církvi po revoluci. Co je ovšem zajímavější, že dva respondenti se domnívají, že změny po revoluci se na katolické církvi nijak výrazně neprojeví. Respondent 3 se znovu k této otázce nevyjádřil z důvodů, že nemůže posoudit změny, když před revolucí křesťanem nebyl.

Pamětník 5 uvedl, že se revoluce příliš nepodepsala na životě nebo změnách v církvi. „*Věřící lidí byli vděční, že nastala svoboda a že skončil útlak a diskriminace.*“ Ovšem co se týká nějaké obecné změny, neviděl velký rozdíl.

Pamětnice 4 se po roce 1989 odstěhovala z Prahy do Liberce a měla opět starosti o děti. Vzhledem k její vděčné povaze by se dalo usuzovat, že prostě byla vždy vděčná za to, co bylo, a proto jí jakékoliv změny nebo zákazy nijak v životě nepřekážely.

Respondenti 1, 2, 6, 7 a 8 se shodli, že revoluce měla velký zásah jak na fungování v katolické církvi, tak pohled okolí.

Respondentka 2 uvedla, že změna v církvi určitě nastala, díky svobodě shromažďování – která je podle respondentky důležitá. Dodává také, že některé tradice náboženských projevů opravdu vymizely – mariánské básně v kostele během května, slavnostní průvody kolem kostela a některé zase přibyly – každoroční farní dny, festivaly, aj.

Respondentka 8 uvedla, že změny v její farnosti po revoluci byly hlavně díky benediktýnům. Benediktýni mohli do její farnosti znovu přijít po revoluci. Podle ní byl pohled okolí na církev jiný. „*Klášteří a kulturní památky se dočkaly obnovy, ale i charismatický opat Jan Anastáz Opasek, OSB, dokázal hluboce oslovovat lidi i mimo církev.*“ K tradicím uvedla, že některé tradice vymizely, ale naopak přibyly hlavně ty, které se věnovali mládeži, mimo jiné i právě skaut při farnosti.

Respondent 9 se nejvíce odvolává na církevní restituce a neschopnost církve se prosadit.

Z rozhovorů vyplývá, že změna po revoluci v církvi nastala. Ať už co se týká svobody shromažďování a pořádání akcí, tak spojování se s jinými celky – příkladem může být pro nás důležitý skaut. Zajímavé zde je, že 2 respondenti z Liberce uvedli, že změna po revoluci podle nich byla velmi malá. Otázkou je, zda je tento fakt opravdu díky městu nebo díky povaze respondentů – oba jsou velmi silně věřící, velmi vděční, bojovníci za každé

situace. U takových lidí se dá předpokládat, že se vždy s každou situací poperou a žijí své životy dál ve víře a radosti.

7.9.2. Osobní názor na celkovou změnu

V této otázce respondent 3 neodpověděl z výše uvedených důvodů.

Respondenti 4 a 5, kteří u předchozí otázky uvedli, že změna církve nebyla nijak razantní, nebo to minimálně samotní tolik nepocítili, zde své tvrzení podporují. Jejich osobní názor na celkovou změnu je spíše neutrální. Respondent 5 uvádí, že církev po revoluci se snažila využívat volnosti a svobody. *„Církev se učí žít ve společnosti jako samostatná a svébytná organizace, má své rozhlasové a televizní vysílání pro každého.“*

Respondent 1 se v odpovědi na tuto otázku hodně zabývá církevními restitucemi. Podle jeho názoru, je to ten základní problém, který církev po revoluci postihl. Dalo by se skoro i říci, že ho považuje pro nynější fungování církve jako horší, než samotná totalita. Ovšem bez totality by nebyly restituce, tudíž to jde ruku v ruce.

Respondent 2 o změně církve podle jeho názoru mluví podobně jako respondenti 4 a 5. Vzpomíná, že některé odvětví církve totalita nutila kolaborovat, jiné dusila, aby se stali pasivními, ovšem některé vedla k radikálnímu životu z víry tak, jak to zamýšlel 2. vatikánský koncil. *„Pokud by byla tato totalitní zkušenost žití církve jako božího lidu vzata vážně a sloužila jako inspirace pro další praxi života církve, mohla by přispět k tolik potřebné obnově, po které naléhavě volá papež František.“*

Respondent 7 se zmínil a důležité věci – svobodě a tím, co s ní. *„Revoluci jsme uvítali a snažili se jí aktivně účastnit. Přinesla do naší společnosti svobodu. Život člověka ve svobodné společnosti je ale spojen s nutností převzít odpovědnost za vlastní rozhodnutí, s větší mírou nejistoty a rizika. To se mnohým zdá těžší, než si během revoluce představovali a začínají opět snít o tom, že problémy za ně vyřeší někdo jiný.“*

Respondent 8 se k této změně vyjádřil pozitivně. *„Změna to byla z mého pohledu velmi výrazná a k lepšímu. Duchovní obnově, vzdělávání, vedení věřících i oslovení „nevěřících“.“*

Lze tedy říci, že to obecně křesťané brali statečně. Ať totalitní režim, tak změnu po něm. Podle rozhovorů je znát, že někteří i berou tuto „zkoušku“ víry jako dobrou pro křesťanský život. Co autorku překvapilo je fakt, že pouze jeden člověk se zmínil o církevních restitucích. Může to být tím, že on jako jediný byl a je ve vedení skautu a má

blízko k velkým katolickým osobnostem. Autorka očekávala, že tato událost bude pro obnovu církve stěžejní.

7.10. Znovuobnovení fungování – skauti

7.10.1. Změny ve struktuře skautingu

Respondent 10 uvádí, že ze stran programu se mnoho nezměnilo, ale problém byl ve velkém časovém odstupu, díky kterému bylo vše těžké organizačně zvládat. Ze začátku vytvářeli strukturu především bývalí činovníci, kterým už bohužel bylo většinou více jak 60 let, což se na tom projevílo. *„Začínalo se tedy od nuly a nebyly dostupné materiály kromě těch ze 68–70 roku, Foglarovek a skautského tisku. Jak se říká „vařili jsme z vody,“ ale nadšení a zápal pro věc hodně pomáhal.“*

Respondent 11 uvádí, že vzhledem k tomu, že byly nový oddíl, tak si vše vytvářeli podle sebe. Některé z těch tradic u nich trvají dodnes. Většinu základů převzali z klasických skautských tradic a rituálů. Od těch dnešních se podle něj nic moc nezměnilo.

Respondent 12 říká, že naštěstí ke změně došlo. U křesťanské větve skautingu již tolik nebylo akceptováno náboženství jako spiritualita a duchovnost. Začal být kladen větší důraz na výchovu a společné vztahy, než na vojenskost. Oddíl fungoval rozhodně lépe.

Respondent 13 se svou odpovědí dotýká hlavně táborů. Říká, že organizace táborů je náročnější kvůli přísnějším hygienickým normám.

Respondenti 14 a 15 nemohou odpovědět na tuto otázku, z důvodu moc malého věku a nemožnosti posoudit, nebo neúčasti ve skautu před tím.

Respondent 16 vzpomíná na to, že se obnově hodně věnovali. Celý proces trval dle jeho slov 3 roky. *„Tradice jsme dodržovali stejně jako před tím v TOMu, skautské, křesťanské a sokolské. Od dnešních let se to liší minimálně.“*

7.10.2. Osobní názor na celkovou změnu

Respondent 10 si myslí, že skaut utrpěl hlavně tím, že většinou činovníci zestárli a schopní lidé na obnovu organizace nebyli. Myslí si, že díky roku 1989, kdy vzal skauting pod svá křídla mnoho různých jiných organizací pro mládež, tak do teď chybí správné skautské kořeny a nefunguje to tak, jak původně bylo zamýšleno. *„Nadále pokračují ve vytváření spíše zábavného charakteru, který nemá hlubší myšlenkový*

a výchovný potenciál a sklouzává k formalismu.“. Dále mluví o určité potřebě mít nepřátele, za což viní činnost v podzemí a neklade tomu velkou důležitost.

Respondent 11 říká: *„Mám-li srovnávat dnešní skautské oddíly včetně našich Stopařů se Stopaři v letech osmdesátých, mám pocit, že v druhé polovině osmdesátých let se nám v mnoha ohledech dařilo dělat lepší skauting, než je dnes průměr.*“ Mimo jiné také hovoří o pozitivním aspektu komunistické vlády, co se možnosti dovolených týká – to se pro vedení skautů hodilo.

Podle stručné odpovědi respondenta 12 skauting fungoval lépe.

Ze slov respondenta 14 by se dalo vyčíst spíše zklamání z dnešního skautingu. *„Vedla jsem děti 1990–2019. Jenže tady mi vedení bránilo jezdit s dětmi po republice na všemožná setkání, nechtěli, aby se děti vzdělávaly, a tak jsem s těžkým srdcem odešla do Dobrušky k Oldskautům, kde jsem dodnes.*“

Respondent 15 po revoluci nenavštěvoval žádnou organizaci pro mládež ani skauting, tudíž nemůže posoudit změny v organizaci.

7.10.2. Vliv skautingu na život respondenta

Pro respondenta 9 byl tento vliv zásadní.

Respondent 10: *„V zásadě se dá říci, že jsem byl vždycky jiný než moje okolí.*“

Vliv skautingu na respondenta 11 byl zcela zásadní. Od roku 1982 je nepřetržitě skautským činovníkem, což obnáší podle jeho slov 30 000 hodin času. *„Většinu svých přátel mám mezi skauty, skautuje i celá moje rodina. Skauting zásadním způsobem ovlivnil a stále ovlivňuje moje životní postoje a vděčím mu za většinu kompetencí, které mě dnes živí.*“

Pro respondenta 12 byl vliv skautingu také zásadní. Obecně se jedná o vztahy i o důvěru, která je v těchto vztazích silnější.

Respondent 13 mluví v kontextu se skautingem hlavně o dobré partě lidí, kteří se zároveň při zažívání dobrodružství utvrzovali ve víře.

Respondenta 14 se díky skautingu stala zdravotní sestrou. Chtěla lidem pomáhat – což v ní probudil skauting.

Podle respondenta 15 by každý v sobě měl mít skautské ideály, jako má on a provází ho celý život.

Respondent 16 mluví o tom, že vliv skautingu jako takového byl na jeho život minimální. Jeho ovlivnil život v oddíle. *„V současné době jsem již 8 let ředitel firmy, která má stovky zaměstnanců. Nikdy bych si na nic podobného netroufl, nebýt této zkušenosti.*

Závěr

Závěrem je třeba si uvědomit dvě věci. Při porovnávání následků totality ve skautingu a katolické církvi je důležité zmínit, že skauting je organizace velmi mladá, nemá ve své historii žádné krvavé mezníky a její světovou základnu tvoří schopní, moderní lidé, kteří mají velmi kvalitní PR. Činnosti Junáka jsou lidem přesně známy a jsou dobře dokumentovány. Mimo jiné patří Junák k organizacím, které pomáhají lidem. Což je o něm, na rozdíl od církve, veřejnosti více známo.

Katolická církev je oproti tomu organizace s mnohaletou historií, která ne vždy byla kladnou, a lidé si lépe pamatují ty špatné věci z historie. Pokud se budeme bavit o její modernizaci nebo o charitativních činnostech, které jsou rozsáhlé, narazíme na jeden zásadní problém. Církev neumí jednat s lidmi způsobem, kterým by jim představila své činnosti bez toho, aniž by je podvědomě nutila dát se na víru k Bohu.

Druhou věcí, kterou je nutno dodat je pouze omezený vzorek mnou zachycených pamětníků. Kapacitně nebylo možné obsáhnout větší množství. I tak považuji sesbíraný vzorek nahrávek za dostatečně velký a rozmanitý ke zpracování výsledků.

Výsledky neodpovídají mým očekáváním. Literatura obecně spojuje katolictví a skauting, bez ohledu na zaměření publikací. Velkým překvapením bylo zjištění, že světová skautská organizace počítá více než 60 % skautů, kteří jsou nábožensky založeni. Pokud bychom ovšem toto rozebírali dál, došli bychom i ke skupinám muslimských skautů a velké skupině protestantů v Americe. I tak je fakt, že více jak polovina skautů na světě věří v Boha, velmi zásadní.

V teoretické části práce shrnuji historii obou organizací u nás. Z informací vyplývá, že jejich cesta až do roku 1989 byla společná a propletená. V začátcích vzniku Československa byly obě organizace „černé ovce“ společnosti, a to do doby, než se situace ustálila a uklidnila. Nakonec se staly přijímanější a někdy i oblíbenou součástí společnosti. Během 2. světové války působili v obou organizacích lidé, kteří byli v odboji, bojovali za vlast a pomáhali naší zemi. Za dob poválečné totality byly obě organizace zakázány a jejich členové sledováni. Naděje Pražského jara byla pro obě organizace velmi pozitivní, co se týče stále velkého základu členů, tak i pohledu společnosti. V době po Pražském jaru byli členové skauta i církve zatýkáni, probíhaly obdobné čistky a část organizace se uchýlila do podzemí stejně tak, jako se část „podvolila režimu“. Bylo to až doba porevoluční, ve které se společné cesty Junáka a církve rozcházejí. Skauting se, na rozdíl se od církve, skrze těžké začátky začal ke konci

20. století vracet do správných kolejí. I přes nepříznivé postavení státu v čele s Václavem Klausem a malou základnu vedoucích, se začal koncem 20. století vracet Junák do správných kolejí. Do kolejí, které během totality opustil, a ve kterých světový skauting stále pokračoval. Do dnešní doby udělal Junák neskutečné množství práce, vyspělost světového skautingu dohnal na plné čáře a dnes je organizací, ke které většina lidí vzhlíží. Důkazem toho může být i fakt, že v roce 2018 vzrostla základna členů o 50 %. Jiným příkladem pozitivního pohledu na Junáky v dnešní době může být název jednoho čísla letošního Respektu „*Všude chtějí skauty.*“

Dalo by se to samé říct i o křesťanech? Katolická církev je na tom od revoluce podstatně hůře. Přes slibný začátek se dostala do velkých sporů o majetek, které trvají do dnešních let. Na rozdíl od Junáka si neuměla poradit se skupinou těch, kteří se „*podrobili*“ režimu. Nestala se homogenní skupinou. Bohužel ani její chování vůči společnosti není vždy vřelé. Podepisování petic proti homosexualitě jistě zastíní i charitu, která pod církev spadá. Veřejné hádky vrchních představených církve a rozdílné fungování farností je také velmi matoucí.

Dodnes je ve skautu velké zastoupení křesťanů. Nemluví se o tom veřejně, ale není to věc nikterak tajná. Ovšem spojitost těchto organizací byla daleko větší, než si většina lidí představuje. Vypovídá o tom už jen ten fakt, že to byly dvě hlavní protirežimní organizace. Je hodné k zamyšlení, proč je náš národ tolik ateistický a zda na tom má podíl podoba církve u nás. Když se totiž podívám do skautských řad, k dnešnímu dni má, podle serveru skaut.cz, organizace necelých 70 000 členů, kteří jsou všichni vychováváni k mravním ideálům téměř totožným zásadám hlásaným v Bibli.

O čem nikdo nepochyboval bylo, že důsledky totality na skauting a církve byly velké. Totalita především velmi zbrzdila progres organizací. Ve světovém skautingu se vymýšlely nové osnovy, druhý vatikánský koncil měl výrazný vliv na proměnu liturgie. Tohle všechno se ovšem dělo za hranicemi našeho státu. Revoluce byla tvrdou realitou. Ze západu se sem dostala nejen nová móda, ale i kapitalismus, který byl v leccem obzvláště pro skauting těžší než socialismus (nemyslí se komunismus). Kroje nebyly ušity ze dne na den jako v roce 1968 a ani třítydenní volno pro pracující s mládeží nebylo již realitou. Katolická církev se držela na výši pouze pár měsíců, tu ovšem dohnaly hlavně restituice. Veřejné mínění o církvi v tu ránu zaznamenalo 20% úpadek. Do dnešních dní se se vším, co „*nová doba*“ přinášela, vypořádal lépe skauting. Dalo by se obecně říct, že církev má problémy s tím, že civilizace jde dopředu.

Tuto práci bych ráda tímto citátem:

*„Jestliže chceš zasvětit život něčemu dobrému a velice ušlechtilému, něčemu svatému,
ba přímo božskému, pak vychovej mládež.“*

Seznam použitých zkratk

TOM – Tělovýchovná organizace mládeže

TJ – Tělovýchovná jednota

TIS – Tělovýchovné jednoty

SČM – Československý svaz mládeže

PR – Vztahy s veřejností

Seznam literatury

1. BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007
2. Bible, Český studijní překlad. 1. vydání 2009. Praha: Nakladatelství KMS 2009.
3. CRAWFORD, W. Charles: *Oral History – The State of the Profession*. V: OHR, roč. 2 1974
4. ČÁKA, Jan. *Junácká symbolika*. 2. vyd. Praha: Merkur, 1990.
5. ČAPEK, Karel a Tomáš Garrigue MASARYK. *Hovory s T.G. Masarykem*. Souborné vydání. Praha: František Borový, 1937. Kmen (Fr. Borový).
6. DOLEŽALOVÁ, Markéta, ed. *Církev za totality - lidé a místa: sborník k životnímu jubileu opata Heřmana Josefa Tyla*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2016.
7. FOGLAR, Jaroslav. *Strach nad Bobří řekou*. 2. vyd. Ilustroval Jan ČERMÁK. Praha: Olympia, 1993.
8. HALÍK, Tomáš. *To že byl život?: z podzemní církve do labyrintu svobody*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2018.
9. HANUŠ, Jiří a Petr FIALA, ed. *Katolická církev a totalitarismus v českých zemích*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. *Historia ecclesiastica*.
10. *Historie skautingu: cestou k pramenům*. 2. upr. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 1999. Vůdcovská zkouška.
11. HORKÝ 2018. Petr HORKÝ: *Všude chtějí skauty*. Respekt. Praha: Economia 2019.
12. PLAJNER, Rudolf, HAVLOVÁ, Markéta, ed. *Zavátou junáckou stezkou: výběr z díla*. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2001.
13. PLAJNER, Rudolf. Vyznání křesťanské. *Činnovník*. 1945, **1945**(12), 3
Neznámý. Křesťané a skaut. *Katolický skaut*. 1937, (2), 7.
14. REINSBERG, Jiří. *Hospodin rozjasnil svou tvář: rozhovory s Bohumilem Svobodou*. 2003. Praha: Vyšehrad, 2003
15. RITCHIE, Donald. *Doing Oral History*, Oxford : Oxford University Press, 2003, s. 26
16. RÜCKL/ŠTICA 2009 – JAN RÜCKL / Petr ŠTICA, Jan a Petr ŠTICA: *edBonaventura Bouše - odkaz a vzpomínky*. Praha: Vyšehrad 2009.

17. ŠANTORA, Roman. Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu. Praha: Junák - TDC, 2012.
18. ŠPINKA, František, Kateřina VELÍŠKOVÁ, Josef HOLEČEK a Sára ROESELLOVÁ, ed. Půlstoletí Kruhu: mapování padesáti let oddílů Kruh. Praha: Kruh, kmen Ligy lesní moudrosti, 2017
19. VÁCLAVÍK, David. Náboženství a moderní česká společnost. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2468-3.
20. VANĚK, Miroslav. Orální historie ve výzkumu soudobých dějin. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2004. Hlasy minulosti.
21. VANĚK, Miroslav. Ostrůvky svobody: kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu. Praha: Votobia, 2002.
22. ZATLOUKAL, Václav. Katoličtí skauti-junáci v Československu: přehled historie. Brno: Javor, 1997.

Přílohy

Respondenti	Věk	Pohlaví	Organizace	Farnost/středisko
Respondent 1	67 let	muž	katolík	Římskokatolická Praha, Habrovka
Respondent 2	64 let	žena	katolík	Římskokatolická církev, Praha
Respondent 3	42 let	muž	Katolík	Římskokatolická církev, Praha
Respondent 4	62 let	žena	Katolík	Římskokatolická církev, Liberec
Respondent 5	70 let	muž	katolík	Římskokatolická církev, Liberec
Respondent 6	54 let	žena	katolík	Římskokatolická církev, Liberec
Respondent 7	55 let	muž	katolík	Římskokatolická církev, Liberec
Respondent 8	39 let	žena	katolík	Římskokatolická církev, Bílá Hora
Respondent 9	67 let	muž	skaut	Středisko Maják
Respondent 10	60 let	muž	skaut	11A35, 1. Oddíl stopa Rakovník
Respondent 11	55 let	muž	skaut	100. Středisko Stovka Praha
Respondent 12	59 let	muž	skaut	189. Oddíl středisko Maják
Respondent 13	63 let	muž	skaut	Středisko Šureán Liberec
Respondent 14	60 let	žena	skaut	Středisko Praha 4, Dobruška
Respondent 15	47 let	Muž	TJ	Flotila Liberec, TJ Lokomotiva Liberec
Respondent 16	42 let	muž	skaut	Střediska Blaník a Orion, Praha

Tabulka 1

RESPONDENT 1 = RESPONDENT 9

RESPONDENT 2

Okruh – Základní informace

a. Pohlaví, věk, město, církev

Žena, 64 let, Praha, římskokatolická církev

b. první styky s vírou

Jsem věřící díky výchově své matky a dědečka.

Okruh – Pražské jaro (1968–1970)

a. Jaký byl před rokem 1968 obecný pohled na katolickou církev? Byli jste terčem posměchu, obdivu?

Já jsem zažívala obojí, jak jakési odsouzení ze strany některých učitelů na základní škole, tak obdiv od spolužáků.

b. Jaká byla situace těsně před rokem 1968 a pak během období 1968 až 1970? Fungování? Tradice, vedení?

V roce 1968 mi bylo 13 let. Situaci v katolické církvi jsem před rokem 1968 pravděpodobně vnímala jako stísněnou, a to především ve srovnání s rokem 1968, kdy se situace uvolnila a mohly se v církvi a ve farnosti začít uplatňovat změny, které přinesl 2. vatikánský koncil, tedy především liturgická reforma a s ní spojená možnost aktivního zapojení do liturgie, možnost svobodného sdružování se kolem kostela a utváření společenství, možnost studia duchovní a teologické literatury atd. Bylo možné, aby kněží byli aktivní a pracovali s mládeží. Snažili se obnovovat některé formy působení z doby před rokem 1948.

c. Osudná noc roku 1968, jak to otrásl s církví, jejím vedením i věřícími?

Omezování možností shromažďovat se, spolupracovat s kněžími a scházet se na faře přicházelo postupně během let. Ovšem scházet se, společně sdílet duchovní život a vzdělávat se v teologii, vzájemně se podporovat a tvořit (poesii, hudbu atd) bylo možné s opatrností uskutečňovat dále skrytě.

Okruh – Totalitní režim (1970–1989)

a. Co jste Vy konkrétně dělali za totality, navštěvovali jste dále stejnou farnost, jinou?

Ano, navštěvovala jsem stejnou farnost a krom toho působila ve skrytém křesťanském společenství mladých lidí, později skrytém společenství mladých rodin. Věnovali jsme se společnému vzdělávání, studiu bible, modlitbě, apoštolátu, umělecké tvorbě i vytváření programů a katechezí pro děti.

b. Byli jste členy podzemní církve? Vedli jste jinak nelegálně jakoukoliv liturgickou podobu?

Ano, byla jsem také členem tzv. podzemní, skryté církve. Nevím, co myslíte pojmem „nelegální mše“. Jakákoliv bohoslužba, která se konala mimo dozor církevních tajemníků, tedy třeba na letním táboře, na nějaké chalupě, ve vězení či v domácnosti byla nelegální. I takových jsem se účastnila. Nejen pro tzv. podzemní kněze, ale i pro kněze naší farnosti, který nám takto sloužil a byl ochoten přijet za námi na letní tábor či na chatu a tam vést duchovní program, to znamenalo zatčení a kriminál.

c. Jak na tom byla Vaše farnost?

Postupně nebylo možné se scházet na faře, vést katecheze pro děti, spolupracovat s kněžími a vyvíjet v rámci farnosti jakoukoliv činnost. To platilo i v naší farnosti.

Okruh – Revoluce (1989)

a. Revoluce a obnova katolické církve po ní, jak se změnila Vaše farnost?

Zcela radikálně se změnila. Začalo být možné věnovat se dětem a mládeži, vést katecheze, vytvářet časopis, mohla vzniknout farní rada, mohl být zprovozněn farní sál, začala vznikat společenství různého zaměření, spolky organizující život farností, hudební festivaly aj. A to jak ve spolupráci s kněžími, tak nezávisle na nich.

Okruh – Znovuobnovení fungování církve

a. Změny po revoluci, fungovala Vaše farnost jako před rokem 1989? Pohled okolí byl stejný, jiný?

Pohled okolí se zcela jistě změnil vzhledem k tomu, že farnost nabízí pro veřejnost v okolí celou řadu aktivit – pronajímá sál i zahradu, organizuje festivaly, koncerty, besedy, přednášky, akce pro děti aj. Těch se veřejnost z blízkého i širšího okolí ráda zúčastňuje.

b. Vymizely některé tradice či naopak přibyly?

Některé tradice týkající se náboženských projevů asi vymizely (mariánské básně v kostele během května, slavnostní průvody kolem kostela apod), ale přibyly především výše uvedené tradice – každoroční farní dny, festival, karneval pro děti aj.

c. Váš názor na obecnou změnu katolické církve během totality.

Katolická církev, to je mnoho různých proudů, duchovních směrů a spiritualit. Těžko o nich mluvit najednou obecně. Některé totalita přinutila kolaborovat s režimem, některé dusila až se stali zcela pasivními, některé ale vedla k radikálnímu životu z víry a k žití církve jako Božího lidu bez klerikalismu a legalismu, srozumitelnou tomuto světu, jak si to představoval 2. vatikánský koncil. Pokud by byla tato totalitní zkušenost žití církve jako Božího lidu vzata vážně a sloužila jako inspirace pro další praxi života církve, mohla by přispět k tolik potřebné obnově, po které naléhavě volá papež František.

RESPONDENT 3

Okruh – Základní informace

a. Pohlaví, věk, město, církev

Muž, 42, Praha, římskokatolická církev

b. první styky s vírou

Vyrůstal jsem v nekřesťanské rodině. O křesťanství jsem se začal blíže zajímat, když mi bylo něco přes dvacet. Část rodiny byla spíš proti, část rodiny to příliš nezajímalo. Pokřtěný jsem byl v roce 1999, ve svých 22 letech.

Okruh – Totalitní režim (1970–1989)

a. Byla katolická církev nebo přímo Vaše farnost nějak spojována se skautingem?

Nevím přesně, k jaké době se tato otázka vztahuje. Každopádně jako člověk stojící dlouho jak mimo církev, tak mimo skauting, jsem dlouho měl jenom velmi mlhavé, obecné ponětí o spojení církve se skautingem.

b. Navštěvovali jste i před revolucí nějakou farnost?

Ne, nebyl jsem křesťan.

Okruh – Revoluce (1989)

a. Jaký byl po revoluci obecný pohled na křesťanství? Katolickou církev jako takovou

Říkává se, že po Listopadu mělo křesťanství a církve (včetně katolické) ve společnosti nakrátko velký respekt. Asi to tak do jisté míry bylo, nevím; ale každopádně u nás v rodině, v širším příbuzenstvu ani v mém okruhu kamarádů ne. Tam převládal takový ten typický český antiklerikalismus (výjimkou bylo několik křesťanských kamarádů), a ani Listopad na tom nic nezměnil.

Okruh – Znovuobnovení fungování církve

Nemohu posoudit, nebyl jsem před revolucí křesťan

RESPONDENT 4

Okruh – Základní informace

a. Pohlaví, věk, město, církvev

Žena, 62, Liberec, římskokatolická církvev

b. První styky s vírou

Víru jsem získala skrze mé rodiče, po narození s křtem sv. Samozřejmě kolem 15 roku jsem začala o víře v Boha jinak přemýšlet, hledat, začala žít v libereckém křesťanském společenství mládeže. Bůh se stal mým nejlepším přítelem, na kterého jsem se mohla se vším obrátit a věřit, že má pro mě tu nejlepší cestu, když se nechám vést.

Okruh – Pražské jaro (1968–1970)

V roce 1968 mi bylo 12 let.

21. srpna nás děti brzy ráno vzbudily rodiče, že nás obsadili ruští vojáci. Byl u nás bratranec s rodinou, který rychle odjel domů do Pardubic.

Všichni poslouchali rádio a sledovali napjatě televizi.

Lidé nakupovali zásoby jídla.

Maminka pracovala v obchodě v Moskevské ulici a vyprávěla jak vedoucí obchodu se plazil přes náměstí do práce, protože se tam střílelo.

Okruh – Totalitní režim (1970–1989)

Měla jsem děti a normálně chodila v neděli do kostela.

Okruh – Revoluce (1989)

a. Revoluce a obnova katolické církve po ní, jak se změnila Vaše farnost?

V roce 1989 jsem již měla 3 děti, bydleli jsme od roku 1981 v Praze, kam jsme se manželem odstěhovaly oba za společenstvím hnutí Fokoláre, které jsme trochu poznali a oslovilo nás a manžel též za prací. O té doby až do teď se tímto společenstvím scházíme.

V tomto roce (1989) jsme se zrovna stěhovali na podzim zpátky do Liberce. Manžel od září nastoupil na VŠ v Liberci, jako učitel, nejstarší syn v Liberci nastoupil do 1. třídy. A já s 2 mladšími dětmi zůstala ještě v Praze. Manžel připravoval pro nás bydlení v domě u mých rodičů. V době revoluce jsem si zrovna měla vyzvednout ve Vodičkově ulici na úřadě dekret na byt. Známa mi pohlídala děti a já se vydala Jindřišskou ul. k Václavskému náměstí. Když jsem se dostala až Vodičkové ul. všude bylo spousta lidí, nevěděla jsem , jak se dostat dál. Stáli tam lidé s transparentem, kde bylo napsáno: „Ježíš je naše cesta“. Vytvořil se za nimi průvod, který pokračoval dál Vodičkovou ulicí. Zařadila jsem se do tohoto průvodu a jako demonstrující jsem došla na výbor pro dekret na byt.

To byla moje zkušenost s revolucí 1989. Pak jsem se odstěhovala do Liberce a měla co dělat se zařizováním bydlení a starostí o rodinu.

Okruh – Znovuobnovení fungování církve

RESPONDENT 5

Okruh – Základní informace

a. Pohlaví, věk, město, církev

Muž, 70 let, Liberec, římskokatolická církev, kněz

b. první styky s vírou

Moje cesta víry je od narození, a to skrze rodinu

Okruh – Pražské jaro (1968–1970)

a. Jaký byl před rokem 1968 obecný pohled na katolickou církev? Byli jste terčem posměchu, obdivu?

V roce 1968 jsem byl vojákem základní služby, sloužil jsem v Praze. Ve svých 20 letech jsem se učil nebát se vyznávat svou víru veřejně, a i ve vojenské uniformě jsem postupně častěji chodil na mši svatou a naslouchal Božímu slovu.

b. Byla katolická církev spojována se skautingem?

Ano, církev a skauting patřily dohromady. Ale z pochopitelných důvodů se o tom příliš na skautských setkáních nehovořilo a víra se nemohla mladým lidem a dětem veřejně předkládat.

Vedoucí skautské organizace byli nejednou věřícími lidmi, kteří především svým životním příkladem pomáhali mladým osvojovat si správná pravidla a zásady jednání.

c. Osudná noc roku 1968, jak to otrásl s církví, jejím vedením i věřícími?

V osudné noci roku 1968 jsem byl vojákem základní služby. Byl jsem v kasárnách a probudili nás brzy po půlnoci. Jednalo se o cvičný vojenský poplach – ale obvyklý výjezd vojenské techniky z kasáren se po hodině čekání nekonal.

Okruh – Totalitní režim (1970–1989)

a. Co jste Vy konkrétně dělali za totality, navštěvovali jste dále stejnou farnost, jinou?

Od roku 1970 do roku 1975 jsem studoval bohosloveckou fakultu. Fakulta fungovala ve standardním režimu a při respektování pravidel, která byla stanovena se dalo vystudovat a stát se knězem.

b. Jak na tom byla Vaše farnost?

Po roce 1968 se katolická církev chovala jako před rokem 1968, to znamená, že ona nedostala žádný nový prostor pro svoji činnost.

Za totality se život věřících většinou omezoval na návštěvu nedělní mše svaté, zkušenost podzemní církve jsem nezažil na vlastní kůži.

Na život církve po roce 1968 měl rozhodující vliv druhý vatikánský koncil, který se konal v letech 1962 – 1968. Koncil a jeho změny pomohl víru šířit. Jednalo se o zavedení národního jazyka do bohoslužby namísto jazyka latinského, který církev používala celých 400 let od tridentského koncilu v 16. století.

Okruh – Revoluce (1989)

a. Revoluce a obnova katolické církve po ní, jak se změnila Vaše farnost?

Po revoluci byl všeobecný pohled na katolickou víru kladný, bylo to zásluhou pana kardinála Františka Tomáška, který se jako představený katolíků postavil na stranu českého národa. Několik měsíců tak měla církev ve společnosti popularitu a sympatie.

Okruh – Znovuobnovení fungování církve

- a. Změny po revoluci, fungovala Vaše farnost jako před rokem 1989? Pohled okolí byl stejný, jiný?**

Revoluce a obnova katolické církve se příliš nepodepsaly na životě nebo změnách v církvi. Věřící lidé byli vděční, že nastala svoboda a že skončil útlak a diskriminace.

- b. Váš názor na obecnou změnu katolické církve během totality.**

Po revoluci církve využívala a stále využívá prostoru volnosti a svobody, které se jí dostalo. Ona se učí žít ve společnosti jako samostatná a svébytná organizace, má své rozhlasové a televizní vysílání přístupné pro každého.

RESPONDENT 6

Okruh – Základní informace

a. Pohlaví, věk, město, církev

Žena 54, Vítkov u Opavy, římskokatolická

b. první styky s vírou

Narodila jsem se jako páté dítě do rodiny, která byla silně formována katolickou vírou. Během ZŠ jsem byla ze strany vedení a některých učitelek šikanována pro víru, na střední školu jsem se nedostala z důvodu „náboženské zátěže“.

Šla jsem tedy studovat obor, který mi nebyl blízký, ale ve městě, kde byla ona SŠ působil charismatický kněz a kolem něj fungovalo společenství mladých. Pro moje další životní formování to byla neobyčejně důležitá a plodná doba.

Okruh – Totalitní režim (1970–1989)

a. Byla katolická církev nebo přímo Vaše farnost nějak spojována se skautingem?

Skauting jsem znala jen z Foglarových knih.

b. Navštěvovali jste i před revolucí nějakou farnost?

Těsně před revolucí jsem již byla vdaná, žijící v Liberci. Jiná farnost než u sv. Antonína velikého v centru města nebyla.

Okruh – Revoluce (1989)

a. Jaký byl po revoluci obecný pohled na křesťanství? Katolickou církev jako takovou

Vzhledem k tomu, že církev, resp. členové církve se angažovali v době revoluce, byla prestiž církve na začátku 90. let dobrá.

Okruh – Znovuobnovení fungování církve

a. Změny po revoluci, fungovala Vaše farnost stejně?

Po revoluci se otevřely některé kostely ve čtvrtích, které byly za komunismu zavřené. Takto vznikly nové farnosti, např. Ruprechtice, Rochlice, Hanychov. Takže farnost, kam nyní patříme, se po revoluci nezměnila, protože žádná nebyla a naopak se začala nově formovat.

b. Váš názor na obecnou změnu před listopadem 89 a po něm?

Změna je jednoznačně k lepšímu. Revoluce přinesla svobodu a demokracii. Naprosto nesouhlasím se sentimentálními vzpomínkami na dobu totality. Je na každém jednotlivci, jak se získanou svobodou naloží a zda svůj život prožije kreativně, prosociálně nebo konzumně, dekadentně.

RESPONDENT 7

Okruh – Základní informace

a. Pohlaví, věk, město, církev

Pohlaví MUŽ, věk 55, město LIBEREC, církev ŘÍMSKO-KATOLICKÁ

b. první styky s vírou

Od narození, skrze tradiční katolickou rodinu...

Okruh – Totalitní režim (1970 – 1989)

a. Byla katolická církev nebo přímo Vaše farnost nějak spojována se skautingem?

Katolická církev měla a má ke skautingu přirozeně blízko, protože obě organizace uznávají mnoho společných hodnot. Proto také v našem městě funguje jeden velký skautský oddíl vedený a z velké části tvořený dětmi z rodin farníků zdejších farností.

b. Navštěvovali jste i před revolucí nějakou farnost?

Před revolucí jsme s naší rodinou navštěvovali farnost kostela sv. Antonína v centru města. Po revoluci vznikly i nové farnosti v okrajových částech města. Začali jsme se tedy účastnit života nově vzniklé farnosti v naší okrajové čtvrti. Jedním z důvodů byly i větší možnosti pro mladé rodiny s dětmi.

Okruh – Revoluce (1989)

a. Jaký byl po revoluci obecný pohled na křesťanství? Katolickou církev jako takovou

Velká část české společnosti měla během revoluce a těsně po ní k církvi a ke křesťanství obecně pozitivní vztah, protože církev vnímala jako opozici proti komunistickému režimu. To se časem změnilo k horšímu jednak kvůli tomu, že církev nedokázala naplnit očekávání společnosti a také kvůli tomu, že některá očekávání společnosti byla nereálná.

Okruh – Znovuobnovení fungování církve

a. Změny po revoluci, fungovala Vaše farnost stejně?

V nově vzniklé farnosti, kam jsme po revoluci začali chodit, působili a doposud působí františkáni z místní komunity. Jejich působení před revolucí nebylo oficiálně možné a jejich aktivity byly před revolucí zatlačeny do ilegality. Jejich službu zdejšími farnostem velice oceňujeme.

Z české církve vymizela společnost Pacem in Terris, která sdružovala kněze spolupracující s komunistickým režimem. To ale asi není tradice.... ☺.

Církev i křesťanství se v čase proměňuje a vyvíjí. Nenapadá mě žádná změna v tradicích církve přímo spojená s revolucí u nás.

b. Váš názor na obecnou změnu před listopadem 89 a po něm?

Revoluci jsme uvítali a snažili se jí aktivně účastnit. Přinesla do naší společnosti svobodu. Život člověka ve svobodné společnosti je ale spojen s nutností převzít odpovědnost za vlastní rozhodnutí, s větší mírou nejistoty a rizika. To se mnohým zdá těžší, než si během revoluce představovali a začínají opět snít o tom, že problémy za ně vyřeší někdo jiný Já v to, že někdo jiný za nás problémy vyřeší, nevěřím a jsem rád, že v této společnosti bez komunistické vlády jedné strany mohou žít.

RESPONDENT 8

Okruh – Základní informace

a. Pohlaví, věk, město, církev

Žena, 39 let, Praha, římskokatolická církev

b. první styky s vírou

Od narození mě k ní vedli rodiče. Dále pro mě byla důležitá různá společenství: před revolucí výuka náboženství „bytovou formou“ v rodinách od společenství fokoláre, kam patří můj otec. Po revoluci mě pak hodně ovlivnilo náboženství a následné společenství mládeže při benediktinském klášteře v Břevnově, pod vedením převora a dnes arcipata Petra Prokopa Siostrzonka OSB. Dále živá farní společenství při kostele P. Marie Vítězné na Bílé Hoře a v současnosti na Habrovce, v kostele sv. Františka z Assisi. Velice důležitou roli pro moji víru hraje také společenství, kam nyní patřím díky setkání se svým manželem a jeho rodinou. Jedná se tzv. Pražskou obec, která vzešla ze skryté církve z dob totality v naší zemi.

Okruh – Totalitní režim (1970 – 1989)

a. Byla katolická církev nebo přímo Vaše farnost nějak spojována se skautingem?

Ano, v nynější farnosti na Habrovce, při kostele sv. Františka z Assisi, určitě.

b. Navštěvovali jste i před revolucí nějakou farnost?

Ano, před revolucí hlavně farní společenství při kostele P. Marie Vítězné na Bílé Hoře.

Okruh – Revoluce (1989)

a. Jaký byl po revoluci obecný pohled na křesťanství? Katolickou církev jako takovou

Bezprostředně po revoluci byl pohled většinové společnosti na křesťanství i církev velmi vstřícný – myslím i díky jejím členům, kteří se v předrevolučních a revolučních událostech dost angažovali. I díky celkové solidární atmosféře té doby. Otázkou zůstává, nakolik této vstřícné společenské atmosféry církev dokázala využít pro větší a dlouhodobější oslovení a zapojení lidí.

Změny: Ano, na Bílou Horu a do Břevnova se mohl vrátit benediktinský řád a začít s obnovou hmotnou i duchovní.

Okruh – Znovuobnovení fungování církve

a. Změny po revoluci, fungovala Vaše farnost stejně?

Změnila se, díky benediktinům.

b. Jaký byl pohled okolí?

Pohled okolí by jiný – nejen, že klášterní kulturní památky se dočkaly obnovy, ale charismatický opat Anastász Opasek OSB dokázal hluboce oslovovat lidi i mimo církev.

c. Vymizeli nebo naopak přibýly nějaké tradice?

Na dobrých tradicích farnosti se stavělo dál + přibýly – např. právě péče o mládež a její vzdělávání. A při klášteře též začal fungovat skaut.

d. Váš názor na obecnou změnu před listopadem 89 a po něm?

Změna to byla z mého pohledu velmi výrazná a k lepšímu. Duchovní obnově, vzdělávání, vedení věřících i oslovení „nevěřících“.

RESPONDENT 9

Pozn. Zde byl rozhovor velmi dlouhý, respondent mluvil a zabíhal k tématům, proto není řazen do okruhů.

Základní informace: Muž, 67, katolík, římskokatolická církev, středisko Maják
Cesta ke skautu, víře?

- Jsem z katolické rodiny, ale ne takové rodiny jako klasicky standartní katolické, což bylo dáno především tatínkem, který byl z učitelské rodiny, takové klasické prvorepublikové. Skupina co stála s Masarykem, nikoliv s katolickou církví. Nebyl vůči ní nepřátelský ale kritický, což byl pro mě velmi dobrý vklad do života a to v tom, že od počátku u nás neexistovalo, teď jak slyšíš příklady sex. zneužívání – pro nás pak farář byl bůh atd., tak u nás se tak na kněze vůbec nekoukalo – jako na Boha. Maminka byla katechetka, ale od roku 1948 v téhle oblasti nepůsobila a ani se to nepromítalo do její výchovy. U nás vůbec neexistovalo říct: Pán bůh se bude zlobit nebo tak. Ve výchovném působení se s bohem nepočítalo. Což taky nebylo dobře. Až do roku 1968 pro mě má víra znamenala, že my jsme ve společnosti nechtění. Má učitelka předsedkyně KSČ mi jasně dávala najevo, že mě nemá ráda. V takovém vztahu k církvi a Bohu, jsme pravidelně chodili do kostela ale tím to haslo. V roce 1968 jsem byl na střední škole. To byla zvláštní třída 7 nebo 8 kluků, humanitní třída, zbytek děvčata. Bezvadná třída, všichni jsme byli hodně aktivní a pak něco dokázali. Naši byli z Plzně, tam jsem byl do mých 6 let a v té době už tady tatínek dostal byt, oni 7 let čekali v Praze na byt, tak od té doby jsem v Praze. Takže když se v roce 1968 obnovil Junák, tak má o rok straší sestra do toho aktivně a nadšeně šla. Taky mě lákala, ale já měl jiné starosti, my jsme denně na stanici Budějovická byli na hřišti, hráli divadlo, měl jsem spoustu aktivit, tohle jsem nepotřeboval. Když došlo k okupaci o prázdninách 1968 tak do střediska, kde byla má sestra, tak se jim nějak nevrátil vedoucí vlčata a tak přišla za mnou abych jim pomohl alespoň na několik měsíců. Tak já se uvolil, nebylo to o tom jestli se mi chce nebo ne, byli tam nějací kluci, co mě potřebují a tak jsem musel, ze začátku jen 3 kluci, to vypadalo zoufale, ale už během podzimu došlo k tomu, že těsně před vánoci byla náborová akce na Habrovice, my jsme měli klubovnu u kostela Františka z Assisi. Do dneška krásná dřevěná kaple, nejhezčí kostel co znám. Na tábor v roce 1969 už jsem jel s 9 kluky. To byl můj start a současně s tím souvisel zásadní průlom v mém křesťanském životě. Vlčata, jak víš mají heslo: naší snahou nejlepší buď čin. Tak já jsem jim říkal, podívejte všdycky, když něco děláš musíš to dělat tak nejlépe, jako to umíš. No a když jsem jim to takhle vykládal tak v tu chvíli jsem skutečně nečekaně zaslechl silný vnitřní hlas, ne můj: „, a jak je to s tím tvým křesťanstvím, ty ho taky děláš nejlépe jak umíš?“. Tak jsem se v té době jsem se začal zabývat evangeliem, od jedné maminky toho kluka jsem dostal k vánocům Hovory s TGM, tam mě ten Masaryk nadchnul. Potom se ještě 19. ledna roku 1969 upálil Palach a to pro mě také bylo zásadní. Takže v období od okupace do Palachova upálení došlo k radikálnímu posunu i mého křesťanství.

V tom roce 1968 startoval jako homogenní oddíl středisko Maják, největší středisko v Praze, založili ho skauti kteří v období 1946 – 1948 byli kolem duchovní rady junáka, typický aktivní katolíci. Političtí vězni Káda, Akéle. Ty ho založili a byli v něm oddíly homogenní – tzv. složení z katolíků, ale po okupaci před sněmem v listopadu bylo zrušení homogenních oddílů. Přestalo se s nimi počítat jako se samostatnou skupinou. Nevznikla duchovní rada, co měla vzniknout. Takže když jsem tam nastoupil, nebyl to oficiálně homogenní i když byl složen hlavně z katolíků. Ale jako tak od roku 1968 přišli kluci na ten tábor, tak z 9 bylo 5 kluků nekatolíků. A ten sněm v listopadu zrušil homogenní a kmen dospělých. První ústupek okupace.

Před rokem 1968 jaký byl pohled na církev? Jaký byl pohled okolí?

Bylo mi 17 v 1968, takže já jsem ve třídě, kam jsem chodil, byl jediný katolík, jediný křesťan, takže tehdy ve společnosti, ne na Moravě ale v Čechách jsme byli menšina. Ano pokřtěných bylo víc ale těch co se k tomu hlásilo méně. Ve veřejném prostoru se o tom nemluvalo a pokud, tak jsme byli ti co jen škodili. Když se učilo o církvi tak jen negativně, upalování čarodějnic, křížáci, protivědecké postoje. Předsedkyně KSČ. Před 7 a 8 třídou došlo ke konfliktu, nějaké házení židlí no a bylo potřeba vyšetřit jak

se to stalo a příznačné pro tu situaci bylo to, že má třídní si vybrala mně jako katolíka, abych svědčil za naší třídu a z druhé třídy bere kluka, co jsem znal jako ministranty. Ale i v takové situaci ty učitelky předpokládali že budeme spolehlivějšími svědky. Společnost měla ambivalentní prostoje. Jako byli jsme nepřátelé řádu, ale pak se jim to hodilo.

Kvůli režimu?

Ano, bylo to i kvůli režimu ale současně musím říct, jak jsem vedl kluky, tak ti kluci z kat. rodin byli mnohdy horší, zejména co se týkalo čestnosti, měli větší tendence k pokrytectví, klasická křest. výchova nutila 13

Výchova byla z hlediska pedagogického úplně špatná - ta křesťanská. Nevyužíval. byla to věc jen režimu ale i zkušenosti lidí s katolíky. Režim to ale velmi dobře.

Skauting po roce 1968 – jak se na Vás lidi dívali?

Nevím jak to bylo s dětmi, ale v krátké době si tam přivedli spousta spolužáků, takže to bylo atraktivní. Ale Junák v roce 68 byl velmi protěžovanou organizací tím „Dubčekovým“ křídlem. V lednu 68 se sešli na pohřbu a v květnu měli kroje a v dubnu byli registrováni. Po roce 90 10 let trvalo než byly kroje. Junák s rázem 90000 členy. Spousta skautů co v roce 98 museli skončit. Ústředí to velmi podporovalo, měli 80 placených zaměstnanců. Po roce 90 jsme měli tak 8 a byli jsme blažení. Měl velmi dobré jméno.

Za totality počet klesl?

Od roku 1948 ještě žila spousta lidí i mezi komunisty, takže jméno nekleslo, jakmile odpadl vnější tlak tak prestiž skautů byla veliká. To se se situací po roce 90 nedá srovnat.

Okupace znamenala konec, to jsme věděli. Bylo jasné, že ještě do Palacha jsme doufali, ale pak už to bylo jasné. Dubček se podepsal pod co nemusel a od Palacha to byl konec, na dlouhou dobu to bylo špatně a od ledna roku 1969 to vedení taky bojovalo, jen smrtelný boj o to, jak dlouho se to podaří vydržet. Zpětně přijímali strašné kroky, jako Plejnar. Aby je uchránili. Bylo to podstatné aby vznikla nová generace budoucích vůdců, nějaké školy. Kdyby to hned padlo na konci roku 68 tak tak pro mě byla klíčová lesní škola 69 kdy jsem si řekl, tohle chci. To byl nesmírně ambivalentní postup a na druhou stranu velké ústupky – byli kompromitováni, ale 1000 lidí tím prošlo a mohli po roce 90 vést

Rok 1970 a po něm? Situace atd.?

Že bude zakázaný jsme věděli, měl jsem na starosti smečku. Po nepovedném táboře 1969 stejně do té smečky v září 1969 přišlo 2194 včat a s nimi jsme jeli na tábor v roce 1970 ale po tomhle táboře už jsme věděli, že je konec. Co všechno museli absolvovat ti co byli v čele hnutí jsme netušili. Jen na té lesní škole v roce 69 už jsem zažil jak někteří starší bratři se pustili do Rudolfa Plajnera, on měl autoritu jako nikdo po něm. I přes to že měl takovou popularitu tak někteří v roce 69 už se do něj pustili právě kvůli něčemu, co jsem tenkrát nevěděl. Nebyl ve straně, ale dělala kolem junáka velké ústupky, znamenaly distancovat se od světového skautingu, podepsali že po prázdninách vstoupí do Pionýra atd. Dělali zoufalé ústupky aby zachránili tábory 70. Takže já jsem po prázdninách roku 70 jsem napsal rodičům těm klukům, že bohužel nemůžeme dál pokračovat. Že já jako katolík, tak pro mě nepřichází v úvahu abych šel do pionýra. Považoval jsem to za ukončené, smutnou tragickou záležitost, ale smutnou. Zhruba v listopadu roku 70 za mnou přišel můj bývalý rádce Hele můj strejda dělá v TJ sokol Praha Krč jako šéf basketu a mají odbor turistiky, že máme zkusit jestli nás tam nevezmou. Nadšeně nás vzali. Ze 24 jsem vybral 12 perspektivních kluků a přešli jsme tam a vytvořil i tam odbor turistiky a v létě roku 71 už jsme jeli na tábor.

Kontrolovali Vás nějak? Co ábor a skautské tradice?

Kontrolovali nás hygienicky. Pokládal jsem za riskantní držet se vnější identifikace skautské, dokonce někdy výjimečně měli kroje a tak, ale to mi přišlo s ohledem na to že jsou tam děti, za příliš riskantní zbytečné. Já jsem pro ně vytvořil nový zákon o 5 bodech, mluv pravdu, nebude lhositel, chraň spravedlnost pravdou a slabšího dávej první a ber poslední a boj se sebou a odpouštěj druhým. Jmenovali jsme se bratrstvo lvího srdce a v podstatě z těch 12 kluků z konce roku 70 do roku 90 největší odbor turistů, pod Sokolem. Režim měl z počátku jiné starosti, jednoznačně jim největší starost dělala charta 77 a to je nejvíc trápilo i víc než aktivity církve, ta je nejvíc hnětla s tím, že jelikož my jsme v roce 72 do odboru

turistiky začlenily i nově vytvořené společenství mládeže při Habrovce. No a skrze jednoho kněze se nám byl ochotný věnovat, tj. jezdil s námi na tábor, byl skvělý, bylo mu přes 60 a přesto to bylo super. Jako kněz nám připadal jako suchar, ale pak nám došlo že je skvělý. No a tak přes něj a sledování jeho STB se dostali i na nás. V letech 79 až 84 jsme byli pod dozorem STB s tím, že v roce 80, jednak ve chvíli kdy já jsem vždycky žádal o neplacenou dovolenou na tábor, v té době jsem měl 2 kluky rodiny, tak jsem ve výpočetním centru ekonomické školy žádal neplacené volno. Ředitel KSČ na Vše a měl v tom výpočetním centru mnoho vyhozených lidí a chránil je a v roce 80 jsem přišel, jestli mě pustí a on, že ne. Byl pátek, v sobotu tábor začínal a nesměl mě pustit. Od roku 80 to prostě udělali tak, že do druhé skupiny mládeže nastrčili agentku. Byla to holka, co byla kamarádka jedné z toho oddílu.

Jakto, že Sokol mohl fungovat?

Asi kdyby věděli jak silně tyhle turistické odbory shromažďují lidi z junáka, tak by na ně byli tvrdší ale v oblasti sportu to tam ostré nebylo.

Katolická církev po roce 1970?

Pro katolickou církev byl rok 68 velmi podstatný v tom, že se přeci jenom v tom veřejném prostoru objevila a ne trapně, na rozdíl od 90 a vznikla pokoncilová obnova a ti co mluvili za církev zaujali společnost tak, že je brali vážně. Mádr. svědčí o tom, že začal dialog mezi křesťany a ateisty a elita nekřesťanská je brala vážně. Taky byly debaty mezi katolíky a evangelíky, církev ve svých představitelích se tam projevila velmi aktivně a pozitivně. Seznámili se díky této aktivitě lidi, kteří spolu pak po roce 70 spolupracovali. Po roce 70 se angažovali různě, někdy viditelně a někdy i v té skryté části církve. Já jsem pravidelně chodil do kostela ale přes Sokol Krč jsme jako mládež církevní pořádali akce které byly skryté nebo poloskryté a pak jsem byl i členem ilegálního klubu co byl skrytý. Čili po roce 70 celkově katolická církev i když neměla, měla Františka Tomáška, v roce 70 se projevoval hodně opatrovnický. Jan Pavel II. u návštěvy papeže, že se ho ptal co máme dělat, co vám radili z Říma? No tak dělejte pravý opak. Protože skutečně lidi na západě nechápali co je komunismus, jak je to totalita nebezpečná, něco co nezažili. To ani ten nacismus nebyl tak děsný. To že není možnost s nimi vyjednávat, my uděláme ústupek a vy takový. My uděláme ústupek a oni nás zaberou, zcela bezohledný nemorální systém. Tomášek pro nás bude spíše tragická nestatná osobnost, dokonce se postavil i proti chartě. Otto Mádr, Zvěřina, který byl z hlediska autority pro nás významnější.

Proč byl režim tolik proti katolíkům?

Režim byl principiálně ateistický, víra v boha je něco špatného, je to proti systému. Pro mě tam režim nejhorší ateismem. Vše kromě neděle bylo zakázáno. Jako kdyby manželé se mohli jen jednou za týden milovat ale jinak nemohli nic. Jakmile chybí debaty pomoc to bylo zakázáno. Cokoliv bylo mimo kostel bylo rušení. To bylo nesmírně špatné protože to posilovalo konzumentskou atmosféru v církvi. Farář něco řekne, dá nám oplatku a to je vše.

Skauting: rok 85 to jste nejezdil na tábory?

Od roku 80 do roku 84 jsem se stáhnul, protože po mně šli. Od roku 81 jsem začal pracoval v ilegálním týmu pro katechezi. Nelíbilo se jim co dělám s mládeží, byl jsem tam nejstarší a pokládali mě za klíčového člověka a já jsem věděl, že je ohrožuji. Když jsem nejel na tábor, tak STB přijeli na tábor a hledali mě tam. 5 let jsem nejezdil na tábor a v roce 85 jsme měli děti 3,4,5 let tak po roce 84 jsme je měli poprvé jako skupina rodin na táboře. To už nás nesledovali, odhalili jsme tu agentku, když on byl na výslechu tak ji tam zahlédl jak se vřele baví s STB, 17-18 let holka a když přišel za námi na Habrovku říká hele co támhleta, já jsem ji viděl teď jak jsem byl na výslechu jak tam je vřele. No tak za těžkých okolností protože to byla kamarádka, holky tomu nevěřily jsem je musel přesvědčit a ukončit kontakty. Oni to vyhodnotili, my jsme přestali jezdit na tábory a oni to vyhodnotili, že jsme ukončili činnost.

Od roku 85-89 to fungovalo, kluci holky, já jsem byl jediný kdo se musel stáhnout. V roce kdy byla hlavní vyšetřovačka, všichni kterým bylo víc jak 16. Obzvláště u holek to bylo ostré. Nejhorší dopad to mohlo mít na moji mladší sestru, ta studovala přírodovědu, chodila do sokola a nakonec se za ni rektor postavil a nevyhodil ji. Ale chtěli kvůli tomu že chodila do sokola.

Církev? Organizace?

Církev kromě toho běžného života, který znamenal návštěvy pravidelných bohoslužeb. Další rovinou pro mě pak byla činnost v středním katechetickém týmu, vymýšleli jsme materiály pro děti, 85 jsme dvakrát byli ve východním Německu na 14 dní a to na nás nepřišli, to bylo méně skryté. Tam bylo vydavatelské křesťanské nakladatelství, to u nás nepřicházelo.

Ženil jste se za totality? Měl jste církevní obřad?

Církevní svatba to byla, nebyla z hlediska práva platná. Nejdříve jsme se vzali na radnici což dalo státní slavnost a pak byl církevní obřad, ten byl platný jen z hlediska církve.

Rok 1989, převrat a jak to fungovalo dál? Obnova? Změny co totalita zanechala, tradice, změna.

Už v listopadu u nás začala obnova skautingu už po nástupu Gorbačova v sovětském svazu bylo jasné, že se něco mění. Mezi lety 80 a 85 jednání „STBáků „při výslechu byl radikálně jiný. Zpětně mi došlo, že věděli že Gorbačov pro ně znamená konec. Už v letech 87 a 88 šli věci, které by pár let před tím nešli. V Polsku se přebírala moc, tak to bylo jasné, že se ta situace uvolňuje, v leckterých ohledech to bylo pro nás jako církev nebo skauty lepší než po roce 90. Co znamená rok 90? znamená především nástup dřevního kapitalismu v Čechách pod taktovkou Klause, to byl člověk co zásadně nasměroval společnost jinam, než kam jsme doufali. Církev jednak se ukázalo, že těch aktivních lidí je na prostor co se otevřel neskonale málo. Prostor byl velký, já jsem hned díky kamarádům v českém rozhlasu, byli tahouni stávky atd. Oni mě požádali abych založil redakci náboženského života. Redakce náboženského života v roce 90. Už v únoru první mše. Lidé v rozhlasu si nás předcházeli, byli přesvědčeni že jsme nová elita. Jenže přišli v dubnu volby a dopadlo to katastrofou pro křesťanské strany. Ukázalo se, že budou dál hrát vedlejší roli. Už si nás nikdo nepředcházal ale věděli, že budeme stejný nuly jako byla církev před tím. V televizi ale kde byla možnost podobná nebyl schopen nikdo nastoupit tak jako já do rozhlasu na plný úvazek. Budovalo se něco jiného, co tu nebylo. Všude jinde chyběli jiné, někdo schopný šel do politiky, Sokol atd. Takže schopných lidí bylo málo. Takže brzy se ukazovalo, že nebude zdaleka v našich silách využít všechny možnosti co se obnovili a vznikl problém restitucí. Deptalo to vtať církve a společnosti, do dnes. Navíc tam došlo k několika špatně komunikovaným věcem. Budova národního divadla je důležitá pro ekonomické fungování divadla, se dostala voršilkám atd. Ukázalo se, že nás je málo, a že drtivá většina katolíků si představuje že se to vrátí před rok 48 - naprosto nereálné představy. Mysleli si, že bude církev uznávaná a nebudou proto muset nic dělat. Že řeknou my jsme trpěli a teď nám nabídnou možnosti, vrátíme majetek atd.

Pro názor společnosti na katolíky byly horší restituce, než totalita?

Ano, při prvním výzkumu v roce 90 bylo 55 až 60 lidí kteří vyjádřili že důvěřují církvi a v roce 93 to kleslo po 40 procent. Výraznou roli sehrál Král, katolíci si mysleli že zasvětil český národ na Velehradě Ježíši Kristu rukama Panny Marie. Výsledek byl ten, že český národ tohle odmítl a významně jim v tom pomohl Klaus, který řekl, že si katolická církev bere právo které nemá. Což byla vlastně pravda, byla to velmi nestatná věc. Většina té církve nejen těch kněží ale i lidí to nechápalo, co se děje. Současně sem vtrhlo ze západu to nejhorší, pornografie, což tradiční katolíky vyděsilo, zkažený západ. Ohromný otrěs katolíků, kteří byli naivní. Nás vedla Koncilie, která byla sudetská Němka, která z devítičlenné rodiny zůstala a ona se v roce 87 mohla kouknout jak vypadá její rodina. Všechny 3 rodiny byly rozvráceny, děti na drogách, úplně se vrátila šíleně vyděšená. To v krátké době vtrhlo sem. Postě společnosti chyběla imunita a vedlo to k otrěsům.

Skauti po roce 1989

Taky si mysleli že jim společnost poklekne že na ně čekali, nikdo nečekal. 4 zásadní problémy, generační v roce 90 se tu sešli generace těch co pracovali naposled v roce 48.

Generace těch co žili skautingem v roce 68 a těch bylo spousta, ale po roce 70 už s dětma nedělali.

Pak skupina těch, co prožili 70 a 80 s dětma u pionýrů – velmi významná skupina, základní Plajnerova směrnice byla jděte k pionýrům.

Skupina těch co to prožili ve skupinách tělovýchovné mládeže

Malá aktivní skupina co to prožili v ilegalitě. A scházeli se tajně

Pak ještě skupina exilových skautů kteří taky nejlépe vědí jak to vypadalo.

První ohromný problém – generační nesourodost.

Druhá věc, problém kdo se zpronevěřil a kdo ne. To bylo těžké na začátkách 90 let. Kdo podepsal jaké dokumenty v roce 69 a kdo musí být vyloučen atd. Já jsem byl u všech jednání, nebyl jsem natočen v žádné skupině, takže mi důvěřovali všechny skupiny a bylo to děsně smutné.

Třetí problém čeští skauti se pokládali za špičku skautingu na světě, kdyby nebyla totalita nebo tak, jsme nejlepší na světě. Zjistili, že jsou 3 principy, to nikdo nevěděl. A první? K bohu? Co s tím.

Čtvrtý problém byl kapitalismus. Nikdo neušil košile, když nám někdo něco udělal bylo to děsné. Tábořiště zprivatizovali, domy, vyházeli nás z kluboven. Začátek 90 pro skauty byl těžký. První číslo bylo 90 000 a posléze 20000 nákladů na Junáka. Prostě to bylo všechno co ten skauting u nás jako významně zbrzdilo i celá 90 letá jsme si lízali rány. V roce 68 měla neskonale větší zájem populace. V roce 90 došlo k velkým zklamáním. Asociace turistické mládeže, přišli do junáka, měli rádi svou autonomii a ti jim prikazovali co a jak tak odešli. U nás v roce 90 jsme měli 20 kluků ve 15 let, že pro ně někdo udělá rádcovský klub a z těch 2 16 řeklo no s tímhle nechceme mít nic společného. Klesali členi.

Proč neměla populace zájem?

Fungování organizace způsobem, co nevyhovovala radě mladých lidí. Nabídek byla spousta, obnova i pionýr a nové organizace, Tomíci, duha atd. Velká nabídka, velký problém uvolňování režimů a byla za komunismu vyhláška, že kdo pracuje s dětma má nárok na 3 neděle volna ale za kapitalismu to tak nebylo. Kapitalismus byl něco na co jsme nebyli připraveni, a nebyl dobrý k práci s dětma. Politická reprezentace kolem Klause dělala vše, aby nám házeli klacky pod nohy. Ministr průmyslu a majetku, napsal velký panflet že nám nemohou majetky vrátit, že u skautů není jisté, že nám to nezašantročí. Z peněz co jsou dotační, nesmí být placení lidé a zahraniční aktivity. Kdo pracoval na ustředí junáka? Koho bys zaměstnala když se neplatilo. Důchodci a studenti, junák prohrál všechny soudí spory, v roce 94 na sněmu v Olomouci jsme se rozhodli že se pětinásobě zvýší poplatky, aby se dalo něco zaplatit došlo k zásadnímu zvratu. Libor prudký to charakterizují tvrdit, že jsme pravicový, a že každý je svého štěstí strůjce. Ideologie začátku 90 let. Začátek byl velké rozčarování. Komunismem to bylo z části, neumožnil kontinuální pokračování hnutí. V 60 letech došlo o velké diskuzi skautingu o prvním principu, to jsme netušili.

Před rokem 68 byla taky narušena kontinualita?

Po roce 68 bylo hospodaření centrálně řízené státem, které bylo skautům nakloněné.

Po revoluci katolíci i skauti nebyli moc oblíbení?

Rozhodně nepředstavovali uznávanou elitu společnosti a svým postojem, stěžováním si moc nepomohli. A co se týká církve tak kolem majetku to byl dlouhodobý problém.

U skauting se to začalo rovnat ale u katolíků do teď moc ne.

My jako skauti během 90 let jsme si své rány vylízali, vyřešili leccos. Tak jsem navrhl řešit to nejvyšší Pravdou a Láskou. Toto si křesťané leckdy nevíšimají. Nebylo to snadné, po roce 2000 už to všichni přijali. Na začátku v roce 92, byli lidi na obou stranách co jim to vyčítali. Obezlička nebo stud

Skauting se z toho postupně dostal ale katolická církev moc ne. Protože skauting koncem 90. let, kdy se začal hrabat ze svých problémů, jednak vyřešil organizační problémy a do té doby byla organizace řízena 4 skupinami, které měli všechna práva veta. Tím se konečně vzdělávání čekatelů a vůdců dostalo. Taky skvělé PR. Křesťané nemají PR

RESPONDENT 10

Okruh – Základní informace

a. Pohlaví, věk, město, oddíl

Muž, 60 let, Praha, 11A35

b. První styky se skautingem

V roce 1968 z jara hned po obnovení činnosti Junáka, v Rakovníku, člen 1. Oddílu Stopa Rakovník od r. 1968 – do r. 1972

Okruh – Pražské jaro (1968–1970)

a. Kdy a kam jste nastoupil?

Hned při náboru organizovaného jako hromadná veřejná akce v místním kulturním zařízení Dům osvěty

b. Jaký byl v tom roce obecný názor/pohled na skauting a lidi, co ho navštěvují? Byli jste terčem posměchu, obdivu?

V té době měl skauting velmi dobrou pověst a povědomí mezi veřejností mu bylo všeobecně nakloněno. Během jednoho dne v Rakovníku vzniklo 5 chlapeckých a 2 dívčí oddíly cca o 30 členech

Sami jsme byli velmi hrdí na to, že jsme Junáci. Naprosto běžně jsme na výpravy chodili ve skautských krojích a při průchodu obcemi jsme vytvořili formaci – obvykle trojstup, a pochodovali za zpěvu pochodových písní. To už se dneska nejen nevidí, ale ani by to nikdo nebyl schopen a ochoten realizovat. Nám to přišlo naprosto samozřejmé.

c. Byla tato organizace nějak spojována s katolickou církví nebo vírou v Boha obecně?

Náš oddíl nebyl duchovně zaměřen. Oba vedoucí byli, pokud vím, členy KSČ.

d. Pamatujete si nějaké tradice nebo strukturu, jak Váš oddíl fungoval?

V době největšího rozkvětu oddílu jsme měli 4 družiny o 6 – 8 členech. Každá měla vlastní malou klubovnu ve městě (obvykle nebytové prostory nebo neobývané domky propůjčené do užívání od města. Oddílová klubovna byla asi 1 km za městem v lese a měla charakter srubu o dvou místnostech s předsíní, zastřešenou otevřenou verandou a nízkou půdou. Zde se odehrávaly oddílové schůzky vždy v sobotu odpoledne po škole (z počátku se ještě chodilo v sobotu dopoledne do školy). V neděli se dělaly družinové nebo oddílové výpravy mimo město, často i dost daleko mimo okres.

Oddíl byl organizován jako družinový systém. V čele každé družiny byl rádce a podrádce, kteří připravovali výukový i zábavný program na družinové schůzky a spolupracovali s vedením při přípravě programu výprav, oddílových schůzek a zejména táborů.

Tábor v r. 1968 byl pouze 2 týdenní, všechny další tábory až do r. 1972 byly 3 – 4 týdenní

Na první tábor jsme měli zapůjčené vybavení, během dalšího roku jsme si brigádami a sběrem druhotných surovin vydělali na vlastní kompletní vybavení tábora a vlastními silami jsme si vyrobili i stanové podsady ze svlakovaných prken. Na brigády jsme chodili zejména do lesních školek.

V rámci družinového programu jsme společně svázeli také sběr do výkupu druhotných surovin, abychom měli prostředky na vybavení.

Tábor se stavěl takzvaně na zelené louce, kde po příjezdu byla pouze posečená tráva. První den jsme odklízeli trávu, kterou jsme během tábora usušili a pak prodali lesům pro zvěř. První noc jsme spali pouze pod celtami na zemi. Druhý den se stavěly stany (v r. 1968 zatlučením kolíků do země a pobitím krajinkovými prkny z pily, přikryté jehlanovými celtami) na dalších táborech už hotové vlastní podsady a přešitými celtami stanů typu OSADA.

Veškerý materiál na stavby byl těžen v lese po předchozí dohodě se správou polesí. Kromě stanů bylo tábořiště vybaveno vlajkovým stožárem, mostem přes řeku, táborovou kuchyní s kamny včetně

trouby (postavená z kamenů, jílu, litinových tálů a trouby vykuchané ze starého sporáku), zásobovacího přístřešku, stanu na náradí, latríny, odpadové jámy, hřiště na míčové hry (např. přehazovanou...), nástěnky a táborového kruhu pro slavnostní ohně

Po skončení tábora jsme opouštěli louku opět holou bez staveb. Pouze most byl ponechán.

Každé ráno byl na táboře pevný program, vyhlášený na ranním nástupu při vztyčování státní vlajky, který byl i večer pro spouštění vlajky v krojích a obřadně jsme projevovali státnímu symbolu úctu.

Program byl velmi pestrý a vyvážený. Každý den byla podstatná část zprvu věnována zejména pracovním činnostem a hrám, po zbudování nejdůležitějších staveb ubylo pracovních činností, ale de facto přetrvávaly až do konce tábora. Zcela obvyklou součástí programu byla celotáborová hra, která odstartovala vždy při prvním zahajovacím táborovém ohni den po příjezdu. Krom toho bylo zařazeno mnoho výukových, sportovních i soutěžních aktivit včetně mezi družinových klání, nebo objevných výprav do vzdálenějšího okolí tábora.

Celoroční program byl zřetelně veden v duchu skautského zákona a slibu. Dbalo se na rozvoj a podporu ctností, udržovala se bratrská atmosféra a byli jsme opravdu skvělá a sehraná parta. Přírozeným výběrem postupně vzniklo takzvané „zdravé jádro“ oddílu, ze kterého se rekrutovali rádcové družin i nastupující generace nových vedoucích oddílu

Okruh – Totalitní režim (1970 – 1989)

a. Situace po roce 1970 – oficiální ukončení fungování Junáka u nás. Pamatujete si něco?

Do léta 1970 jsme fungovali jako klasický skautský oddíl, na podzim jsme byli přerazeni pod Pionýrskou organizaci, ale byla zachována naše autonomie. V té době bylo běžné, že každá pionýrská skupina byla pod základní školou a my jsme zůstali zcela mimo tyto struktury až do léta 1972, kdy náš oddíl po táboře zanikl.

Část členské základny společně se zástupcem vedoucího se pak „schovali“ pod TIS – svaz ochránců přírody a fungovali ještě několik sezón, ale nesměli nabírat nové členy. Ostatní ukončili činnost spontánně a bez další vazby na nějaké neoficiální struktury.

b. Co Vy konkrétně jste dělal za totality místo skauta?

Postupně nebylo možné se scházet na faře, vést katecheze pro děti, spolupracovat s kněžími a vyvíjet v rámci farnosti jakoukoliv činnost. To platilo i v naší farnosti.

c. Jak byl na tom Váš oddíl? Byl v utajení, přejmenován, nepůsobil vůbec?

Jak jsem již výše uvedl, byl po táboře v r. 1972 rozpuštěn

Okruh – Revoluce (1989)

d. Revoluce a obnova skautingu po ní, kdy se obnovil Váš oddíl? Začali jste hned chodit?

V Rakovníku byl skauting obnoven, ale ne náš původní oddíl. Nikdo z bývalých členů nebyl tehdy schopen pokračovat ve skautské tradici a duchu 1. Oddílu Stopa.

Já sám jsem v té době bydlel v Praze, kde jsem se v r. 1993 zapojil do činnosti střediska 11A35, kde jsem registrován dosud

Okruh – Znovuobnovení fungování skautingu

a. Změny po revoluci, fungoval Váš oddíl jako dříve? Pohled okolí byl stejný?

Bezprostředně po revoluci jsem vnímal nově obnoveného Junáka jako organizaci, ke které mám hlubokou osobní vazbu, ale kvůli rodinným problémům jsem se aktivně zapojil až v roce 1993. Proto nemohu počáteční porevoluční období příliš hodnotit

b. Nastaly nějaké změny strukturu, tradic?

Vzhledem k tomu, že před r. 1970 jsem byl 13 letý kluk, těžko mohu posoudit strukturální změny. Podle mne stran programu se mnoho nezměnilo, ale odstup byl tak velký, že bylo velmi obtížné vše organizačně zvládat. V organizaci se zprvu angažovali zejména bývalí činovníci, kteří vytvářeli strukturu, atmosféru i formální vazby podle svého nejlepšího svědomí a skautských tradic, ale jejich věk 60+ byl v tomto směru už problematický. Mě v té době bylo nějakých 35 let a praxi s vedením skautského oddílu jsem měl pouze z toho, co jsem mohl jako kluk okoukat. Začínalo se tedy od nuly a nebyly dostupné žádné materiály kromě těch se 68 – 70 roku, Foglarovek a skautského tisku. Jak se říká, „vařili jsme z vody“, ale nadšení a zápal pro věc nám hodně pomáhal.

Občas jsem narážel na to, že starší činovníci prosazovali udržování tradic silou, takže k nim vznikala i určitá averze.

c. Váš názor na obecnou změnu Junáka během totality

Utrpěl zejména tím, že někteří významní činovníci byli zdiskreditováni, zestárlí nebo prostě odešli na onen svět a lidí, kteří byli schopni obnovit organizaci bylo opravdu málo.

Po r. 1989 do Junáka vstoupilo živelně spousta celých oddílů z prostředí turistiky, ochrany přírody, pionýra a jiných struktur, které neměly historické kořeny ani tradice v duchu skautingu. To mělo a dodnes má za následek neschopnost tvořit poctivě skautskou výchovnou metodou kvalitní výchovné prostředí a předávat nově vyrůstajícím generacím to, co nazývám „skautským duchem“. Nadále pokračují ve vytváření programu spíše zábavného charakteru, který nemá hlubší myšlenkový a výchovný potenciál a sklouzává k formalismu.

Dlouhá činnost „v podzemí“ se projevila i na tom, že po krátké době vznikla i určitá potřeba „mít nepřítele“. Pak se díky tomu projevil i rozkol v organizaci vznikem několika alternativních skautských organizací, které odešly mimo strukturu Junáka. Naštěstí to nemělo živelný charakter, ale byla to záležitost jednotlivců a jejich bezprostředního okolí.

d. Jak byste popsal vliv skautingu na Váš život?

V zásadě lze říci, že jsem byl vždycky „jiný“ než moje širší okolí.

RESPONDENT 11

Okruh – Základní informace

a. Pohlaví, věk, město, oddíl

Tomáš Řehák - Špalek
Muž, 55 let, Praha, 100. Středisko Stovka Praha.

b. První styky se skautingem

Z otázky není zřejmé, zda skautem se myslí osoba nebo hnutí. Pokud se jedná o hnutí, pak jsem se s ním poprvé setkal v pěti letech, byli jsme se s tátou podívat na Svojsíkově závodě. Táta tam šel „služebně“, mě vzal s sebou.

Pokud se skautem rozumí osoba, pak první skaut, kterého jsem potkal, byl nejspíš táta a to v den porodu. I když možná i porodník byl skaut, byl to nějaký tátův kamarád, tak je to dost možné. Dalšími skauty v pořadí byli nejspíš děda s babičkou. Já jsem se totiž narodil do skautské rodiny, můj dědeček byl Svojsíkovým nástupcem ve funkci náčelníka, kvůli čemuž strávil celou válku v koncentračním táboře Buchenwald – od 1.9.1939 do dubna 1945 Babička byla jednou ze zakládajících členek Svojsíkova oddílu a táta byl v roce 1968 členem Náčelnictva chlapeckého kmene. To už měl za sebou řadu skautských aktivit, z nichž nejvýznamnější byla účast v pokusu o protikomunistický převrat v roce 1949 pod vedením Dagmar Skálové – Rakši 101. Tátův skutečný podíl na celém spiknutí STB neodhalila, dostal „jenom“ pět let.

Okruh – Pražské jaro (1968–1970)

a. Kdy a kam jste nastoupil?

V roce 1971 jsem vstoupil do ilegální 18. Smečky vlčat Praha, tehdy maskované pod Československým svazem tělesné výchovy, základní organizace Dejvice (Sokol Dejvice). Jednalo se o oddíl otevřeně skautský, používající skautskou terminologii a symboliku. Za členy byli přijímáni pouze chlapi z „prověřených“ rodin. V Osmnáctce jsem byl tři roky, pak jsem odešel kvůli neshodám s tehdejšími vedoucími. Zpátky už jsem se nevrátil, Osmnáctka ale funguje stále, dnes jako skautské středisko Kruh.

O řadu let později, v roce 1982, jsme v prvním ročníku vysoké školy založili s jedním spolužákem, jeho sestrou a kamarádem turistický oddíl Stopaři. Ten postupně prošel několika různými organizacemi – Pionýrská organizace SSM, Dům pionýrů, Turistický oddíl mládeže ČSTV, Český svaz ochránců přírody. Několikrát jsme změnili „krytí“. Náš oddíl nebyl otevřeně skautský, skautskou symboliku jsme nepoužívali, maximálně v narážkách (už jméno oddílu bylo vlastně narážkou), na krku jsme nenosili šátky, ale indiánské ozdobné šňůry apod. Činnost oddílu ale v plném rozsahu respektovala skautskou výchovnou metodu – a leckomu to bylo jasné. V Rakovicích, kam jsme jezdili tábořit, o nás všichni místní mluvili jako o „skautech z Prahy“.

V roce 1988 jsme ještě se třemi dalšími oddíly založili ilegální Sdružení turistických oddílů, zkratkou STO, o kterém jsme mluvili jako o Stovce. V podstatě se jednalo o skautské středisko, které mělo i vnitřní strukturu, dělali jsme společné akce, měli jsme společné rádcovské kurzy apod. Po listopadu 89 jsme se zaregistrovali v Junáku jako 100. Středisko Junáka, Stovka Praha.

b. Jaký byl v tom roce obecný názor/pohled na skauting a lidi, co ho navštěvují? Byli jste terčem posměchu, obdivu?

Co se týká počátku sedmdesátých let, tak k tomu neumím mnoho říct.

Co se týká let osmdesátých, tak v mé sociální bublině byla moje činnost vnímána s respektem a řada kamarádů mi s různými věcmi i pomáhala, když jsem je o to požádal. Z vyprávění našich členů

jsem věděl, že ve škole se na ně většinou dívají jako na podivíny, ale docela s respektem. Prostě byli jiní než většina, ale většinou nebyli směšní.

c. Byla tato organizace nějak spojována s katolickou církví nebo vírou v Boha obecně?

Ne, vůbec. Pro mě i díky rodinnému zázemí vlastně žádné spojení mezi skautingem a vírou neexistovalo. Naše skautská rodina byla „nevěřící“, prvorepublikový skauting akcentoval spíše vlasteneckou než duchovní výchovu. Duchovní rozměr skautingu pro mě byl něčím, co jsem začal objevovat až po roce 1989.

d. Pamatujete si nějaké tradice nebo strukturu, jak Váš oddíl fungoval?

Viz výše

Okruh – Totalitní režim (1970–1989)

a. Situace po roce 1970 – oficiální ukončení fungování Junáka u nás. Pamatujete si něco?

Ano, pamatuji si leccos, ale nechám si to pro sebe.

Okruh – Revoluce (1989)

a. Revoluce a obnova skautingu po ní, kdy se obnovil Váš oddíl? Začali jste hned chodit?

Už 2. prosince 1989, když se v Městské knihovně v Praze obnovoval Junák, seděli kluci a holky z našeho oddílu na pódiu jako „oleandry“ – někdo tehdy rozhodl, že na pódiu má sedět nějaká mládež, protože jinak byl věkový průměr v sále spíše seniorský. Myslím, že jsem v hledišti byl jeden z nejmladších. Náš oddíl (a i celé středisko) se prostě k Junáku přihlásil od prvních dnů.

Okruh – Znovuobnovení fungování skautingu

a. Změny po revoluci, fungoval Váš oddíl jako dříve? Pohled okolí byl stejný?

Nevím, co bych měl s čím srovnávat. Mám-li srovnávat dnešní skautské oddíly (včetně našich Stopařů) se Stopaři v letech osmdesátých, mám pocit, že v druhé polovině osmdesátých let se nám v mnoha ohledech dařilo dělat lepší skauting, než je dnes průměr. Ale výchozí podmínky byly samozřejmě jiné – v některých ohledech paradoxně lepší než dnes. Například nebyl problém mít pětítýdenní tábor a ještě jet na dva týdny na jarní prázdniny.

b. Nastaly nějaké změny strukturu, tradic?

Vzhledem k tomu, že jsme byli nový oddíl, tak jsme si tradice systematicky vytvářeli. Mnohé z nich přetrvávají dodnes. Vlastně asi všechny zásadní. A převzali jsme od počátku samozřejmě řadu klasických skautských tradic a rituálů, které nevyvolávaly nějaké zvláštní riziko prozrazení – ranní a večerní nástup v kroji, táborové ohně apod.

c. Liší se tradice od těch dnešních?

Vlastně moc ne

d. Jak byste popsal vliv skautingu na Váš život?

Zcela zásadní. Jsem aktivním skautským činovníkem od roku 1982 nepřetržitě – obnáší to nějakých 30 000 hodin času. Většinu svých přátel mám mezi skauty, skautuje i celá moje rodina. Skauting zásadním způsobem ovlivnil a stále ovlivňuje moje životní postoje a vděčím mu za většinu kompetencí, které mě dnes živí.

RESPONDENT 12

Okruh – Základní informace

a. Pohlaví, věk, město, oddíl

Muž, 59 let, Blaník

b. První styky se skautingem

1968, bylo mi 8 let.

Okruh – Pražské jaro (1968–1970)

a. Kdy a kam jste nastoupil?

189. Oddíl, středisko Maják, vedoucí střediska K. Zelený, Kád'a, vedoucí Vlčat Jiří Edy Zajíc

b. Jaký byl v tom roce obecný názor/pohled na skauting a lidi, co ho navštěvují? Byli jste terčem posměchu, obdivu?

Reakce normální, proti sportu nebo Pionýru spíš trochu obdiv okolí a naše hrdost.

c. Byla tato organizace nějak spojována s katolickou církví nebo vírou v Boha obecně?

Ve 189. oddílu byla řada věřících z nedaleké farnosti.

d. Pamatujete si nějaké tradice nebo strukturu, jak Váš oddíl fungoval?

Běžné skautské: slib, bobříci, orlí pera, nástupy, kroje, pokřiky. Specidika až později v turistické oddílu po zákazu skautingu.

Okruh – Totalitní režim (1970–1989)

a. Situace po roce 1970 – oficiální ukončení fungování Junáka u nás. Pamatujete si něco?

Těžce, TOM

Okruh – Revoluce (1989)

a. Revoluce a obnova skautingu po ní, kdy se obnovil Váš oddíl? Začali jste hned chodit?

Nějakou dobu po obnově skautingu náš oddíl nechtěl přijít o svébytnost a fungoval dál jako TOM. Také proto, že nebylo jasné, kdo bude určovat další směr skautingu, zda bude chtít navázat, tam co skončil v roce 1949 nebo 1969...

Okruh – Znovuobnovení fungování skautingu

a. Změny po revoluci, fungoval Váš oddíl jako dříve? Pohled okolí byl stejný?

Fungovala lépe, dá se to přirovnat k církvi po DVK.

b. Nastaly nějaké změny strukturu, tradic?

Naštěstí ano, např. u křesťanské větve skautingu již nebylo tolik akcentováno náboženství, ale spiritualita, duchovnost. Dle mého subjektivního dojmu začal být větší důraz na výchově a vzájemných vztazích než na disciplíně, polovojskosti a odlévání stop.

c. Jak byste popsal vliv skautingu na Váš život?

Zásadní. Vztahy, okruh lidí, na které byl dlouhodobě významnější spoleh než bylo běžné. Provázanost vztahů i mezigenerační.

RESPONDENT 13

Okruh – Základní informace

a. Pohlaví, věk, město, oddíl

Muž, 63, Liberec - Šurén

b. První styky se skautingem

V roce 1968

Okruh – Pražské jaro (1968–1970)

a. Kdy a kam jste nastoupil?

4 oddíl v Liberci, katolický.

b. Jaký byl v tom roce obecný názor/pohled na skauting a lidi, co ho navštěvují? Byli jste terčem posměchu, obdivu?

Skauting byl pro mladé velmi atraktivní.

c. Byla tato organizace nějak spojována s katolickou církví nebo vírou v Boha obecně?

Tento oddíl byl ryze katolický. I ostatní oddíly v Liberci vedly mládež k čestnosti a dávaly jim zažít dobrou partu a dobrodružství. Zvláště výrazný byl oddíl vedený Milošem Zapletalem a Mílou Nevrlým. Byl to i pro nás vzor, jak má skautský oddíl fungovat. Míla Nevrlý uměl zvláště dobře komunikovat s dospívajícími, jezdil s nimi do Rumunských hor (viz kniha Karpatské hry). To se stalo inspirací i pro nás a vytvořili jsme po skončení činnosti ve skautu a turistickém oddílu skupinu, která Rumunské hory mnohokrát navštívila.

d. Pamatujete si nějaké tradice nebo strukturu, jak Váš oddíl fungoval?

Všechny skautské zvyky a tradice byly zachovávané. Pravidelně se chodilo na výlety a tábory.

Okruh – Totalitní režim (1970–1989)

a. Situace po roce 1970 – oficiální ukončení fungování Junáka u nás. Pamatujete si něco?

Ukončení činnosti bylo velkým rozčarováním, ale v turistickém oddílu to nebylo až zas tak špatné, nikdo po nás nevyžadoval nějakou politickou angažovanost a tak mohla parta okolo oddílu přetrvat a později se přetvořit v společenství dospělých okolo kostela.

b. Co Vy konkrétně jste dělal za totality místo skauta?

Následoval přechod oddílu do TJ Ještěd v Liberci, turistický oddíl mládeže. Fungovalo vše dál, ale bez symbolů skautingu. Byla tam taky dívčí část, začalo se jezdit na tábory společně.

c. Jak byl na tom Váš oddíl? Byl v utajení, přejmenován, nepůsobil vůbec?

Náš oddíl fungoval docela dobře ještě řadu let, Ing. Eliáš- Ron dokázal i v dané situaci udržet dobrou partu. Pomáhali jsme mu s vedením družinek, skončili jsme až nástupem na vysokou školu

Okruh – Revoluce (1989)

a. Revoluce a obnova skautingu po ní, kdy se obnovil Váš oddíl? Začali jste hned chodit?

V roce 1989 jsme již měli tři děti, postupně jsme je dávali do skautských oddílů.

Okruh – Znovuobnovení fungování skautingu

a. Změny po revoluci, fungoval Váš oddíl jako dříve? Pohled okolí byl stejný?

Okolí s fungováním skautů nikdy nemělo nějaké závažné problémy.

b. Nastaly nějaké změny strukturu, tradic?

Už jsem to nesledoval tak zblízka. Celkově je organizace táborů náročnější, aby se vyhovělo všem hygienickým předpisům (koupání v teplé vodě, vybavení kuchyně, záchody). Taky se zdá, že děti potřebují větší pomoc než dříve – brigády rodičů na stavbu tábora, ...

c. Váš názor na obecnou změnu Junáka během totality

Vzhledem ke změnám ve společnosti je úloha vedení skauta náročnější, asi je obtížnější děti zaujmout.

d. Jak byste popsal vliv skautingu na Váš život?

Skaut pro mě znamenal hlavně dobrou partu, kde se členové oddílu utvrzovali ve víře a při tom zažívali dobrodružství.

RESPONDENT 14

Okruh – Základní informace

a. Pohlaví, věk, město, oddíl

Žena, 60 let, Opočno, střediska Praha 4, Dobruška

b. První styky se skautingem

Moje maminka chodila po válce do skautu v Opočně. Co za tu krátkou dobu prožila, to nám s bratrem celé dětství vyprávěla. Celý život žila podle skautských zákonů, zpívala nám skautské písničky místo ukolébavek, měla schovaný skautský šátek i slibový odznak. Vedla nás k pomoci potřebným a nabádala nás, že vždycky Silnější chrání slabšího. Bydleli jsme v Praze 4. Jednou jsme seděli u stolu v kuchyni a dívali se z okna z 2. patra. Když v tom maminka řekla: „Honem si vezmi boty a jdeme!“ Já to nechápala, ale šla jsem. Nastoupily jsme do tramvaje a maminka mi řekla, at pozoruji copatou holčičku s maminkou, kde budou vystupovat, že půjdeme za nimi. Vyšly totiž z protějšího domu a maminka zahlédla, že má holčička pod svetrem skautský kroj. Bylo září 1967. Holčička s maminkou vystoupily na Vyšehradě a my také. Šly jsem za nimi až na hřbitov ke hrobu A.B. Svojsíka. A tam jsem poprvé viděla skauty v krojích, jak si tisknou v tichosti levice. Na mě to tedy velice zapůsobilo. Jen mi maminka kladla na srdce, že nesmím nikomu říci, kde jsme byly a co jsem viděla.

Okruh – Pražské jaro (1968–1970)

a. Kdy a kam jste nastoupil?

V únoru 1968 jsme se po dobu nemoci mé babičky přestěhovali původně i s bratrem do Opočna. Tatínek zůstal v Praze, musel chodit do práce. Jenomže 21.8. přijeli Rusáci a nám se pobyt u babičky prodloužil do konce roku 1968. A tak v září 1968 jsem začala chodit na schůzky ke světluškám v Opočně. Po návratu do Prahy maminka našla klubovnu na Zelené Lišce a přivedla mě na schůzku. V létě jsme pak jeli na tábor do jižních Čech, plnila jsem tam odborky a za svitu měsíce a táborového ohně jsem složila světlušský slib. Nikdy na to nezapomenu. Bohužel tyto krásné časy nám komunisti ukončili a mně zbyly 2 fotografie a plno vzpomínek. Hlavně na rozstřílené Národní muzeum.

b. Jaký byl v tom roce obecný názor/pohled na skauting a lidi, co ho navštěvují? Byli jste terčem posměchu, obdivu?

V roce 1968 bylo nadšení veliké. V Dětském domě v Praze se celé jedno patro proměnilo v takovou skautskou prodejnu, kde se prostě dalo sehnat úplně všechno. Maminka nám tam s bratrem koupila zelené batohy, malé kapesní nožičky s vidličkou, který mám dodnes. Také ešusy, buzolu a samozřejmě skautskou košili a sukni. Já stála frontu na časopis Rychlé šípy už v 6 hodin ráno, abych ho měla. Doma jsem plnila Modrý život a četla foglarovky. Tapin, Rikitan, to byli mí hrdinové a nejraději jsem měla knihu Pod junáckou vlajkou. Byla to krásná, jedinečná doba, hodně dětí chtělo být skauty, ale všem se to nepodařilo. Naše vedoucí Ivana byla skvělá, Jana byla její zástupkyně a pak už jsme na schůzkách byly jenom my světlušky. Její bratr Edy, tenkrát student, všem vytvářel notýsky s úkoly, které pak následně v rodinách kontroloval. Přišel, zazvonil a bratr mu musel předvést, jak myje celé rodině boty, jak má srovnány věci ve skříní a jak pomáhá doma. Žádná sprostá slova neexistovala.

c. Byla tato organizace nějak spojována s katolickou církví nebo vírou v Boha obecně?

Co já se pamatuji, tak jsme se tenkrát nemodlily na schůzkách a o propojení s církví nic nevím.

d. Pamatujete si nějaké tradice nebo strukturu, jak Váš oddíl fungoval?

Náš oddíl chodil na výpravy, scházely jsme se v jednom domě ve sklepě na Zelené Lišce.

Okruh – Totalitní režim (1970–1989)

a. Situace po roce 1970 – oficiální ukončení fungování Junáka u nás. Pamatujete si něco?

Okupace byla pro skauty rána velká. Ale nikdo v té době nedomyslel důsledky. V roce 1969 jsem byla na táboře, na jednom jediném, V roce 1970 už se nikam nejelo. Vůbec jsem svým dětským rozumem nechápala, proč už si nikdy nemůžu obléci svůj žlutý šátek a proč se kroj a vše ostatní muselo uklidit a odnést v krabici do sklepa. Ještě v květnu 1970 jsem společně s pionýry stála čestnou stráž u nějakého pomníčku. My na jedné straně a pionýři s rudými šátky na straně druhé. A tam se nám děti s těmi červenými šátky smály, že už dlouho nebudeme existovat.

Na jedné schůzce nám pak sestra vedoucí řekla, že už kroje nesmíme nosit a že už žádné schůzky nebudeme mít. Víc nic si nepamatuji.

b. Co Vy konkrétně jste dělal za totality místo skauta?

Náš opočenský oddíl dál pracoval pod hlavičkou Pionýra.

c. Jak byl na tom Váš oddíl? Byl v utajení, přejmenován, nepůsobil vůbec?

Maminka mi řekla, že když jsem jednou slibovala jako světluška, že už žádný jiný slib nemůžu skládat. Svůj kroj jsem měla naposledy v kostele pod bundou, když se nám pak sestra vedoucí později vdávala. To jsem ho měla naposledy na sobě.

V roce 1971 jsme se natrvalo přestěhovali z Prahy do Opočna a nikam jsem nechodila, do žádné organizace.

Ale na střední škole nás prostě jednoduše všechny zapsali do SSM, nikdo se nikoho neptal: chceš, nechceš, prostě musíš. Ale jinak jsem se ničeho neúčastnila, Do školy jsem jezdila 30 km a tak jsem měla důvod spěchat na autobus. V Opočně mnoho skautů přešlo do Pionýra, kde si dál žilo svým skautským životem, hlavně na táborech. I já jsem začala vést děti ve skautském duchu, vytvářela jsem všem stejné notýsky, který tenkrát nám dělal Edy, ale nikdy jsem rudý šátek na krku neměla. Ani na 1. máje, kam jsme všichni povinně museli jít.

Pak ale začaly pionýrské hry typu: 25 rudých karafiátů, Partyzánský samopal a další šílené hry zaměřené na Lenina, že to jsem tedy už nedávala a prohlásila jsem, že až se jednou obnoví skauting, že se ráda vrátím.

Okruh – Revoluce (1989)

a. Revoluce a obnova skautingu po ní, kdy se obnovil Váš oddíl? Začali jste hned chodit?

Jak jsem slíbila, tak jsem splnila. V prosinci 1989 jsem se ihned zapojila do skautského hnutí. Musela jsem splnit Bováčkovskou zkoušku, abych si mohla udělat Skautský slib, pak Čekatelské zkoušky. Vedla jsem děti 1990 – 2013. Jenže tady mi vedení bránilo jezdit s dětmi po republice na všemožná setkání, nechtěli, aby se děti vzdělávaly a tak jsem s těžkým srdcem odešla do Dobrušky k Oldskautům, kde jsem dodnes.

Okruh – Znovuobnovení fungování skautingu

a. Váš názor na obecnou změnu Junáka během totality

Já nemohu dobře posoudit změnu v Junáku během totality, protože tenkrát jsem byla malé dítě a to vnímá vše jinak než dospělý člověk.

b. Jak byste popsal vliv skautingu na Váš život?

Myslím si, že mě skauting hodně ovlivnil. Stala jsem se zdravotní sestrou, abych lidem pomáhala. Sice už jsem 22 let v invalidním důchodu, ale i nadále se snažím v Opočně pomáhat seniorům a ráda s nimi pracuji. Na pionýrských táborech jsme měli bezvadnou partu a vlastně jsme si stále vesele skautovali. Ta parta přetrvala až do dnešních dní a navzájem si mezi sebou pomáháme. A pořádáme společně akce pro seniory.

RESPONDENT 15

Okruh – Základní informace

a. Pohlaví, věk, město, oddíl

Muž, 47, Liberec, Flotila Liberec

b. První styky se skautingem

O skautu jsem slyšel od svých rodičů, nevím ale, zda oni někdy byli členy této organizace. Byl to hlavně můj otec, který pro mě spíš jako kárně-výchovné spojení slov používal větu „takto by se skaut nikdy nechoval“. Ve spojení s výchovou mých rodičů mi z toho i jako dítěti vycházelo, že skaut je synonym pro spravedlnost, čestnost a odvahu. Něco, o čem jsem se dočítal v „salátovém“ vydání Rychlých šípů, které jsme si jako kluci spíš tajně mezi sebou půjčovali. A když jsme si nehráli na vojáky, tehdy „partyzány a němčoury“, chtěli jsme být Rychlé šípy.

Okruh – Totalitní režim

a. Kdy a kam jste nastoupil?

Nikdy jsem se nestal členem žádné skautské organizace. Za dob mého dětství existoval „Pionýr“, turistické oddíly a sportovní oddíly. Skaut byl zakázaný.

b. Jaký byl v tom roce obecný názor/pohled na skauting a lidi, co ho navštěvují? Byli jste terčem posměchu, obdivu?

Vzhledem k již zmíněné skutečnosti, že jsem se nikdy nestal členem skautské organizace, se mi na tuto otázku hůře dopovídá. Ale jak jsem psal v odpovědi na první otázku, skaut jsme jako děti obdivovali, i když jsme jej prakticky vůbec neznali. Chlapce s širokým kloboukem, jako nosili dobyvatelé divokého západu, jsme zřídka vidali ve starých časopisech nalézáných na půdách či sklepeních starých domů. Náš náhled i díky propojení s Rychlými šípy bych vyjádřil slovem obdiv.

c. Byla tato organizace nějak spojována s katolickou církví nebo vírou v Boha obecně?

Jako děti jsme o spojení s církví nebo vírou i pro téměř nulové informace vůbec nevěděli. Dnes jako již dospělý a rodič, jehož dvě nejstarší děti byly členy skautu, bych to popsal jako výchova k pro mě všeobecně platným pravidlům. Ke slušnosti, pomoci druhým, odvaze, přátelství, práce v kolektivu, předávání informací druhým a výchově mladších. Nikdy jsem se ale ve skautu nesetkal s tím, že by byli děti nuceny klečet před církevními symboly, odříkávat modlitby nebo poslouchat kázání o bohu. Takto se ale byly nuceny chovat, když nastoupily do organizace PATHFINDER (Patřilo pod Adventisty sedmého dne). Když jsem ale tuto skutečnost zjistil, okamžitě jsem je z této organizace odhlásil.

d. Navštěvoval jste nějakou organizaci před rokem 1989?

Navštěvoval jsem mnoho organizací. Mimo „Pionýra“ to vždy byly sportovní organizace, které ale velmi často pořádaly pro své členy letní více týdenní tábory a v průběhu školního roku pak často celo víkendové akce.

Byl jsem člen Pionýra. Měli jsme správné vedoucí a i když jsme nikam na tábory nebo víkendy společně nejezdili, na schůzky jsem chodil rád. Učili jsme se topografií, uzlování, turistické značky zkrátka získávali jsme „turistické“ znalosti. Nikdy žádná politika, přátelství se SSSR a podobně.

Také jsem byl členem liberecké „Flotily“, dnes je to 7.přístav vodních skautů. Nevím, zda vstupem do organizace skaut po roce 1989 došlo ke změně, ale za dob komunistické totality, kdy jsem byl člen flotily, nás vedly opět k již zmíněným ideálům svobody, cti, přátelství a podobně. Ale taky tělesné a osobní zdatnosti.

Nejdéle jsem ale byl členem TJ LOKOMOTIVA Liberec. 2* týdně večer jsme rozděleni na mužské a ženské složky a dále podle věkové kategorie chodili cvičit. Všichni společně jsme pak jezdili převážně do Jizerských hor na chatu „Ahoj“ na víkendové akce, ale i na celé jarní prázdniny. A léto bylo vždy dva týdny trvající tábor. Náš stejnokroj byla zelená košile, plnili jsme bobříky a soutěžili v rámci družstev, užívali si přátelství, přírodu, svobodu. Bylo to skvělé období.

Okruh – Revoluce (1989)

a. Jaká byla situace těsně po roce 1989?

Po roce 1989, po Sametové revoluci, jsem se účastnil vzniku skautu na Liberecku. První shromáždění, která si pamatuji, se konala v budově bývalé obchodní a živnostenské komory v Liberci, Masarykově ulici. Vzpomínám si, že diskuze byly bouřlivé, všichni chtěli přidat trochu svého ke společnému koláči. Bylo to pro mě krátké období mého prvního opravdového setkání se skautem, členem žádného oddílu jsem se ale nestal a dál jsem se už ničeho neúčastnil.

Okruh – Znovuobnovení fungování skautingu

a. Změny po revoluci, fungoval Váš oddíl jako dříve? Pohled okolí byl stejný?

Na tyto otázky vzhledem ke skutečnosti, že jsem nikdy nebyl členem skautské organizace, nemohu relevantně odpovět. Vždy je ale organizace taková, jací jsou její vedoucí. Je to třeba moje zkušenost s Pionýrem, který mě rozhodně ve smyslu jakékoliv doktríny nikam neorientoval. Byl to zkrátka další turistický oddíl, kterým jsem s prošel. Modrou košili a červený šátek jsem měl na sobě asi nejvíce díky průvodům na prvního máje. A zřejmě jsem měl štěstí na organizaci a vedoucí, protože všechny moje zkušenosti organizacemi z dob totality byly stejné, lidští vedoucí, skvělá parta lidí, parádní zážitky v tělocvičnách i přírodě. Jediný směr výchovy byl čest, odvaha, pravda, kamarádství, slušnost. A to jsou ideály potřebné v každé době. A velmi krátce k tradicím. V TJ LOKO Liberec jsme měli vlastní hymnu. Když jsme ji u táborového ohně zpívali, stáli jsme a drželi se dokola za ruce.

b. Jak byste popsal vliv skautingu na Váš život?

Skauting, vzhledem ke skutečnosti, že jsem nebyl členem, neměl na můj život žádný vliv. Ideály, o kterých jsem již vícekrát mluvil a které skutky předpokládám sdílí, mě provází celý život a měli by je mít v sobě každý.

RESPONDENT 16

Okruh – Základní informace

a. Pohlaví, věk, město, oddíl

Muž, 42, Praha, Blaník a Orion

b. První styky se skautingem

Doopravdy až v roce 1990, kdy se náš TOM, ve kterém jsme již od svého vzniku v sedmdesátých letech podprahově žili podle křesťanských a skautských hodnot.

Okruh – Totalitní režim (1970–1989)

a. Kdy a kam jste nastoupil?

Myslím, že to byl rok 1991, kdy jsem skládal skautský slib – patřili jsme do střediska Blaník

b. Jaký byl v tom roce obecný názor/pohled na skauting a lidi, co ho navštěvují? Byli jste terčem posměchu, obdivu?

Během prvních let po revoluci nás zaplavila vlna obdivu a respektu k tomu, co v minulosti skauting dokázal, co představoval, vztahovali jsem se k němu velmi idealisticky s touhou být jako ti správní chlapi a to otevřeně, ne jen skrytě jako za totality. Velmi rychle jsme ovšem vystřízlivěli, já osobně jsem patřil do skupiny, která byla záhy relativně kritická k tomu, co nám žitý skauting přinášel a když přišly na přetřes některé body skautského zákona, (viz např.: Skaut je spořiví apod.), dělali jsem si z toho především legraci a vraceli jsme se v našich myslích i činech spíš k zákonu, který jsme ctili a žili za totality. Některé stránky skautingu, např.: jistá forma uniformity, vojenskost, khaki barvy, řády, frčky atd. nás spíš děsily a něčím jsme doslova pohrdali. Byla nám bližší spíše ta Seatonovská než Baden - Powellovská etika; spíše orientace na přírodu a kamarádství než na znalosti, kázeň a na vyzdobenou uniformu.

c. Byla tato organizace nějak spojována s katolickou církví nebo vírou v Boha obecně?

Ano byla, oba skautské oddíly, ve kterých jsem působil (Krčský oddíl v Balníku i oddíl Jilo v Orionu) dávali prostor křesťanským hodnotám, a žitému křesťanství. Zdali je to katolické či ne, jsme neřešili, šlo o ekumenicky orientované projevy křesťanského života (nedělní mše, večerní zamyšlení atd.) Snažili jsme se to dělat ale dobrovolně a velmi nenásilně, protože bylo mezi námi řada nekřesťanů. Je jasné, že tím byli ovlivňováni, nebylo jim ale bráněno v možnosti se těchto akcí a těchto projevů neúčastnit.

d. Navštěvoval jste nějakou organizaci před rokem 1989?

Ano, narodil jsem se a žil jsem v několika společenstvích, které se aktivně stavěli proti totalitnímu režimu. Nejvýraznějších z nich byla buňka skryté církve, která se po revoluci transformovala do tzv. „Pražské obce“ Povídání o tom je na několik knih, na to zde prostor nemáme. Máte-li zájem, je o tom poměrně dost literatury i v elektronické formě.

Okruh – Revoluce (1989)

a. Jaká byla situace těsně po roce 1989?

Ano, pamatuji se toho hodně, bylo mi 13 a silně jsem to prožíval, účastnil jsem se i demonstrací, hodně pro mě znamenalo zapojení všech mých blízkých do porevolučního dění, z některých akcí žiji dodnes. Zmíním pouze jednu, bylo by to opět na několik knih. Byl jsem vzorným a učitelů obdivovaným žákem pro svou obětavost a nasazení pro druhé, nebyl jsem premiant, ale měl jsem

v podstatě vždy vyznamenání. Ředitelka naší školy byla ovšem stalinisticky orientovaná komunistka, která mě trýznila, kde mohla, těsně před revolucí mě 2x vyvolala před celou třídu a zkoušela mne z Marxova Kapitálu, dostal jsem za 5 a poté za 3, pro mne něco naprosto nevídaného, navrch přiložila kázání před celou třídou, že takhle vypadá „student, který chce jít na střední školu“. Věděla, že jsem křesťan a pořádně mi to solila. Do toho přišla revoluce a já měl místo 3 na vysvědčení - stejně jako všichni ostatní z dějepisu – neklasifikováno. Následující rok, kdy nás ještě rok po revoluci učila, jsem jí to vrátil tím, že jsem se stal nejlepším studentem dějin z celého ročníku. Byla to pro mne živelná doba plná emocí, prožíval jsem euforii z toho, že se mohu vrhnout do víru dění naplno.

Okruh – Znovuobnovení fungování skautingu

a. Změny po revoluci, fungoval Váš oddíl jako dříve? Pohled okolí byl stejný?

Proces obnovy trval myslím cca 3 roky; ano, hodně jsme se tomu věnovali, vše diskutovali v podstatě hned po revoluci a záhy po revoluci jsme se také skauty stali. Tradice jsme dodržovali stejně jako před tím v TOMU, skautské, křesťanské a sokolské. Od dnešních let se to liší minimálně.

b. Jak byste popsal vliv skautingu na Váš život?

Vliv skautingu jako takového minimální, ovšem vliv toho, co jsem žil v oddílech, kde jsem působil dohromady 10 let jako člen a poté v jednom 10 let jako zástupce vůdce a v druhém též 10 let jako zástupce vůdce, byl zcela zásadní. V současné době jsem již 8 rokem ředitel firmy, která má stovky zaměstnanců. Nikdy bych si na nic podobného netroufl, nebýt této zkušenosti.